

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Ústav pro životní prostředí

Ekologie a ochrana prostředí

Ochrana životního prostředí

Bc. Hana Brožková

**ENVIRONMENTÁLNÍ MANAGEMENT NÁRODNÍCH PARKŮ ČR:
HODNOCENÍ MÍSTNÍMI OBYVATELI
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF NATIONAL PARKS IN CR:
ASSESSMENT OF LOCAL RESIDENTS**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Martin Čihař, CSc.

Srpen 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedené literatury a informací, na něž odkazuji. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu. Svoluji k jejímu zapůjčení s tím, že veškeré (i přejaté) informace budou řádně citovány. Rovněž prohlašuji, že předložená diplomová práce je totožná s elektronickou verzí vloženou do SIS.

V Praze, 20. 8. 2012

Hana Brožková

PODĚKOVÁNÍ

Významné poděkování bezpochyby náleží vedoucímu diplomové práce **RNDr. Martinu Čihařovi, CSc.**, za organizaci práce a značnou podporu během jejího zpracování.

Zvláštní poděkování je věnováno **Ministerstvu životního prostředí ČR** za finanční podporu výzkumu v rámci resortního programu Věda a Výzkum v období 2007 – 2010 č. j. SP/4I2/40/08 – „Systém indikátorů a monitorovací program pro sledování a hodnocení dlouhodobých environmentálních, sociálních a ekonomických změn v národních parcích a biosférických rezervacích.“

Za nepostradatelnou spolupráci při sběru dat děkuji kolegyním **Mgr. Lindě Dvořákové** a **Bc. Petře Stoklasové** a v této souvislosti rovněž děkuji **obyvatelům šetřených obcí** Krkonošského národního parku, Národního parku Podyjí a Národního parku České Švýcarsko za názory a potřebný čas, který mi věnovali.

Velice si cením laskavosti **Mgr. Jana Urbana, Ph.D.** z Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze, za nemalou pomoc s analýzou dat.

Vřelé poděkování si zaslouží následující osoby za jejich ochotu a dobrou vůli při poskytnutí odborných informací, materiálů a konzultací:

- **Ing. Petr Slaviček**, vedoucí lesní správy Špindlerův Mlýn Správy Krkonošského národního parku,
- **Ing. Tomáš Valer**, vedoucí terénní služby Pece pod Sněžkou Správy Krkonošského národního parku,
- **RNDr. Jan Kos**, náměstek ředitele a vedoucí odboru veřejných vztahů, dokumentace a informatiky Správy Národního parku Podyjí,
- **Mgr. Richard Nagel**, vedoucí oddělení veřejných vztahů Správy Národního parku České Švýcarsko,
- **Mgr. Alena Černíková, Ph.D.**, odborná pracovnice Ústavu matematiky a výpočetní techniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Upřímné díky patří též všem, kteří mě při psaní práce všestranně podporovali, především mé rodině, přátelům a známým.

OBSAH

Prohlášení	str. 2
Poděkování	3
Obsah	4
Seznam použitých zkratk	5
Abstrakt	7
Abstract	8
1. Úvod	9
1.1. Cíle a hypotézy práce	10
1.2. Struktura práce	13
1.3. Literární přehled	14
1.3.1. Chráněná území a environmentální management	14
1.3.2. Partnerství v chráněných oblastech	16
1.3.3. Místní obyvatelé a zkoumání jejich představ	17
1.3.4. Tradiční využívání přírodních zdrojů jako nezbytnost ochrany území	19
1.3.5. Důležitost ekonomické složky v péči o chráněná území	20
1.3.6. Specializované projekty a managementy	21
2. Metodika	23
2.1. Charakteristika šetřených národních parků a sídel	23
2.1.1. Špindlerův Mlýn	23
2.1.2. Pec pod Sněžkou	26
2.1.3. Charakteristika monitorovaných sídel Národního parku Podyjí	28
2.1.4. Charakteristika monitorovaných sídel Národního parku České Švýcarsko	32
2.2. Dlouhodobé monitoringy názorů	37
2.3. Terénní šetření	37
2.4. Dotazník	38
2.5. Zpracování dat	44
2.5.1. Test reprezentativnosti dat	44
2.5.2. Třídění prvního stupně: četnosti	44
2.5.3. Třídění druhého stupně: χ^2 – test dobré shody, korelace	44
2.5.4. Třídění třetího stupně: ordinální logistická regrese	46
3. Výsledky	48
3.1. Test reprezentativnosti dat	48
3.2. Třídění prvního stupně: četnosti	49
3.3. Třídění druhého stupně: χ^2 – test dobré shody, korelace	54
3.4. Třídění třetího stupně: ordinální logistická regrese	59
4. Diskuze	62
5. Závěr a doporučení	69
Přehled citované literatury	72
Přílohy	79-98

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Abs.	absolutní
Angl.	v anglickém jazyce
Cca	latinsky <i>circa</i> - přibližně
CEHEM	<i>Centre for Management and Restoration of the Biodiversity of Disturbed Ecosystems of the Hercynian Mountains</i> – Vytvoření koordinačního centra pro management a rekonstrukci biodiverzity narušených ekosystémů hercynských pohoří
CR	cestovní ruch
Čet.	četnosti
ČR	Česká republika
EECONET	<i>European Ecological Network</i> – Evropská ekologická síť
EUROPARC Federation	také <i>Federation of Nature and National Parks of Europe</i> (FNNPE), Federace národních a přírodních parků Evropy
EUROSITE	<i>European Union of Site Management Organizations</i> – Celoevropská síť organizací při ochraně přírody v Evropě
CHKO	chráněná/é krajinná/é oblast/i
CHÚ	chráněné/á území
IBAs	Important Bird Areas – Významné ptačí oblasti
ICDPs	<i>Integrated Conservation and Development Projects</i> – Koordinované projekty Světového fondu ochrany přírody (WWF) pro ochranu a rozvoj
ILTER	<i>International Long-Term Ecological Research Programme</i> - Dlouhodobý výzkumný ekologický program <i>National Science Foundation USA</i>
ITEX	<i>International Tundra Experiment</i> - Celosvětově koordinovaný program zaměřený na mezinárodní výzkum tundrových ekosystémů
IUCN	<i>International Union for Conservation of Nature and Natural Resources</i> - Mezinárodní svaz pro ochranu přírody (nověji také WCU – <i>World Conservation Union</i> – Světový svaz ochrany přírody)
KRNAP	Krkonošský národní park
M&B	<i>Man and the Biosphere Programme</i> – UNESCO program Člověk a biosféra

MZCHÚ	maloplošné/á zvláště chráněné/á území
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí ČR
NA	nedostupná/neznámá data
NATURA 2000	soustava chráněných území vytvářena členskými státy Evropské unie
Např.	například
NP	národní park/y
NPČŠ	Národní park České Švýcarsko
NPP	Národní park Podyjí
NPR	národní přírodní rezervace
PAN Parks	<i>Protected Area Network Parks</i> – Organizace pro ochranu evropské divočiny
Pec	Pec pod Sněžkou
Planta Europa	evropská síť organizací na ochranu planě rostoucích rostlin a hub
PP	přírodní památka
PřF UK	Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Resp.	latinsky <i>respektive</i> – vlastně
Rokytnice	Rokytnice nad Jizerou
Stol.	století
ŠM	Špindlerův Mlýn
Tj.	to je
Tzv.	takzvaný/ě
UK	Univerzita Karlova v Praze
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i> - Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
VZCHÚ	velkoplošné/á zvláště chráněné/á území
WCPA	<i>World Commission on Protected Areas</i> – Mezinárodní komise IUCN pro chráněná území
ŽP	životní prostředí

ABSTRAKT

K udržitelnému rozvoji chráněného území jsou účastníci environmentálního managementu schopni přispět prostřednictvím organizované kooperace vyžadující komplexní přístup. Proto identifikace a klasifikace postojů nebo vztahů začleněných partnerů je velmi žádoucí stejně jako definování příslušných faktorů ovlivňující jejich smýšlení směrem k existenci příslušného chráněného území. Mezi obvykle popisované proměnné vysvětlující představy jedinců o chráněném území náleží věk, dosažené vzdělání, lokální a ekologické vědomosti a zaměstnání.

Předkládaná práce se zaměřuje na rezidenty Národních parků Krkonoše, Podyjí a Českého Švýcarska, kde monitoringy jejich mínění probíhaly systematicky počínaje rokem 1999 a to prostřednictvím autorského kolektivu pod vedením školitele. Během čtyř blokových dotazníkových šetření v 19 obcích dotčených managementem příslušného národního parku bylo získáno celkem 469 údajů. Analýza dat chi-kvadrát testem a ordinální logistickou regresí charakterizovala signifikantní vztahy mezi vybranými demografickými, environmentálními, sociálními, ekonomickými a institucionálně-politickými indikátory. Příznivé či nepříznivé stanovisko respondenta k existenci národního parku významně ovlivňuje jejich věk ($p_{\chi^2} = 0.026$), hodnocení režimu ochrany přírody národního parku ($p_{\chi^2} = 2.391 \times 10^{-10}$), obecné povědomí o dotačních programech ($p_{\chi^2} = 0.019$) a kvalita hodnocení činnosti správy národního parku jako úřadu ($p_{\chi^2} < 2.2 \times 10^{-16}$).

Možný potenciál navazujících výzkumů názorů místních obyvatel je stanovení klíčových subjektů současného managementu národních parků, zhodnocení a případné korekce jejich lokalizace v adekvátní sociální síti.

Klíčová slova: environmentální management, udržitelnost, národní parky, postoje místních obyvatel, Krkonoše, Podyjí, České Švýcarsko.

ABSTRACT

The participants of environmental management are able to contribute to the sustainable development of protected areas through organized cooperation that requires a complex approach. Therefore, identification and classification of attitudes or relationships between stakeholders are highly desirable as well as determining the factors influencing their thinking towards the existence of protected areas. The explanatory variables like age, education, local and ecological knowledge and employment are usually discussed to explain of residents' opinions on protected areas.

This work focuses on the residents of National parks Krkonose, Podyji and Ceske Svycarsko and a team of researchers under the leadership of a supervisor was systematically monitored residents' opinions since 1999 in these national parks. Four-block questionnaire field surveys were conducted in 19 villages influenced by national park management and 469 samples were collected. Chi-square test and logistic regression were utilized to analyse the dataset. There are significant relationships ($p < 0.05$) between selected demographic, environmental, social, economic and institutional-political indicators. Positive or negative respondents' opinions on the existence of the national park were significantly influenced by their age ($p_{\chi^2} = 0.026$), evaluation of national park regulation of nature conservation ($p_{\chi^2} = 2.391 \times 10^{-10}$), common awareness of the grant programs ($p_{\chi^2} = 0.019$) and assessment of the national park as an authority ($p_{\chi^2} < 2.2 \times 10^{-16}$).

Following research of local peoples' opinions in national parks could include determining the key subjects of the current national parks management, evaluation and potential modification of local people's integration in an appropriate social network.

Keywords: environmental management, sustainability, national parks, residents' perceptions, Krkonose, Podyji, Ceske Svycarsko.

1. ÚVOD

Nejcennější součástí potencionálně ohroženého přírodního dědictví je dnes snahou zachovat dnes v téměř 161 000 chráněných území světa vyhlášených IUCN již přes 30 let. (Internet 1). Ovšem účinnost a smysl ochrany chráněných území jsou proměnlivé závislé na dlouhodobě rozvíjejících se odborných znalostech (Leverington & Costa, 2010). Zatím není znám jednotný a dlouhodobý kontrolní systém plnění požadavků péče o kategorizované oblasti, ale výzkumy účinnosti ochrany území IUCN dokládají, že spíše než přísná ochrana území přístupná pouze pro vědecké účely se jako schopnější management chráněných území jeví řízené poskytování ekonomických a sociálních výhod (Leroux et al., 2010; Craigie et al., 2010; Jones et al., 2012).

Environmentální management chráněných území se primárně zaměřuje na zachování a rozvoj zájmového území. Aby ale environmentální ochrana zůstala progresivní, je nutné v souladu s ní zajistit stabilní ekonomiku regionu, sociální uspokojení obyvatel a efektivní nastavení národního systému ochrany přírody.

Politický systém státu se stává zrodem nových území ochrany a ve spolupráci s platnou národní legislativou, která je průběžně plněna i v rámci mezinárodních požadavků na ochranu přírody, určuje směr vývoje a intenzitu jejich péče (Durrant & Shumway, 2004; Khan & Bhagwat, 2010). Ekonomická složka v turisticky vytižených chráněných území představuje často jediný faktor určující jejich rozvoj. Příliv turistů se stal podnětem ke vzniku a zkoumání dopadů udržitelného turismu a ekoturismu (Gössling, 1999; Scheyvens, 1999; Najmanová, 2004; Cottrell & Raadik, 2006; Uddhammar, 2006; Törn et al., 2008; Kušová et al., 2008; Tovar & Lockwood, 2008; Puhakka et al., 2009). Ekonomika chráněného území, ale i celého regionu ovlivňuje např. úroveň zaměstnanosti (McClanahan et al., 2005; Baral & Heinen, 2007; Anthony, 2007; Ferreira & Freire, 2009) nebo systém poplatků (Schwartz & Lin, 2006). Stejně tak sociální postoje vytváří významný prvek plánování managementu. Vztah chráněných území a rezidentů s důrazem na sociální složku není úplně znám, ale existují různé předpoklady jednání a myšlení lidí (Ajzen, 1991). Důležitá je např. motivace a důvěra zúčastněných skupin osob (angl. *stakeholders*) v chráněných územích (Ajzen, 1991; Vodouhe et al., 2010).

Podle mnohých studií se zdá, že všechny složky managementu obecně ovlivňuje spolupráce, tedy komunikace a partnerství mezi jednotlivými stakeholdery (Sautter & Leisen, 1999; Trakolis, 2001; McClanahan et al., 2005; Ormsby & Kaplin, 2005; Lynch & Hodge,

2008; Ross et al., 2009; Salerno et al., 2010; Khan & Bhagwat, 2010). Nedostatek vzájemné kooperace může být příčinou následných ekonomických dopadů (Čihař & Staňková, 2006), omezení zdrojů (Ormsby & Kaplin, 2005; Alkan et al., 2009; Dvořáková, 2009) či ovlivnění běžného života lidí (Trakolis, 2001; Najmanová, 2004). Vícekrát proto byla provedena hodnocení správ chráněných území rezidenty (Trakolis, 2001; Čihař & Staňková, 2006; Negi & Nautiyal, 2003; Petrova, 2010), vnímání plánování a managementu (Trakolis, 2001; Najmanová, 2004; Petrova, 2010; Dimitrakopoulos, 2010; Vodouhe et al., 2010) a hodnocení legislativy státní ochrany (Durrant & Shumway, 2004; Khan & Bhagwat, 2010). Podobně v České republice prováděl Ústav pro životní prostředí sledování názorů místních obyvatel vybraných rekreačních středisek v národních parcích a jejich okolí (Čihař et al., 1999; Čihař et al., 2000a-d; Čihař et al., 2002; Čihař et al., 2004; Čihař et al., 2009; Čihař et al., 2010). Na rozdíl od jiných studií, šetření ve všech NP ČR byla opakovaná.

1.1. CÍLE A HYPOTÉZY PRÁCE

Cílem práce je zmapovat a zhodnotit okruhy faktorů, zjišťovaných v rámci systematického monitoringu názorů a postojů místních obyvatel národních parků (NP) v letech 1999 až 2011. Pokusím se mezi nimi determinovat faktory, ovlivňující postoje rezidentů vůči NP. Na tomto základě se pak snažím navrhnout adekvátní doporučení pro vhodnou modifikaci stávajících managementových postupů v oblasti NP.

Klíčovým předmětem výzkumu se stala pracovní hypotéza, která předpokládá, že **Postoj respondenta k existenci národního parku ovlivňují vybrané nezávisle proměnné environmentálních, sociálních, ekonomických a institucionálně-politických skupin indikátorů, komplexně utvářející environmentální management.**

Indikátory jsou dlouhodobě definovány původní analýzou akademických pracovníků Univerzity Karlovy v Praze (UK), odpovědných zaměstnanců Ministerstva životního prostředí České republiky (MŽP ČR) a příslušných odborníků ze správ NP (Čihař & Třebický, 2010). Pro spolehlivé a objektivní získání názorů je nezbytná aktualizace indikátorů, která je uskutečňována pravidelnou komunikací výzkumných pracovníků a zaměstnanců správ NP pro styk s veřejností. Pro další příslušný vývoj výzkumů je rovněž brán zřetel na socio-ekonomické změny regionu a přihlíží se také k výsledkům monitoringů názorů obyvatel obcí NP v předchozích letech.

Vybraná závislá proměnná **postoj respondenta k národnímu parku** resp. **hodnocení existence národního parku** ovlivňují zvolené nezávislé proměnné uvedené v následující tabulce (Tab. 1).

Tab. 1: Zjištěné výsledky studií zabývající se faktory vlivu na postoj respondenta k národnímu parku.

Postoj respondenta k národnímu parku ovlivňují:	Výsledky podobných studií:
Demografické indikátory:	
věk	Pozitivní: Najmanová, 2004; Anthony, 2007; Törn et al. 2008; Dvořáková, 2009; Liu et al. 2010; Petrova 2010; negativní: Baral & Heinen, 2007; Ferreira & Freire, 2009; Vodouhe, 2010; stat. nevýzn.: McClanahan et al. 2005.
dosažené vzdělání	Pozitivní: Najmanová, 2004; Ormsby & Kaplin, 2005; McClanahan et al., 2005; Törn et al., 2008; Vodouhe, 2010; Petrova 2010; Liu et al. 2010; negativní: Baral & Heinen, 2007.
pohlaví	Pozitivní: Najmanová, 2004; negativní: Törn et al., 2008; Ferreira & Freire, 2009; Vodouhe et al., 2010.
délka residence	Pozitivní: Ferreira & Freire, 2009; negativní: Najmanová, 2004.
Environmentální indikátory:	
ochranářský management (činnost správy národního parku, režim ochrany přírody, návštěvní řád)	Pozitivní: Ormsby & Kaplin, 2005; Allendorf, 2007; Dvořáková, 2009.
vstup na území národního parku	Pozitivní: Dvořáková, 2009.
stav životního prostředí	Pozitivní: Dvořáková, 2009.
Sociální indikátory:	
vztah k místu (předci, tradice, kultura)	Pozitivní: Allendorf, 2007; Törn et al., 2008; Petrova, 2010; Vodouhe et al., 2010; negativní: McClanahan et al., 2005.
místní znalosti a informovanost	Pozitivní: Ormsby & Kaplin, 2005; Anthony, 2007; Dimitrakopoulos, et al., 2010; negativní: Liu et al., 2010.
nabízené výhody	Pozitivní: Ormsby & Kaplin, 2005; Allendorf, 2007; Alkan, 2009; Vodouhe et al., 2010.
intenzita cestovního ruchu	Pozitivní: Ormsby & Kaplin, 2005.
Ekonomické indikátory:	
zaměstnání (sociální zařízení, obor zaměstnání, nabídka pracovních míst)	Pozitivní: McClanahan et al., 2005; Anthony, 2007; Ferreira & Freire, 2009; Petrova 2010; negativní: Baral & Heinen, 2007.
Institucionálně - politické indikátory:	
umístění obce vzhledem k zonaci národního parku	Pozitivní: Ormsby & Kaplin, 2005; Törn et al., 2008; Trakolis, 2001.
začlenění národního parku do povědomí veřejnosti (rok zřízení)	
rozloha národního parku	Pozitivní: Ferreira & Freire, 2009.

Dílčí pracovní hypotézy byly zvoleny následovně:

- Respondenti ve **věkové** skupině nad 60 let vnímají existenci NP pozitivněji než lidé v nižších věkových skupinách.
- Občané se středním a vyšším **vzděláním** budou hodnotit existenci NP pozitivněji nežli lidé vyučení nebo s nejvyšším dosaženým základním vzděláním.
- Lepší stav **životního prostředí** v příslušném NP bude mít pozitivnější vliv na postoj místních obyvatel k NP, nežli neměnné či zhoršující se životní prostředí (ŽP) v tomto NP.
- Existenci NP budou negativněji vnímat rezidenti, podle jejichž názoru je aktuální **režim ochrany přírody** v NP více či méně přísný nežli rezidenti, vnímající tento režim jako vyhovující.
- Lidé spokojenější s **posláním Správy národního parku**, tj. s činností administrativně-právní, ochrannou a kulturně-výchovnou, budou hodnotit existenci NP pozitivněji nežli ti, kteří jsou s výše uvedenými funkcemi nespokojeni.
- Spíše negativně bude existenci NP vnímat rezident, který má **návštěvní řád** NP za více či méně přísný resp. s ním není seznámen, nežli ten, jemuž se návštěvní řád NP jeví jako optimální.
- Neomezený **vstup** do nejcennějších částí přírody v NP budou deklarovat častěji rezidenti, kteří se staví negativněji k NP. Vstup do nejcennějších částí přírody v NP budou spíše deklarovat rezidenti vůči NP smířlivější.
- Povědomí o evropské soustavě **Natura 2000** v příslušném NP a znalost tamějších podporujících státních a evropských **dotačních programů**, povede rezidenty k pozitivnějšímu vnímání NP, nežli tomu bude u obyvatel, kteří nemají povědomí o soustavě Natura 2000 a/nebo odpovídajících dotačních programech.
- Lidé žijící v oblasti NP budou mít k jeho existenci negativnější postoj, pokud je bude rušit **intenzita tamních návštěvníků** oproti rezidentům, kterým turistický ruch vadit nebude.
- Studenti, soukromí podnikatelé a duševně pracující rezidenti budou hodnotit existenci NP pozitivněji nežli jejich protějšky manuálně pracující, důchodci a nezaměstnaní.

- **Zaměstnanci** oborů obchod, cestovní ruch (CR) a služby budou vnímat existenci svého NP pozitivněji než pracovníci v zemědělství, lesnictví, výchově či vzdělávání.
- Občané hodnotící nabídku **pracovních příležitostí** na území NP a v jeho zázemí nebudou vnímat NP tolik pozitivně jako ti, kterým se zdá zdejší pracovní nabídka dostačující.
- Obyvatelé obcí v NP a obyvatelé obcí umístěných přímo u jeho **hranic** budou mít negativnější postoj k NP nežli ti, kteří bydlí v ochranném pásmu NP nebo ve větší vzdálenosti od hranice NP.
- V dříve **zřízeném** NP budou místní komunity hodnotit jeho existenci pozitivněji, nežli rezidenti mladších NP.
- S **velikostí** NP bude narůstat averze místních lidí k jeho existenci.

1.2. STRUKTURA PRÁCE

Součástí úvodní části práce tvoří kromě formulace cílů a hypotéz rovněž literární přehled týkající se rozdílnosti environmentálního managementu některých chráněných území (CHÚ) světa, účinností ochrany NP a přístupů k názorům obyvatel žijících v oblasti NP. Významná specifika šetřených obcí Špindlerův Mlýn (ŠM), Pec pod Sněžkou (Pec), obce NP Podyjí a obce NP České Švýcarsko charakterizuje metodická část práce, jejíž součástí je také způsob sběru a analýzy dat. Poslední části práce věnuji popisu, klasifikaci a statistickému testování zjištěných údajů, na které navazují diskuzí porovnávající získané údaje s tuzemskou a mezinárodní literaturou.

1.3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

1.3.1. CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ A ENVIRONMENTÁLNÍ MANAGEMENT

Snaha o zachování přírodních zdrojů prostřednictvím kontroly lidských dopadů vymezuje pojem **environmentální management** (angl. *environmental management*) rozvíjející se společně s vědeckým pojetím ekologie od druhé poloviny 20. století (Internet 2). Jinak řečeno, tento systém organizace a kontroly ŽP uvádí do praxe udržitelný vliv činnosti člověka na světové ekosystémy (Internet 3, Internet 4).

Systém environmentálního managementu bývá v rámci různých států světa v základních rysech identický a zpravidla obsahuje pět základních kroků: definice environmentální politiky – plánování postupů k dosažení cílů – uskutečnění plánů – kontrola a monitoring výstupů – hodnocení výsledných cílů (MŽP, 2002; Internet 5).

Environmentální proces dlouhodobé ochrany přírodních zdrojů, ekosystémových služeb i kulturních hodnot lze pozorovat intenzivněji v CHÚ, která jsou nejčastěji zřízena státem, méně pak ochranářskými a výzkumnými organizacemi a tradičními společnostmi (Primack et al., 2011). Aktivní údržba CHÚ zakotvená v Plánech péče, je považována za nejefektivnější způsob, jak ochraňovat celkovou biodiverzitu se zvláštním důrazem na zachování přírodních hodnot jedinečných pro danou oblast (Primack et al., 2011). K dosažení těchto cílů se uplatňují národně a mezinárodně uznané legislativní nástroje aplikované jak uvnitř, tak i vně CHÚ (Dudley, 2008). Environmentální management představuje rovněž model ponechání biocenózy v CHÚ bez jakýchkoliv zásahů člověka (Dolný et al., 2004).

Celosvětově nejrozšířenější, nicméně stále ještě mezinárodně nesjednocená se v roce 1994 stala tzv. závazná pravidla ochrany CHÚ dle IUCN, kde se do šesti kategorií zařazují CHÚ právě podle dokonalé péče o něj (IUCN, 1994, Dudley, 2008; Tab. 2). Gradient CHÚ vyhlášený podle pravidel IUCN předpokládá, že s vyšším stupněm kategorizace klesá přirozenost/stupeň antropogenního ovlivnění území: Ia = Ib > II = III > IV = VI > V (Dudley, 2008). Studie Leroux et al. (2010) provedla hodnocení takové přirozenosti území na základě konceptu ekologické stopy, kde se původní schéma významně změnilo: Ib = III < Ia < II = VI < IV < V. Autoři citované studie se domnívají, že důležitou roli při tom hrají regionální a národní vládní systémy využívající individuální přístup k ochraně svých CHÚ. CHÚ bývají sice podle pravidel kategorizace IUCN vyhlášována či kategorizována, ale později se od takového stavu jejich plánované řízení odchýlí, přičemž IUCN v současné době nedisponuje pravomocemi pro průběžnou kontrolu realizovaného managementu (Leroux et al., 2010).

Podobně práce Naughton-Treves et al. (2005) předkládá, že nově vyhlášená CHÚ mají převážně vyšší kategorizace IUCN a tudíž předpokládají tlak na místní využívání přírodních zdrojů.

Tab. 2: Systém klasifikace chráněných území podle IUCN (podle Dudley, 2008).

IUCN kategorie	chráněné území	chráněné území (angl.)	charekteristika chráněného území
Ia	Přísné přírodní rezervace	<i>Strict nature reserve</i>	Přísně chráněná území vyhrazena pro ochranu biodiverzity a případných geologických či geomorfologických jevů. Návštěvnost, lidské využití a vlivy jsou zde přísně kontrolovány a omezeny v rámci zachování ochranných cílů. Mohou sloužit jako území pro potřebný vědecký výzkum a monitoring.
Ib	Území divoké přírody	<i>Wilderness area</i>	Obvykle nezměněné nebo málo pozměněné oblasti, uchovávající si svůj přírodní charakter bez trvalých či významných lidských obydlí. Cílem managementu je udržet přírodní podmínky oblasti.
II	Národní parky	<i>national park</i>	Rozsáhlé přírodní či přírodě blízké areály vyhrazeny pro ochranu ekologických procesů. Spolu s oblastně charakteristickými druhy a ekosystémy poskytují základy pro environmentální, kulturní, duševní, vědecké, výchovné a rekreační možnosti návštěvníkům.
III	Národní památky a krajinné prvky	<i>Natural monument or feature</i>	Chráněná území vyhrazená pro ochranu přírodních památek. Může se jednat o pevninské tvary, mořské hory, podmořské jeskyně, geologické prvky i starověké háje. Obvykle se jedná o malá území s často vysokým návštěvníckým tlakem.
IV	Řízené přírodní rezervace	<i>Habitat/species management area</i>	Cílem managementu je ochrana mimořádných druhů nebo stanovišť. Pro udržitelnost tyto oblasti vyžadují pravidelnou a aktivní péči o speciální druhy či stanoviště.
V	Chráněné krajinné oblasti a chráněná pobřeží	<i>Protected landscape/seascape</i>	Chráněná území, kde vzájemné a dlouhodobé působení člověka a přírody vytváří odlišný a specifický charakter oblasti s významnými ekologickými, biologickými, kulturními a vědeckými hodnotami. Zachování této celistvosti je nezbytné pro ochranu a udržitelnost areálu.
VI	Chráněná území řízené péče o zdroje	<i>Protected area with sustainable use of natural resources</i>	Chráněná území zajišťující ochranu ekosystémů a stanovišť společně s kulturními hodnotami a tradičním využíváním přírodních zdrojů. Jedná se obvykle o velké areály zachovávající přírodní podmínky, kde část z nich udržitelně hospodaří s přírodními zdroji a kde nízké průmyslové využití přírodních zdrojů je slučitelné s ochranou přírody.

Nabízí se kontroverzní otázka, jak je nastavena správa systému ochrany CHÚ? Pro přírodu, pro stát, pro občany?

Leverington & Costa (2010) zjistili managementové nedostatky u 40 % ze speciálně vygenerovaných 8 000 CHÚ světa. Nejslabší znaky péče o CHÚ zahrnovaly programové výhody a institucionální hospodaření orgánu ochrany přírody (Li, 2006; Leverington & Costa 2010).

Účinnost ochrany CHÚ je možné hodnotit pouze několika málo procesy. Jedním z nich je analýza mezer (angl. *gap analysis*), proces, který systematicky shromažďuje data o druzích, společenstvech, stávajících CHÚ, vlastnostech prostředí a socio-ekonomických faktorech. Následně určuje cíle jejich ochrany, provede revizi stávajících CHÚ a definuje možná budoucí CHÚ (tzv. vyplňování mezer; Margues & Pressey, 2000; Primack et al., 2011). Účinnost CHÚ na základě určení cílů ochrany sestavila IUCN WCPA (Internet 6) a je využita v mnohých z téměř 90 světových metodik (Leverington et al., 2010). Hodnocení zahrnuje CHÚ v kontextu vzhledem k oblasti uvnitř i vně areálu (hodnoty, hrozby, možnosti), soustředí se na plánování a strategii, zohledňuje zdroje (finance, organizace, vybavenost) a bere na zřetel výkonnost a efektivnost procesů a úspěšnost výstupů (environmentální, ekonomický a sociální rozvoj; Internet 6; Obr. 1).

Obr. 1: Hodnocení chráněných území na základě určení cílů ochrany podle IUCN WCPA (podle Internet 6).

1.3.2. PARTNERSTVÍ V CHRÁNĚNÝCH OBLASTECH

Za stálý historický konflikt je považováno chybějící výstižné definování ochranných cílů států potažmo environmentální legislativy a politiky, která je základem pro dlouhodobý flexibilní a dynamický management (Lynch & Hodge, 2008). Vlády a další organizace se snaží prosadit plány ochrany strategií *top-down*, tj. řízení CHÚ spravujícími orgány. Ta ale musí být spojena s programy *bottom-up*, při níž vedoucí úlohu hrají místní obyvatelé (Primack et al., 2011).

V řízení CHÚ vystupují v první řadě hlavní zúčastnění partneři (angl. *stakeholders*), představovanými správcem či majitelem území a uživatelem území (Sautter & Leisen, 1999; Flousek et al., 2007; Puhakka et al., 2009). Lynch & Hodge (2008) také zdůrazňují důležité příspěvky vědců a vědeckých zkoumání (také Reed, 2008; Khan & Bhagwat, 2010). Početné

nevládní ochranné organizace jako další ze zájmových skupin, často jako jediné propagují dostupným způsobem region a poskytují mnohdy velmi žádané informace (Trakolis, 2001), pomáhají k přínosné pozitivní propagaci území (Baral & Heinen, 2007) např. poskytováním průvodcovských služeb (Vodouhe et al., 2010; Petrova et al., 2011) či osvětou místní veřejnosti (Ross et al., 2009; Vodouhe et al., 2010).

Komunikace mezi uvedenými a dalšími partnery není ideální. Některé studie navrhuji nové instituce či skupiny jako doposud chybějící článek efektivní komunikace mezi partnery (Salerno et al., 2010). Ormsby & Kaplin (2005) a McClanahan et al. (2009) rovněž zdůrazňují zvyšování uvědomění si existence a podstaty CHÚ (také Trakolis, 2001; Čihař & Staňková, 2006; Petrova, 2010; Bartoš & Čihař, 2011). Zdá se, že dostatečná vládní organizace ve smyslu spolupráce mezi zúčastněnými partnery s důrazem na zapojení rezidentů do procesu (např. Uddhammar, 2006; Lynch & Hodge, 2008; Reed, 2008; Puhakka et al., 2009; Dimitrakopoulos et al., 2010; Khan & Bhagwat, 2010) i mezi CHÚ navzájem, zachovává přírodní zdroje v dlouhodobém měřítku (Vodouhe et al., 2010), zvyšuje účinnost ochrany (Yang et al., 2011) a směřuje k vytvoření stabilní sítě ochrany CHÚ (Ferreire & Freire, 2009) např. UNESCO program M&B z roku 1970 pod Radou Evropy v roce 1995 deklarovaná EECONET nebo Soustava NATURA 2000. Vhodným příkladem je i instituce PAN Parks zaměřená na ochranu, porozumění a ocenění evropské divočiny a podporu udržitelného CR v těchto oblastech včetně podpory komunikace mezi místními podnikateli a tour operátory (Internet 7; Puhakka et al., 2009). Mimo to, vnímání podstaty CHÚ se může stát důstojnějším prostřednictvím této i jiné certifikace oblasti (Čihař & Staňková, 2006; Puhakka et al., 2009; Internet 7).

1.3.3. MÍSTNÍ OBYVATELÉ A ZKOUMÁNÍ JEJICH PŘEDSTAV

Rámec a předpoklady ochrany CHÚ je plánem jejich environmentálního řízení, ale uvedenou stabilitu CHÚ oslabují konflikty s rezidenty (Ormsby & Kaplin, 2005) a proto jsou pozitivní vnímání, přístupy, postoje a vztahy (Liu et al., 2010) občanů obcí zájmových chráněných oblastí považovány za základ ochrany biodiverzity a jejich péče (Anthony, 2007; Vodouhe et al., 2010). Ochota akceptovat politiku Správy CHÚ jejímž cílem je ochrana zájmového území bývá označována jako jeden z typů **proenvironmentální chování** (Stern, 2000). Chování rezidentů sice nelze předpovídat natož definovat, ale jejich **postoje**, které jsou dány motivací a zkušenostmi, určují předpokládané **jednání** (Ajzen, 1991; Vodouhe et al., 2010). Důležitým konstitutivním prvkem jednání jsou **představy** podle zavedené **teorie plánové chování** (angl. *the theory of planned behavior*), na jejichž průzkum se zaměřují mnohá sociální šetření

v CHÚ. Je tedy důležité zkoumat, jestli a jak se liší představy ve vztahu k managementu CHÚ (Ajzen, 1991).

Místní lidé, ale spíše kritizují aktivity environmentálního managementu a k ovlivnění jejich jednání je nutné vzít v úvahu vnější (environmentální, společenské, ekonomické a politické vlivy) a vnitřní faktory (normy, hodnoty, domněnky, znalosti, dovednosti a zvyky; Stern, 2000; Krajhanzl, 2010).

Představy místních obyvatel jsou celosvětově převážně šetřeny ve vztahu k různým souborům indikátorů týkající se CHÚ. Ve vztahu k environmentálnímu managementu území je lze rozdělit na demografické (věk, vzdělání, pohlaví, délka rezidence), sociální (účast v managementu CHÚ, vztah k místu, místní znalosti, turismus, vnímání výhod), environmentální (historický vývoj CHÚ, ŽP, přístup na území, poplatky), ekonomické (výše příjmů, zaměstnání), institucionální (rok vyhlášení CHÚ, vzdálenost CHÚ od obce, rozloha CHÚ; také Čihař et al., 2010). Žádná práce, ale nehodnotí postoje komplexně, zaměřuje se pouze na některé.

Dosažené vzdělání, věk a pohlaví se řadí mezi nejběžněji šetřené indikátory ve vztahu postojů místních obyvatel k existenci CHÚ. Zda věk a dosažené vzdělání ovlivňuje přístupy rezidentů k CHÚ je nejednoznačné. Jedna skupina autorů tuto hypotézu potvrzuje (Najmanová, 2004; Ormsby & Kaplin, 2005, Törn et al., 2008) a naopak druhá ji vyvrací (Baral & Heinen, 2007; Ferreire & Freire, 2009; Vodouhe et al., 2010).

Ve srovnání institucionalizované indikátory patří mezi nedostatečně prostudované proměnné především z hlediska vlivu velikost (např. Ferreire & Freire, 2009) a stáří CHÚ (např. McClanahan et al., 2005). Vzdálenost domova od CHÚ se zdá být významným faktorem pro hodnocení názorů respondentů (Trakolis, 2001; Ormsby & Kaplin, 2005; Törn et al., 2008).

Průlomovou studií, která vzbudila zvýšený a intenzivní zájem o vztah rezidentů k CHÚ, představili v roce 1995 Fiallo & Jacobson. Dotazníkový průzkum v ekvádorském NP Machalilla a jeho okolí odhalil příčinu negativních postojů vycházející z nedostatečné účasti na spoluvytváření NP, nepochopení pojetí NP, omezení čerpání přírodních zdrojů a konflikty mezi zaměstnanci NP (Fiallo & Jacobson, 1995; také Uddhammar, 2006).

Využívání přírodních zdrojů je značně spornou záležitostí, na kterou je kladen zásadní zřetel (např. Naughton-Treves et al., 2005). Je patrné, že životní závislost rozvojových zemí na čerpání přírodních zdrojů pro obživu (Baral & Heinen, 2007; Spiteri & Nepal, 2008) znesnadňuje stanovování priorit ochrany. Často jsou původním obyvatelům odebírána tradiční práva praktikováním **ekokolonialismu** (angl. *ecocolonialism*; Cox & Elmqvist, 1997).

Chudoba a nevzdělanost podporuje nezájem a neznalost podstaty CHÚ a problém účasti veřejnosti na procesu ochrany se zde prohlubuje. Více podobných studií proto nalezneme z Indie, Afriky či Jižní Ameriky (např.: Negi & Nautiyal, 2003; McClanahan et al., 2005; Ferreira & Freire, 2009). Přehled doposud zjištěných mezinárodních studií zabývajících se postoji místních obyvatel k CHÚ naleznete v příloze Tab. 3.

1.3.4. TRADIČNÍ VYUŽÍVÁNÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ JAKO NEZBYTNOST OCHRANY ÚZEMÍ

Lynch & Hodge (2008) tvrdí, že lidská aktivita je zásadní pro správnou ekosystémovou funkci a omezování výhod regulovaným řízením přírodních zdrojů vede k neudržitelnosti hospodaření CHÚ (Wallner et al., 2007; Alkan et al., 2009; Puhakka et al., 2009; Khan & Bhagwat, 2010).

Spiteri & Nepal (2008) za pomoci příslušných benefičních programů zkoumali výhody nabízené místní veřejnosti. Za nejběžněji vnímané výhody byly v nepálské památkové rezervaci Annapurna označeny rozvoj dopravy a infrastruktury, kontrola odpadů a lesní management (Spiteri & Nepal, 2008). Podpora potřeb místních komunit (Bartoš & Čihař, 2011) nebo jistá zvýhodnění jsou potřebná a evidentně ovlivňují postoj k CHÚ (Allendorf, 2007; Alkan et al., 2009; Vodouhe et al., 2010) a kvalitu environmentálního managementu (Reed, 2008). Např. respondenti v NP Masoala na Madagaskaru nejsou ochotni měnit své chování bez viditelných výhod (Ormsby & Kaplin, 2005).

V Austrálii z důsledku omezování přírodních zdrojů domorodému obyvatelstvu vznikly projekty, které uznávají místní práva a přidělují primární zdroje původním obyvatelům na jejich pozemcích (Ross et al., 2009; také Uddhammar, 2006). Je zde vhodně vnímán neocenitelný přínos místních obyvatel pro mateřský vztah k tamějšímu území (Ross et al., 2009) a šíření dávných tradic a kultury (Puhakka et al., 2009). A průzkumy v Makedonii, ČR (Petrova et al., 2011), Finsku (Törn et al., 2008) i Nepálu (Allendorf, 2007) spíše potvrzují silnou vazbu rezidenta k historii místa bydliště a kultuře svých předků. Není možné je ignorovat (Li, 2006) i když ochrana ve spojení s lokálním užitím území je konfliktní, lidé v něm žijící několik generací, po staletí, využívají zdroje v souladu s přírodou, za předpokladu, že hustota populace je nízká (Wittemyer et al., 2008; Puhakka et al., 2009; Primack et al., 2011). **Kmenové** (angl. *tribal*), **původní** (angl. *indigenous*), **domorodé** (angl. *native*) nebo **přírodní národy** (angl. *traditional people*) je nezbytné odlišovat od pozdějších osadníků, kteří již nemají tak silný vztah k přírodě označovaný jako **ekologická etika** (angl. *conservation ethics*; Primack et al., 2011).

Průzkumy také dokládají, že místní občané nevnímají žádné výhody a to často jen z důvodu nízké nebo žádné informovanosti od řídicích ochranných institucí (např. Dimitrakopoulos et al., 2010). Poskytování informací o činnosti v CHÚ potažmo vzdělávání (Anthony, 2007; Vodouhe et al., 2010) a vyšší stupeň uvědomění CHÚ (Ormsby & Kaplin, 2005) kladně ovlivňuje lidské vnímání a přístup k CHÚ (Ormsby & Kaplin, 2005; Anthony, 2007; Dimitrakopoulos et al., 2010). Např. s managementem byli dobře srozuměni ti, kteří měli povědomí o evropské soustavě Natura 2000 a disponovali znalostmi o daném CHÚ (Dimitrakopoulos et al., 2010). Zatímco všichni oslovení respondenti v pakistánském NP Chitral Gol by rádi získávali vědomosti o NP a z více než 97% jsou ochotní zapojit se do aktivit týkající se ochrany přírody (Khan & Bhagwat, 2010). V řeckých CHÚ je sice vysoká úroveň znalostí a environmentálního uvědomění, ale chybí aktivní účast při řešení environmentálních problémů (Dimitrakopoulos et al., 2010). Znalosti managementu a monitoringu měli všichni dotázaní v NP Satchari v Bangladéši ovšem bez znalostí dopadů po praktické aplikaci (Mukul et al., 2010). Vzdělávání místních komunit je klíčovým předmětem mnohých dalších studií (např. Trakolis, 2001, Reed, 2008; Weaver & Lawton, 2008; Liu et al., 2010).

1.3.5. DŮLEŽITOST EKONOMICKÉ SLOŽKY V PÉČI O CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

S ohledem na rozvojové oblasti světa je pro spokojenost rezidentů kromě sociálního rozvoje důležitý rozvoj ekonomický zvláště formou poskytováním služeb CR (Li, 2006; Liu et al., 2010).

Rezidenti pozitivně přijímají existenci CHÚ s přílivem turistů, jestliže pro ně nabízí pracovní příležitosti (McClanahan et al., 2005; Anthony, 2007; Ferreira & Freire, 2009), vyšší úroveň služeb a dokonalejší infrastrukturu (Törn et al., 2008; Ezebilo & Mattsson, 2010). Paradoxně to ale může vést k nalákání okolních chudších komunit, turistickému nárazovému přelidnění a vyšší míře znečištění prostředí (Tovar & Lockwood, 2008; Primack et al., 2011). Proto se riziko negativních dopadů a postojů sníží správným řízením a kontrolou návštěvníků např. omezením jejich počtu či osobitějším kontaktem místní lidé - turisté (Gössling, 1999; Törn et al., 2008). K řešení nadměrné návštěvnosti může přispět koncept udržitelného turismu (Cottrell & Raadik, 2006, Kušová et al., 2008) ve formě turismu přírodního typu (Čihař & Staňková, 2006; Puhakka et al., 2009), podobně jako ekoturismu (Gössling, 1999; Scheyvens, 1999; Li, 2006).

Prioritou vládních a ochranných organizací v rozvojových oblastech by tedy mělo být navýšení finančních prostředků použitelných pro management CHÚ (budovy,

komunikační zařízení, infrastruktura; Primack et al., 2011). Uddhammar (2006) označuje CHÚ jako článek světového řetězce zboží. Domácí ekonomika se zapojením práce místních obyvatel se zde bez potíží rozvíjí a dominuje (Uddhammar, 2006).

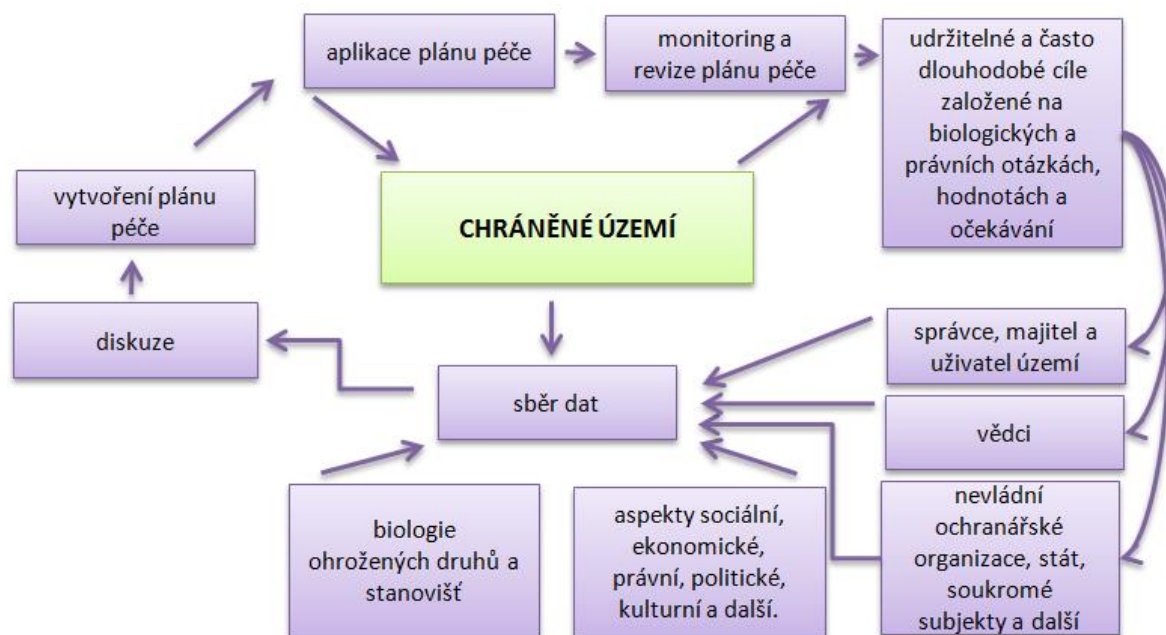
1.3.6. SPECIALIZOVANÉ PROJEKTY A MANAGEMENTY

K větší podpoře, uznání a přátelství ze strany místních obyvatel by mohly pomoci speciálně zaměřená opatření a projekty.

Jedním z nich je projekt ICDPs, povolujícím domorodcům lov a sběr, respektující náboženské a kulturní tradice, zapojující je do výzkumu či financující výstavbu škol a zdravotnických zařízení, a to výměnou za zastavení komerčního kácení, také označováno jako **ochranářský pronájem** (angl. *conservation leasing*) nebo dobrovolnou ochranou druhu či stanoviště - **ochranářské bankovníctví** (*conservation banking*; Baral et al., 2007; Primack et al., 2011).

Příspěť mohou také specializované managementy využívající jak monitoring biodiverzity, tak monitoring sociálních a ekonomických charakteristik. **Co-management** představuje efektivní nástroj mezi vládou a místními obyvateli včetně akceptování jejich znalostí a práv (Ross et al., 2008). Další, **ekosystémový management** (angl. *ecosystem management*) zahrnuje ochranu ekosystémů a jeho procesů při současném zajištění potřeb společnosti spolupráci mezi stakeholdery (Pavlikakis & Tsihrintzis 2003). Využití výsledků ekosystémového managementu umožňuje **adaptivní management** (angl. *adaptive management*; Obr. 2) zaměřující se na porozumění politické a přírodní složky vystupující v CHÚ (Lynch & Hodge, 2008; Primack et al., 2011).

Ovšem vhodné začlenění příslušných opatření do environmentálního procesu je věcí dlouhodobé přípravy a práce. Uskutečnění může zkomplikovat špatné vedení ochranářských programů v důsledku politických a ekonomických tlaků na využívání přírodních zdrojů a také nestabilní kooperace místních obyvatel (Castillo et al., 2005).

Obr. 2: Model adaptivního managementu pro chráněná území (podle Cork et al., 2000; upraveno podle Primack et al., 2011).

2. METODIKA

V této části práce charakterizuji šetřenou lokalitu jednak z regionálního pohledu NP (KRNAP, NP Podyjí, NP České Švýcarsko) a pak z lokálního pohledu sídel (Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Čížov, Havraníky, Hnánice, Lukov, Vranov nad Dyjí, Doubice, Janov, Jetřichovice, Kamenická Stráň, Kyjov, Mezná, Mezní Louka, Růžová, Rynartice, Srbská Kamenice, Všemily, Vysoká Lípa). Dále identifikuji historii monitoringů názorů obyvatel obcí NP, popisuji průběh terénního průzkumu a rozebírám použitý dotazník. V závěrečné metodické části práce se zabývám popisem užití analýzy dat.

2.1. CHARAKTERISTIKA ŠETŘENÝCH NÁRODNÍCH PARKŮ A SÍDEL

Porovnání základních, sociálních a environmentálních údajů Krkonošského národního parku (KRNAP), Národního parku Podyjí a Národního parku České Švýcarsko je uvedeno v příloze v Tab. 4.

2.1.1. ŠPINDLERŮV MLÝN

Město Špindlerův Mlýn leží v samém jádru západních Krkonoš v údolí Labe pod Kozími hřbety a Medvědínem. V bočním údolí Svatopetrského potoka se rozléhá místní část Svatý Petr (Flousek et al., 2007).

Počátek osídlení v prostoru ŠM je spojen s provizorními obydlími horníků. Po třicetileté válce začali na rozsáhlých horských loukách Harrachové budovat dřevěné boudy (Brádrlerovy Boudy, Martinova bouda) pro personál obsluhující panský dobytek. Během tereziánské éry se poprvé zmiňují stříbrné doly U Svatého Petra a také založení sklárny a železné hutě v Bedřichově. Základ ŠM vytvořila budní enkláva Spalkové boudy, založená v 18. stol. dřevaři z Württemberska v okolí pozdějšího kostela (Flousek et al., 2007).

Po ničivých povodních v druhé polovině 19. stol. byl v jádru aglomerace napřímen tok Labe a vystavěna retenční přehrada v Labské (1914). V meziválečném období byly vybudovány sáňkařské dráhy, kluziště, hokejové hřiště, letní koupaliště i lyžařský skokanský můstek. V tu dobu (1930) žilo ve ŠM a Bedřichově celkem 1684 obyvatel, z toho 7 % Čechů. Za 2. světové války sloužila velká část ubytovacích kapacit jako lazarety pro příslušníky Wehrmachtu a útočiště německého obyvatelstva válkou postižených území. Obec Bedřichov tvořila součást ŠM trvale od roku 1947. V roce 1960 přibyla obec Labská (dříve Krausovy

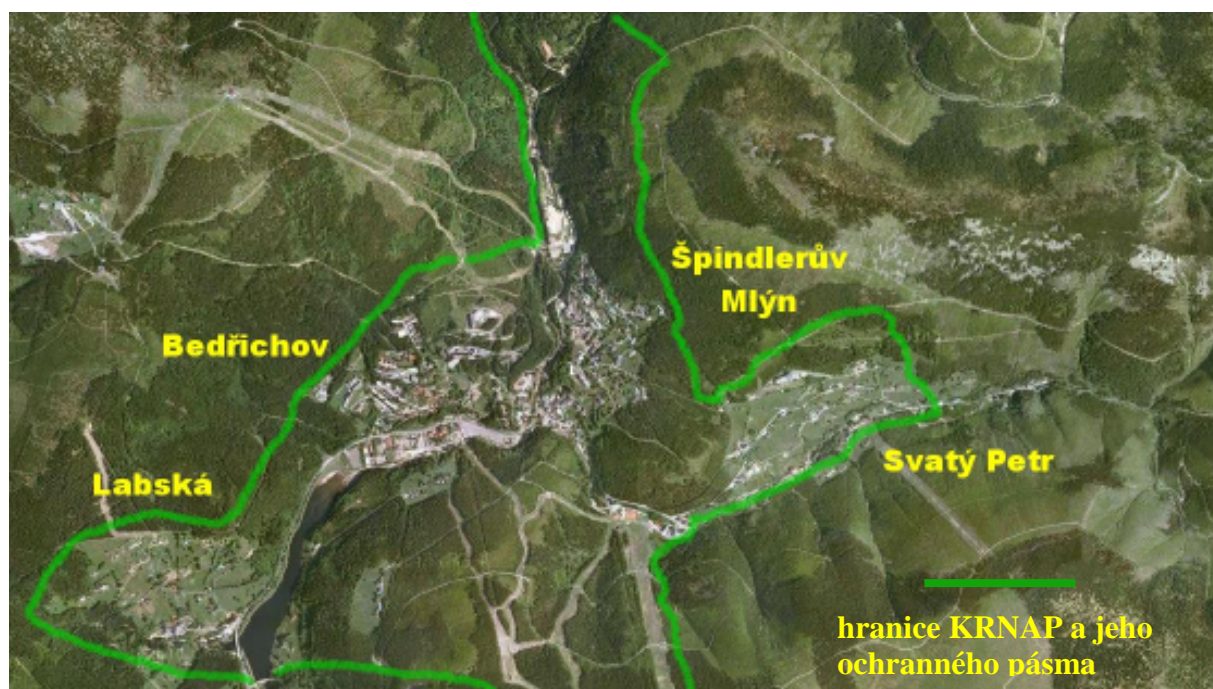
boudy) a Přední Labská (dříve Volský Důl). Od 70. let 20. stol. v Bedřichově vyrostlo nové panelové sídliště a velkokapacitní areály Hromovka, Medvědin a Svatý Petr (Flousek et al., 2007).

K výzkumu názorového spektra obyvatel ŠM bylo vybráno šest pracovních a tři víkendové dny od 7. 8. do 15. 8. 2009. Průzkum začínal cca v 9 hodin a končil cca v 18 hodin. Bylo získáno 164 anket, viz Tab. 5 (Čihař et al., 2009, Brožková, 2010). V dosud předposledním podobném šetření ve ŠM v roce 2004 bylo získáno 170 anket, viz Tab. 5 (Čihař et al. 2004; Machová, 2005).

Pro lepší orientaci bylo využito správní rozdělení obce na hlavní část ŠM, Bedřichov, Svatý Petr a Labská (Obr. 3).

Tab. 5: Srovnání počtu obyvatel a počtu vyplněných anket ve Špindlerově Mlýně v roce 2004 a 2009 (Čihař et al., 2004; Machová, 2005; Čihař et al., 2009; Brožková, 2010; Internet 8).

šetřená obec (rok šetření)	počet obyvatel	počet vyplněných anket
Špindlerův Mlýn (2004)	1 302 (k 1.1. 2004)	170 (2004)
Špindlerův Mlýn (2009)	1 285 (k 1.1.2009)	164 (2009)

Obr. 3: Šetřené území KRNAP - Špindlerův Mlýn 2009 (upraveno Internet 17).

Nejpočetnější částí ŠM je Bedřichov, který leží na pravém břehu Labe, cca 2 km před vodní nádrží Labská. V této části je lyžařský areál Medvědin. Kromě téměř tří desítek pensionů, restaurací a hotelů je postaveno v horní části Bedřichova 18 bytových domů. Na

opačné straně Labe se rozkládá nejznámější, centrální část ŠM, která je více rozptýlená podél hlavní silnice. Jsou zde umístěny základní služby obce a ještě více nápadná koncentrace penzionů, restaurací a hotelů, kterých je téměř o polovinu více než v Bedřichově. Část Svatý Petr (Obr. 4) patří ke geomorfologicky nejzajímavější oblasti ŠM. Je situován v Dlouhém dole podél Svatopetrského (Dolského potoka). Roztroušené penziony a hotely po stráních mohou vyvolávat dojem původního krajinného rázu obce. Nepřehlédnutelný je komplex hotelu Horal, k největším atrakcím pak patří lyžařský areál Svatý Petr. Nejbližší částí od centra ŠM je Labská (Krausovy boudy) s několika penziony rozprostírající se nad vodní nádrží Labská.

Nepříznivě mohla názorové šetření ovlivnit již téměř desetiletá intenzivní výstavba bytových domů (apartmánů), která neustále přetrvává v povědomí obyvatel ŠM.

Obr. 4: Špindlerův Mlýn - Svatý Petr (foto: autor, 2009).

2.1.2. PEC POD SNĚŽKOU

V jádru východních Krkonoš, v údolí řeky Úpy, leží město Pec pod Sněžkou. Níže po proudu navazuje Velká Úpa, jejíž jméno je známo již od 16. stol., kdy byla oblast Pece atraktivní díky těžbě v Obřím dole (ukončena v roce 1959) a v souvislosti s těžbou dřeva a později s budním hospodářstvím začalo osídlování horských poloh kolem údolí Úpy. K roku 1790 bylo v celé obci Velká Úpa (v té době Pec i Velká Úpa) 334 domů a v roce 1869 dosáhla zástavba Velké Úpy 600 domů. K rozdělení Velké Úpy došlo v roce 1850 a až po druhé světové válce se jméno Pec pod Sněžkou stalo úředním názvem obce a od roku 1960 tvoří s Velkou Úpou opět jednu obec (Flousek et al., 2007).

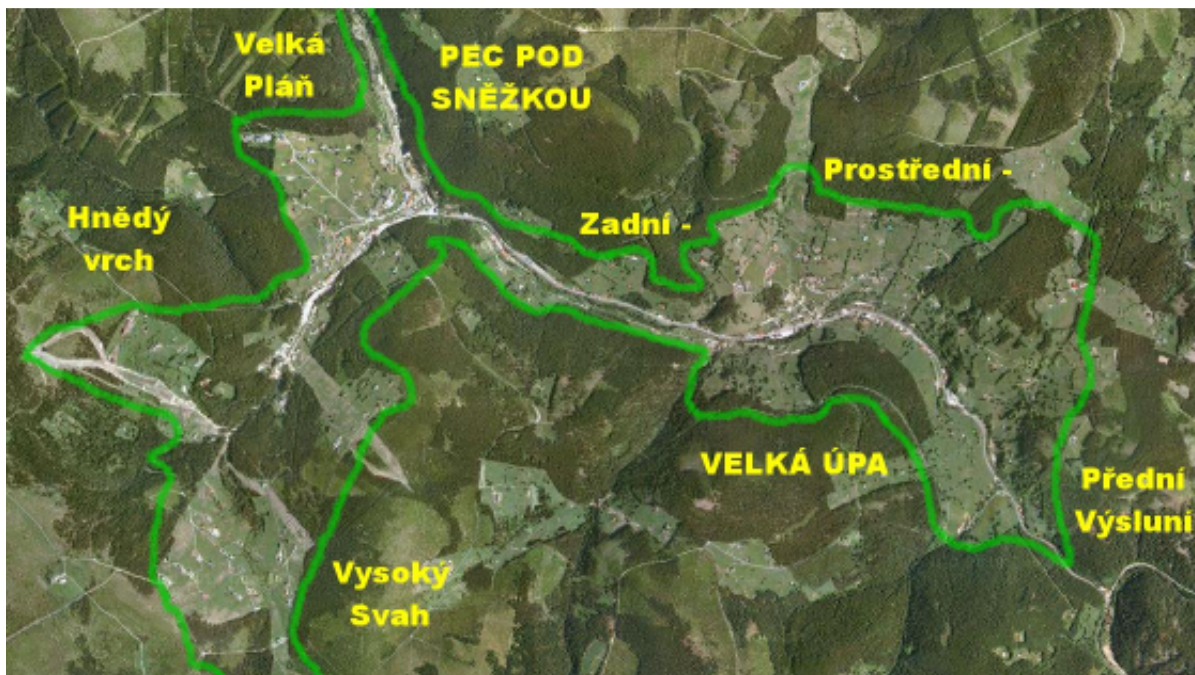
Po odsunu německých obyvatel v roce 1945 byly uvolněné objekty z velké části přeměněny na rekreační zařízení. Svědectvím původního charakteru osídlení a hospodářství Krkonoš jsou odlehle enklávy v Modrém Dole či Velké Tippeltovy boudy (Flousek et al., 2007).

V období od 11. 8. 2011 do 16. 8. 2011 se názorový průzkum místních obyvatel konal v Peci pod Sněžkou (Obr. 5).

Výsledkem monitoringu bylo 82 vyplněných dotazníků (Tab. 6). Poslední podobný průzkum v Peci pod Sněžkou byl uskutečněn v roce 2002 (Čihař et al., 2002; Najmanová, 2004), který přinesl 119 dotazníků (Tab. 6).

Tab. 6: Srovnání počtu obyvatel a počtu vyplněných anket šetření v Peci pod Sněžkou v roce 2002 a 2011 (Čihař et al., 2004; Najmanová 2004; Internet 8).

šetřená obec (rok šetření)	počet obyvatel	počet vyplněných anket
Pec pod Sněžkou (2002)	589 (k 1.1. 2002)	119 (2002)
Pec pod Sněžkou (2011)	640 (k 1.1.2011)	82 (2011)

Obr. 5: Šetřené území KRNAP - Pec pod Sněžkou 2011 (upraveno Internet 17).

Monitoring názorů místních obyvatel v centrální části Pece probíhal tři dny včetně lokalit Severka, Jelení louky, Chaloupky, Šimonova stráž a Hlušiny, které nejsou umístěny v ochranném pásmu NP, ale přímo na území NP.

Veškerou občanskou a turistickou vybavenost v Peci (městský úřad, pošta, škola, lékař, horská služba, autobusové stanoviště, obchod, informační centra, stravovací a ubytovací zařízení) lze nalézt v centru, rozkládající se podél hlavní silnice. Další hotely, penziony, restaurace, apartmány, hospody a sportoviště jsou ve větší či menší míře vybudovány v ostatních částech města; Hnědý vrch, Bukové údolí, Velká Pláň (Obr. 6), Malá Pláň, Zelený potok, Velká Paseka, Malá Paseka, Vysoký Svah a luční enklávy Severka, Jelení louky a Chaloupky. I když výše položené horské boudy (Luční, Výrovka, Richtrovy, Růžohorky) administrativně náleží rovněž pod město Pec, byly ze šetření vynechány neboť dotazníkové otázky byly mimo jiné zaměřeny na každodenní dění v obci a majitelé uvedených bud pravděpodobně nemají přímý kontakt s aktuálním děním v obci.

Další tři dny byly věnovány Velké Úpě, která je z hlediska běžných služeb méně vybavena, ale stravovacích a ubytovacích zařízení je zde vysoký počet. Ze stejného důvodu jako v Peci nebyly součástí zájmu výše položené horské boudy (Portášky, bouda Jana). Názory občanů byly zaznamenány rovněž na Prostředním a Zadním Výsluní, Šimonově stráni, Hlušinách a na Stráni. Z organizačních důvodů, bylo ze šetření vyjmuta Přední Výsluní.

Aktuální a velmi diskutovanou otázkou v Peci byla rekonstrukce lanovky na Sněžku. Veřejností je zpravidla akceptována a zvláště vytrvalí odpůrci KRNAP nerozumí omezujícímu postoji Správy KRNAP. Opakovaná neprůhlednost a kontrola v případě povolování vjezdů do NP byly rovněž často připomínány negativy nedostatečné činnosti a kontroly Správy KRNAP.

Obr. 6: Pec pod Sněžkou-Velká Pláň (foto: autor, 2011).

2.1.3. CHARAKTERISTIKA MONITOROVANÝCH SÍDEL NÁRODNÍHO PARKU PODYJÍ

Srpnový termín od 4. 8. 2010 do 8. 8. 2010, byl dlouhodobě plánovaným obdobím monitoringu názorů občanů oblasti NP Podyjí. Šetření tohoto typu, se naposledy uskutečnilo v roce 2000 (Čihař et al., 2000d; Staňková, 2006).

V roce 2000 byly ankety kromě obce Čížov rozdány do poštovních schránek a následně vybírány ve sběrných nádobách (tzv. obálková metoda). Obdrženo bylo 116 anket (Tab. 7). V roce 2010 proběhlo dotazování osobně, prostřednictvím řízeného rozhovoru a takto bylo získáno 92 vyplněných anket (Tab. 7).

V rámci možností bylo získat co nejvíce vyplněných anket z obcí, které byly shodně monitorovány před deseti lety. Jednalo se o čtyři sídla venkovského typu v ochranném pásmu NP Podyjí - Havraníky, Hnánice, Čížov a Lukov a jedno sídlo městského typu v ochranném pásmu NP - Vranov nad Dyjí (Obr. 7).

Tab. 7: Srovnání počtu obyvatel, počtu vyplněných anket v monitorovaných sídlech Národního parku Podyjí v roce 2000 a 2010 (Čihař et al., 2000d; Staňková, 2006; Čihař et al., 2010; Internet 8).

šetřená obec (2000)	počet obyvatel (k 1.1.2000)	počet vyplněných anket (2000)
Havraníky	314	0
Hnánice	278	14
Horní Břečkov	254	0
Horní Břečkov: Čížov	NA	13
Lukov	210	11
Mašovice	398	17
Vranov nad Dyjí	934	61
CELKEM	2 388	116

šetřená obec (2010)	počet obyvatel (k 1.1. 2010)	počet vyplněných anket (2010)
Havraníky	345	18
Hnánice	323	16
Horní Břečkov	273	0
Horní Břečkov: Čížov	NA	7
Lukov	259	13
Mašovice	476	0
Vranov nad Dyjí	846	38
CELKEM	2 522	92

Obr. 7: Šetřené území NP Podyjí 2010 (upraveno Internet 17).

Vranov nad Dyjí lemuje kaňonovité údolí Dyje a částečně zasahuje do západního ochranného pásma NP Podyjí. Městečko s původními samostatnými osadami Horní a Dolní Hamry z 16. stol. bylo výrazně rozšířeno o řadu novostaveb a původní interiér obce je zachován pouze v bezprostřední blízkosti náměstí. V centrální části Vranova je zástavba městského typu a v osadách Přední Hamry, Zadní Hamry a v enklávě Junácké údolí je nízkopodlažní domkářská zástavba s dostavbami rekreačních zařízení. Sídlo má ochranu městské památkové zóny (Bínová et al., 2004). Významný středověký obranný hraniční hrad byl přebudován v 17. stol. v barokní panské sídlo, ke kterému přiléhá lesopark s četnými vyhlídkami a romantickými stavbami (Kocourková et al., 1994, Internet 9).

První zmínka o obci **Čížov** (součást obce Horní Břečkov) je v listině Jana Lucemburského z roku 1323 (Kocourková et al., 1994). Čížov se nachází se v enklávě polní krajiny uprostřed komplexu vranovských lesů, v ochranném pásmu NP Podyjí a je charakterizován jako výchozí bod turistických tras do české i rakouské části NP Podyjí/Thayatal. Mimo jiné je zde umístěno Návštěvnické středisko Správy NP Podyjí. Dobře zachovalý krajinný ráz obce narušuje pouze budova bývalé celnice z 20. a 30. let minulého století, která je pozůstatkem obranného systému Československé republiky a stejně tak zachovalá část linie železné opony u pohraniční silnice (Bínová et al., 2004, Internet 9).

Listina Louckého kláštera uvádí **Lukov** již roku 1190 (Kocourková et al., 1994; Internet 9). Sídlo leží několik km západně od Znojma na jižním a severním prudkém svahu údolí Lukovského potoka a v ochranném pásmu NP Podyjí. Cenné jsou historické objekty lidového stavitelství, sakrální památky a typické zemědělské usedlosti. Ráz obce narušují především novostavba kulturního domu u kostela a novostavba bytového domu (Bínová et al., 2004).

Obec **Havraníky** leží v mírném svahu na okraji pahorkatiny, jihozápadně od Znojma a v ochranném pásmu NP Podyjí (Bínová et al., 2004). Území bylo osídleno již od mladší doby kamenné a teplé klima předurčovalo pěstování vína, které se zde sklízí od římských dob. K historicky cenným objektům patří kostel sv. Linharta z roku 1815, množství sakrálních památek a náves se zchovalými domy lidového stavitelství. V horní části obce je zástavba domkařského charakteru, v dolní části je sklepní ulice. Podobně jako v Lukově ráz obce výrazně narušují bytové domy i nové rodinné domy a středisko zemědělské výroby (Kocourková et al., 1994).

Obec **Hnanice** (Obr. 8) se rozkládá v ochranném pásmu NP Podyjí v kotlině na potoce Daníži (Bínová et al., 2004). V katastru obce jsou významné lokality osídlení neolitické éry popelnicových polí, z doby římské a starých Slovanů. První zmínka je na listině Louckého kláštera s předpokládaným datem 1210. Obec ležela na významné středověké cestě mezi Moravskou branou a Solnou komorou (Kocourková et al., 1994). Vyjma 19ti památkově chráněných objektů je pod ochranou i venkovská obytná a hospodářská zástavba v severovýchodní části obce, jezy a mlýny na Dyji a poutní gotický chrám sv. Wolfganga z roku 1487. Výjimečná je rovněž ulička vinných sklepů na jižní straně obce. Původní ráz obce narušuje novostavba kuželny, bytový dům a další novostavby a přestavby (Kocourková et al., 1994; Bínová et al., 2004).

Podyjští občané často podotýkali především domnělé omezující zásahy Správy NP do stavebního řízení v oblasti stavebních úprav (výměna oken, plotů, střech), které mohly mít vliv na jejich stanoviska k existenci NP.

Obr. 8: Hnanice (foto: autor, 2011).

2.1.4. CHARAKTERISTIKA MONITOROVANÝCH SÍDEL NÁRODNÍHO PARKU ČESKÉ ŠVÝCARSKO

Monitoring názorového mínění obyvatel a chalupářů obcí oblasti NP České Švýcarsko proběhl od soboty 4. 9. 2010 do soboty 11. 9. 2010. Poslední šetření podobného se konalo v roce 2000 (Čihař et al., 2000c; Tomiková, 2001), kde se podařilo získat 278 vyplněných anket (Tab. 8).

Prvotní snahou bylo získat reprezentativní množství anket ze stejných obcí jako v roce 2000. Bohužel Ústecký kraj s NP ČŠ patřil k oblastem, které na začátku srpna 2010 postihla blesková povodeň. Z těchto důvodů byl také původní plánovaný termín průzkumu (10. 8. – 15. 8. 2010) odložen na září a mezi šetřené obce nebylo zařazeno povodněmi zasažené Hřensko. Navštíveno bylo 12 sídel a získáno 131 vyplněných anket (Tab. 8). Jednalo se o Doubice, Meznou, Mezní Louku, Janov, Jetřichovice, Rynartice, Všemily, Vysokou Lípu, Kyjov, Růžovou, Kamenickou Stráň, Srbskou Kamenici (Obr. 9). Z organizačních důvodů zůstaly obce Růžová a Janov nedošetřeny.

Tab. 8: Srovnání počtu obyvatel a počtu vyplněných anket v monitorovaných sídlech Národního parku České Švýcarsko v roce 2000 a 2010 (Čihař et al., 2000c; Tomiková, 2001; Čihař et al., 2010; Internet 8).

šetřená obec (2000)	počet obyvatel (k 1.1. 2000)	počet vyplněných anket (2000)
Doubice	78	27
Hřensko	215	8
Hřensko: Mezná	NA	22
Hřensko: Mezní Louka	NA	21
Janov	163	12
Jetřichovice	369	48
Jetřichovice: Rynartice	NA	23
Jetřichovice: Všemily	NA	7
Jetřichovice: Vysoká Lípa	NA	22
Krásná Lípa	3 496	0
Krásná Lípa: Kyjov	NA	12
Růžová	268	25
Růžová: Kamenická Stráň	NA	15
Srbská Kamenice	185	14
bez obce	NA	22
CELKEM	4 774	278

šetřená obec (2010)	počet obyvatel (k 1.1. 2010)	počet vyplněných anket (2010)
Doubice	105	20
Hřensko	324	0
Hřensko: Mezná	NA	9
Hřensko: Mezní Louka	NA	1
Janov	311	14
Jetřichovice	418	9
Jetřichovice: Rynartice	NA	7
Jetřichovice: Všemily	NA	9
Jetřichovice: Vysoká Lípa	NA	9
Krásná Lípa	3 749	0
Krásná Lípa: Kyjov	NA	13
Růžová	409	17
Růžová: Kamenická Stráň	NA	8
Srbská Kamenice	205	15
bez obce	NA	0
CELKEM	5 521	131

Obr. 9: Šetřené území NP České Švýcarsko 2010 (upraveno Internet 17).

Nevelká rekreační ves **Kyjov** ze 17. století, přiléhající ke Krásné Lípě, se rozkládá při vstupu do Kyjovského údolí řeky Křinice, které bylo v minulosti hospodářsky významné při plavení dříví do Saska, těžbou hornin a nerostů (Internet 10).

Další navštívenou, opět spíše rekreační osadou, byly **Rynartice**. S četnou zachovanou lidovou zástavbou jsou součástí dva kilometry vzdálených Jetřichovic (Internet 10).

Obec **Doubice** ležící na rozhraní Českého Švýcarska a Lužických hor je známá jednou z nejstarších sklářských hutí u nás z 15. stol. K architektonickým památkám patří klasicistní kostel, polozděná budova bývalé fary a řada objektů lidového stavitelství. V okolí obce se těžil vápenec, který se i zde zpracovával. Severovýchodně od obce leží Vápenný vrch s přírodní rezervací Vápenkou, významnou geologickou lokalitou, kde se stýkají všechny horniny budující Liberecko (Internet 10).

Vysoká Lípa je nejvýše položenou částí obce Jetřichovice. Obec patří k nejstarším sídelním centrům v oblasti. V 16. stol. zde stával lovecký zámek, v 18. stol. hospodářský dvůr s panským domem a lesovnou (Internet 10).

Rekreační osada **Kamenická Stráň** ležící nad levým břehem řeky Kamenice, správně přináležející k obci Růžová. Původní obyvatelé se živili prací v lese, plavením a zpracováváním dřeva. V osadě se zachoval jedinečný soubor roubených chalup (Internet 10).

Obec **Růžová** zmiňovaná v pramenech již v roce 1352 se nachází pod nejvyšším bodem NP České Švýcarsko, Růžovským vrchem, který byl vyhlášen jako přírodní rezervace Růžák díky zachovalým přirozeným lesním společenstvům s pralesovitým charakterem. Obec je turistickým letoviskem a její dominantou je zrekonstruovaný barokní kostel (Internet 10).

Obec **Jetřichovice** (Obr. 10) se rozprostírá při potoku Jetřichovické Bělé pod zříceninou hradu Falkenštejn. Jetřichovice leží na významné obchodní stezce zvané Česká silnice, která spojovala Čechy se Saskem. Je tradičním horolezeckým a turistickým letoviskem (Mariina vyhlídka či Dolský Mlýn) a již v minulosti zde byly v provozu klimatické a minerální lázně. V obci se nachází barokní kostel, řada roubených a hrázděných staveb, které dnes slouží k rekreaci. (Internet 10). Spolu s Rynarticemi, Vysokou Lípou a Všemily, tvořily sídlo s nejvyšším množstvím stálých obyvatel v oblasti NP. Naneštěstí zde se nejvíce projevil pobyt místních obyvatel v zaměstnání a počet získaných anket oproti poslednímu monitoringu velmi silně poklesl.

Podél Chřibské Kamenice je umístěna podlouhlá osada **Všemily**. Místní penziony a restaurace vymizely, ale je zde postavena nová jízdárna a na pravém břehu potoka si lze prohlédnout ručně vytesanou kapli ve skále sv. Ignáce z 18. stol. (Internet 11).

Obec **Janov** se rozkládá na návrší mezi údolími Kamenice a Suché Kamenice. Byla sídlem vorařů a tkalců a osadou českokamenického panství Kinských. V obci je možné najít několik dochovaných původních roubených domů s hrázděnými patry (Internet 10), také ale bytové domy, golfový areál či dům s pečovatelskou službou.

Obec **Srbská Kamenice** ležící v údolí řeky Kamenice byla, jak napovídá její název, zřejmě založena v 11. stol. kolonizací slovanským lužickosrbským obyvatelstvem. Protéká jí řeka Kamenice, která zapříčinila rozsáhlé zatopení obce na začátku srpna 2010. Kromě Růžovského vrchu je obecní dominantou barokní kostel sv. Václava. Ve vsi leží luční přírodní rezervace Arba, kde hlavním předmětem ochrany jsou vachta trojlistá a rákos obecný. Na severním konci obce začíná třetí z romantických skalnatých kaňonů řeky Kamenice, Srbskokamenická soutěska. Na rozdíl od Edmundovy (Tiché) a Divoké soutěsky je nepřístupná (Internet 10).

Izolovaná místní část Hřenska **Mezní Louka** ve III. zóně NP je známé výletní místo uprostřed lesů při silnici z Hřenska do Vysoké Lípy. Původní zástavbu tvořily pouze vrchnostenské objekty, z nichž nejstarším byla hájovna zbudovaná roku 1794. Dnešní hotel

Mezní Louka z konce 19. stol. sloužil jako penzion a klimatické lázně. Obec je výchozím bodem pro nejfrekventovanější turistické trasy – na Pravčickou bránu či k soutěskám Kamenice (Internet 10) a turistickému ruchu odpovídá i nabídka početných penzionů a restaurací.

Součástí místní části obce Hřensko **Mezné**, je několik památkově chráněných staveb převážně z 19. stol.. Příhodná poloha Mezné nad řekou Kamenicí umožňuje návštěvníkům přístup do Divoké a Edmundovy soutěsky, které jsou ekologicky významné tzv. klimatickou inverzí (zvrát vegetačních stupňů) a v nichž je provozována plavba na pramicích (Internet 10).

Postoje respondentů v NP České Švýcarsko mohly být ovlivněny bleskovými povodněmi na začátku srpna 2010. Dopad na průběh dotazování mohlo mít rovněž nejčastěji zmiňované hospodaření v lesích (naplňování Pánu péče) tj. kácení dřevin a těžba dřevní hmoty, se kterou následně souvisí používaná těžební technika a mechanizace a je tím poznamenán stav cest a lesa (svážnice, neodklizené dřevo, větve).

Obr. 10: Jetřichovicko (foto: autor, 2010).

2.2. DLOUHODOBÉ MONITORINGY NÁZORŮ

Pod záštitou Ústavu pro životní prostředí Přírodovědecké fakulty UK v Praze (RNDr. Martin Čihař, CSc.), byl od roku 1997 do roku 2011 každoročně v letních měsících prováděn výzkum návštěvnosti a průzkumy názorů návštěvníků NP Šumava a KRNAP. V desetiletém odstupu se dotazníkové šetření týkalo také zbývajících NP ČR, a to NP České Švýcarsko a NP Podyjí (v roce 2000 a 2010).

Kromě návštěvníků byly v rámci výzkumu dále sledovány názory místních obyvatel vybraných rekreačních středisek na území a v okolí těchto velkoplošně zvláště chráněných území (VZCHÚ) současně s názory představitelů samospráv hlavních rekreačních středisek se zaměřením na vnímání existence příslušného NP, jeho ŽP a rozvojových tendencí obcí a regionů. Na rozdíl od návštěvnické veřejnosti byly monitoringy názorů trvale žijících obyvatel a vedoucích pracovníků státní správy zjišťovány v KRNAP a NP Šumava pravidelně po pěti letech a v NP České Švýcarsko a v NP Podyjí pravidelně po deseti letech.

Na základě zpracovaných dat ze šetření mezi návštěvníky v Krkonoších a místními obyvateli ve ŠM byla vyhotovena Závěrečná zpráva pro MŽP ČR „Monitoring vybraných ukazatelů udržitelného turismu v centrálních částech horských NP a biosférických rezervací Šumava a Krkonoše“ (Čihař et al., 2009). Monitoring v NP Podyjí a NP České Švýcarsko byl finalizován v podobě tříletého grantu SP/4I2/40/08 - Systém indikátorů a monitorovací program pro sledování a hodnocení dlouhodobých environmentálních, sociálních a ekonomických změn v NP a biosférických rezervacích (2008-2010, MZP/SP). Bližší informace o výzkumu je možné nalézt na internetových stránkách Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací <http://www.isvav.cz/h10/projectDetail.do?rowId=SP%2F4I2%2F40%2F08>.

Poslední průzkumy názorového spektra místních komunit jsem uskutečnila ve Špindlerově Mlýně v roce 2009, v pěti obcích NP Podyjí v roce 2010, ve 12 obcích NP České Švýcarsko v roce 2010 a v Peci pod Sněžkou v roce 2011.

2.3. TERÉNNÍ ŠETŘENÍ

Terénní výběrová šetření místních populací se uskutečnila se shodnou metodikou sběru dat ve všech sledovaných lokalitách (Čihař et al., 2009, Čihař et al., 2010). Respondenti byli vybíráni způsobem prostého náhodného výběru, kdy každý měl stejnou pravděpodobnost, že

se do výběru dostane (Hendl, 2009). Šetření zahrnovalo každou domácnost. Pokud nebyl obyvatel přítomen, byl objekt s ohledem na technické a časové možnosti navštíven opakovaně, aby se omezila nižší pravděpodobnost respondenta dostat se do vybraného vzorku. Objekty viditelně opuštěné a objekty evidentně provozované pouze sezónně, zejména zimní, byly z šetření vyloučeny.

Výhodou výběrového šetření je standardizovaná podoba přímého dotazování včetně úvodního představení, čímž se sjednotí možný rozdílný vliv tazatele na respondenta a případně tazatel poskytne vysvětlení nejednoznačně určených otázek, což omezí nižší návratnost dotazníků. Nevýhodou je pak relativní pomalost a pracnost dotazování a rovněž často zkreslené vyjadřování skutečných názorů, protože subjekty ovlivňuje vědomí, že jsou účastníky výzkumu (Hendl, 2009). Další proměnlivé nedostatky terénního šetření se objeví až při samotném šetření.

Od původního plánu výzkumu nastaly nečekané komplikace v podobě přesunu termínu výzkumu v NP České Švýcarsko ze srpna 2010 na září 2010 z důvodu zmiňované regionální přírodní katastrofy (záplavy). Předpokládaným problémem bylo nezastižení respondenta v době návštěvy tazatelem někdy i při opakované návštěvě a nedostatek respondentova času na vyplnění dotazníku. Pokud nastala tato situace, následovala domluva s respondentem na jiný termín návštěvy a v krajní mezi zanechání a následné vyzvednutí dotazníku na předem dojednaný termín. Dále se vyskytly organizační problémy v podobě nedostatku času neboť průzkumy ve všech obcích NP Podyjí (vyjma Čížova a Havraníků) a NP České Švýcarsko (vyjma Jetřichovic, Rynartic a Všemil), byly závislé na regionální autobusové dopravě a obce Růžová a Janov nebyly došetřeny.

2.4. DOTAZNÍK

Stěžejním nástrojem celého výzkumu byl speciální dotazník (Čihař & Třebický, 2010). Otázky a jejich sekvence byly sestaveny prvně v roce 2000 na základě pětileté přípravné fáze, na které spolupracovali odborníci z UK (RNDr. Martin Čihař, CSc., Mgr. Viktor Třebický, Bc. Zdeňka Tancošová), MŽP ČR (Ing. Stanislav Sládek, Ing. František Povolný), Správy KRNAP (RNDr. Jan Štursa, Mgr. Petra Šťastná), Správy NP a CHKO Šumava (Ing. Vladimír Silovský), Správy NP Podyjí (Ing. Tomáš Rothrockl, Ing. Martin Škorpík) a Správy NP České Švýcarsko (RNDr. Zdeněk Patzelt).

Použité dotazníky byly modifikovány a zaktualizovány z průzkumů v letech 1999, (Čihař et al., 1999), 2000 (Čihař et al., 2000a-d), 2002 (Čihař et al., 2002), 2004 (Čihař et al., 2004), 2009 (Čihař et al., 2009) a 2010 (Čihař et al., 2010). Počet otázek se lišil dle lokality a zkušeností z předchozích let. Anketa Krkonoše 2009 obsahovala 32 základních otázek, Ankety Podýjí 2010 a České Švýcarsko 2010 obsahovaly 30 základních otázek a Anketa Krkonoše 2011 pak 33 základních otázek. V záhlaví byla k vyplnění „obec“ a „datum“ a od roku 2010 byl explicitně sledován i počet odmítnutí respondentem. Pro přehlednost a snazší interpretaci výsledků byl dotazník rozdělen do tří tematických bloků: (1) sociodemografický, (2) ŽP a příroda v NP, (3) turismus, rekreace a udržitelný rozvoj oblasti NP. Ankety pro ŠM a Pec obsahovaly ještě poslední blok (4) „pohled do budoucnosti...“. Dotazník byl anonymní. K vyplnění dotazníku byly oprávněny osoby nad 15 let věku, občané trvale bydlící nebo trvale žijící („ostatní“), chalupáři a nájemci apartmánů. Doba strávená vyplňováním se velmi lišila podle lokality a časových možností respondenta. Pohybovala se průměrně v rozmezí 20 minut. Konečná podoba dotazníku je přiložena (Obr. 11).

Následující otázky nejsou blíže analyzovány, neboť se zaměřují na socio-demografické okruhy:

Otázka: Věk:

Odpověď: (1)15-17, (2)18-24, (3)25-39, (4)40-59, (5)60 a více.

Otázka: Pohlaví:

Odpověď: (1)muž, (2)žena.

Otázka: Sociální zařazení:

Odpověď: (1)student, (2)manuálně pracující, (3)duševně pracující, (4)manažer/majitel/soukromý podnikatel, (5)důchodce, (6)nezaměstnaný, (7)žena (muž) v domácnosti.

Otázka: Hlavní zaměstnání (obor):

Odpověď: (1)obchod a CR, (2)služby, (3)administrativa, (4)obrana a ochrana státu, (5)stavebnictví, (6)doprava, (7)právo, (8)zdravotnictví, (9)zemědělství a lesnictví, (10)kultura a sport, (11)výchova a vzdělávání, (12)finance, (13)informační technologie, (14)management, (15)výroba a provoz (Internet 12).

Otázka: Sídlo firmy (v případě soukromého sektoru):

Odpověď: (1)Praha, (2)Středočeský, (3)Královéhradecký, (4)Jihomoravský, (5)Moravskoslezský, (6)Pardubický, (7)Vysočina, (8)Ústecký, (9)Liberecký, (10)Zlínský, (11)Slovensko, (12)Karlovarský, (13)Německo, (14)Olomoucký, (15)Plzeňský, (16)Jihočeský, (17)Rakousko, (18)Itálie, (19)Lucembursko

Otázka: Existenci národního parku v současnosti hodnotíte:

Odpověď: (1)pozitivně, (2)spíše pozitivně, (3)spíše negativně, (4)negativně, (5)nevím.

Otázka: V minulosti jste existenci NP hodnotila:

Odpověď: (1)pozitivně, (2)spíše pozitivně, (3)spíše negativně, (4)negativně, (5)nevím.

Rozdílné časové úseky mohou v případě zjišťování trendů vypovídat o celkovém vnímání instituce NP, jejich vztazích, projevech vůči občanům žijících na území NP a o celkových trendech kvality života NP (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Stav životního prostředí v NP se podle Vás v posledních letech:

Odpověď: (1)zlepšil, (2)nezměnil, (3)zhoršil, (4)nevím.

Hodnocení stavu ŽP nikoli přírodního prostředí. Otázka se nepřímou ptá, jaký vztah lze nalézt mezi odpověďmi na hodnocení existence NP a o trendech v ŽP (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Myslíte si, že současný režim ochrany přírody (pravidla) v NP je:

Odpověď: (1)příliš přísný, (2)spíše přísný, (3)vyhovující, (4)spíše mírný, (5)příliš mírný, (6)nevím.

Vnímání stávajícího systému ochrany přírody a krajiny v rámci NP místní populací může odrážet pochopení a ztotožnění se s prováděnou řídicí a správní činností, může být také chápán jako brzdicí prvek požadovaného rozvoje obcí a podnikatelských aktivit. Výsledek by měl být ovlivněn úrovní stávající komunikace, vysvětlování a reálné politiky správy NP vůči obcím a místním obyvatelům (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Návštěvní řád NP hodnotíte jako:

Odpověď: (1)příliš přísný, (2)spíše přísný, (3) optimální, (4)spíše mírný, (5)příliš mírný, (6)nevím, nemám názor, (7) neznám návštěvní řád.

V odpovědích se zpravidla odrazí postoj místních obyvatel vůči správě NP, samotnému NP i ochraně přírody a krajiny jako celku (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Domníváte se, že vstup návštěvníků/turistů do nejohroženějších přírodních koutů NP má být:

Odpověď: (1) zcela vyloučen, (2) spíše vyloučen, (3) spíše umožněn, (4) možný bez omezení.

Odpovědi mohou poskytnout potencionální podnět pro rozhodovací činnost správy NP (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Víte o existenci dotačních programů zaměřených na podporu obyvatel žijících v oblastech s omezeními vyplývajícími z režimu NP (např. Program obnovy venkova, PPK, POPFK, ÚSES, AEP)?

Odpověď: (1) ano, (2) ne.

Otázka odráží zejména pro MŽP (potažmo i pro správu NP) schopnosti a možnosti obyvatel v NP zapojovat se ve finančně zajímavých a pro management přírodních ekosystémů prospěšných projektech (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Jste obeznámen (a) s existencí evropské soustavy Natura 2000 v NP?

Odpověď: (1) ano, (2) ne.

Modifikovaná předchozí otázka, které se namísto existence dotačních programů dotazuje na existenci Natura 2000. Vzhledem k aktualizaci dotazníků nebyla ještě tato otázka zařazena v šetření ve ŠM v roce 2009 (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Uveďte prosím, jak jste spokojen (a) s činností správy NP jako (A) úřadu, (B) organizace pečující o přírodní hodnoty, (C) kulturně-výchovné instituce:

Odpověď: (1) spokojen (a), (2) spíše spokojen (a), (3) spíše nespokojen (a), (4) nespokojen (a), (5) nevím, nemám názor.

Soustředí se na konkrétní zkušenosti respondentů se správní a řídicí činností správy NP. Transparentní otázka důležitá pro sebereflexi správy NP a její práce (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Nabídku pracovních příležitostí na území KRNAP a v jeho zázemí hodnotíte jako:

Odpověď: (1) velmi dobrou, (2) spíše dobrou, (3) spíše nedostatečnou, (4) velmi nedostatečnou, (5) nevím.

Spokojenost místních obyvatel se svojí subjektivní ekonomickou situací bude úzce souviset se spokojeností s tím, že žijí na území NP. Zjednodušeně se dá říci: čím lépe se budou místní obyvatelé v NP mít, tím více si začnou instituce NP a vše co s ní souvisí vážit (Čihař & Třebický, 2010).

Otázka: Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu v NP? (A) na turistických cestách, (B) v okolí Vašeho bydliště

Odpověď: velmi mne ruší, ruší mne, nevadí mi, mohla by i vzrůst, nevím.

Otázka má přispět k postihu aspektu tzv. sociologické kapacity prostředí (turistických cest a středisek; Čihař & Třebický, 2010).

Doplňujícím údaji se staly:

rok založení NP

(1)1963, (2)1991, (3)2000

rozloha NP

(1)36 327, (2)6 276, (3)7 934

umístění šetřené obce vzhledem k zonaci NP

(1)ochranné pásmo, (2)území NP, (3)CHKO Labské Pískovce, (4)CHKO Lužické hory

Pro statistické usuzování bylo pořadí odpovědí u ordinálních dat změněno ve smyslu Likertovy škály, která je složena z odstupňovaných výroků na pětibodové škále. V mém případě stupnice započala od zcela pozitivního ke zcela negativnímu postoji. Středovou hodnotou je odpověď „nevím“ (Jupp, 2006).

Za **závislou** proměnnou jsem určila

- vnímání existence NP (ex_NP).

Nezávislémi proměnnými se staly základní sociodemografické údaje:

- věk (vek),
- pohlaví (pohlavi),
- sociální zařazení (soc_zaraz),
- obor zaměstnání (hl_zam),
- sídlo firmy v případě odpovědi „soukromý sektor“ (sidlo_firmy),
- vzdělání (vzdelani);

dále vybrané indikátory environmentálního managementu (Čihař & Třebický, 2010):

- hodnocení stavu životního prostředí v NP (zp),
- hodnocení režimu ochrany přírody NP (rezim),
- hodnocení návštěvního řádu NP (nr),
- vnímání vstupu do nejohroženějších koutů NP (vstup),
- povědomí o dotačních programech na podporu obyvatel žijících v oblasti NP (programy),
- povědomí o evropské soustavě Natura 2000 (natura),
- hodnocení správy NP jako (1) úřadu (np_urad), (2) organizace pečující o přírodní hodnoty (np_priroda), (3) kulturně-výchovné instituce (np_kultura),
- vnímání nabídky pracovních příležitostí v oblasti NP (prace),
- vnímání intenzity cestovního ruchu (1) na cestách (cr_cesty), (2) v okolí bydliště respondenta (cr_doma);

a údaje charakterizující příslušný NP:

- rok založení NP (rok_zalozeni),
- rozloha NP (rozloha),
- umístění šetřené obce vzhledem k zonaci NP (pasma).

2.5. ZPRACOVÁNÍ DAT

2.5.1. TEST REPREZENTATIVNOSTI DAT

Reprezentativnost dat jsem testovala χ^2 – testem dobré shody v programu Microsoft Office Excel 2007. Ověřovala jsem, zda pozorované relativní četnosti kategoriálních sociodemografických proměnných odpovídají teoretickému rozdělení/rozdělení očekávanému tj. sledovala jsem poměr zastoupení obyvatel obcí v cílové populaci a ve vzorku.

Testovala jsem hypotézy:

H_0 : skutečné rozdělení (pozorované hodnoty) = očekávané rozdělení (teoretické hodnoty),

H_1 : skutečné rozdělení (pozorované hodnoty) $\neq$ pravděpodobnostní rozdělení (teoretické hodnoty).

Rozdíl mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi zachycuje testovací statistika, která má za předpokladu platnosti H_0 chi-kvadrát rozdělení:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(n_i - e_i)^2}{e_i},$$

kde k = počet možných hodnot kategoriální proměnné; n_i = pozorovaná četnost v kategorii i ; e_i = teoretická (očekávaná) četnost v kategorii i ; vypočítaná za předpokladu platnosti H_0 .

H_0 zamítáme, pokud hodnota testovací statistiky překročí kritickou hodnotu chi-kvadrát rozdělení (Hendl, 2009).

2.5.2. TŘÍDĚNÍ PRVNÍHO STUPNĚ: ČETNOSTI

Všechny vyplněné dotazníky byly upraveny a převedeny do elektronické podoby v databázovém programu Microsoft Access Database 2007 a 2010. Výpočet absolutních a relativních četností a grafické zobrazení upravených dat bylo vyhotoveno v programu Microsoft Office Excel 2007. Pro třídění druhého stupně, byly všechny údaje ze šetřených NP sloučeny do jediného souboru.

2.5.3. TŘÍDĚNÍ DRUHÉHO STUPNĚ: χ^2 – TEST DOBRÉ SHODY, KORELACE

Ve statistickém programu R verzi 2.15.1. 2012 jsem vytvořila kontingenční tabulky, relativní a absolutní četnosti a modus (nejčastěji se vyskytující se hodnota).

V další fázi analýzy dat jsem ve jmenovaném statistickém programu hledala závislosti mezi závislou a nezávislými proměnnými testovací statistikou χ^2 – testem dobré shody.

Testovala jsem hypotézy:

H_0 : mezi závislou a nezávislými proměnnými pravděpodobně neexistuje žádný statisticky významný vztah,

H_1 : mezi závislou a nezávislými proměnnými pravděpodobně existuje statisticky významný vztah.

Analýzou adjustovaných standardizovaných reziduí, jsem blíže ověřovala hypotézu nezávislosti. V kontingenčních tabulkách statistický program zobrazil rezidua. Významný statistický rozdíl se projevil, pokud spočtená hodnota adjustovaného rezidua t , která má standardní normální rozdělení, byla vyšší než kvantil 1. 96 (tj. pozorované četnosti jsou vyšší než očekávané), při minimálním počtu pozorování 10 a při vyvrácení H_0 (Agresti, 2007; Černíková, osobní sdělení),

$$t = \frac{\chi_{i,j}^2}{\sqrt{(1-x_i*100) * (1-y_j*100)}}$$

kde $\chi_{i,j}^2$ = chi-kvadrát reziduum; x_i = procento řádku; y_j = procento sloupce.

Pokud se objevila významná rezidua shodně u závislé a nezávislé proměnné u odpovědi „nevím“, nebyla brána v úvahu.

Aby bylo možné určit sílu závislosti, rozlišila jsem sledované kategoriální proměnné (proměnné nabývají omezeného počtu hodnot) podle typu použitého měřítka, v mém případě na nominální dichotomické (dvě možná rozlišení hodnot), nominální polynomické (více možných rozlišených hodnot) a ordinální (hodnoty jsou rozlišeny a seřazeny). Těsnost vztahu jsem pro dvě ordinální proměnné měřila Spearmanovým pořadovým korelačním koeficientem ρ_s a pro obě kategoriální proměnné Cramérovým korelačním koeficientem V v R programu (Hendl, 2009).

Spearmanův koeficient pořadové korelace zachycuje rostoucí i klesající vztahy a je rezistentní vůči odlehlým hodnotám. Odhadem ρ_s , je výběrový koeficient korelace r_s :

$$r_s = 1 - \frac{6 \sum D_i^2}{n(n^2-1)}$$

kde D_i = rozdíly pořadí R_x a R_y hodnot x_i a y_i vzhledem k ostatním hodnotám seřazeného výběru podle velikosti.

$$V = \sqrt{\frac{\chi^2}{n(m-1)}}$$

kde χ^2 = popsaná testovací statistika.

Platí, že r_s (v absolutní formě) i V jsou z intervalu (0, 1). Při nulové hodnotě není v tabulce žádný vztah; jestliže koeficienty mají hodnotu 1, je vztah úplný (Hendl, 2009). Zobrazená p -hodnota na hladině významnosti $\alpha = 0.05$ byla zamítnuta (H_0 : síla testu je statisticky nevýznamná).

2.5.4. TŘÍDĚNÍ TŘETÍHO STUPNĚ: ORDINÁLNÍ LOGISTICKÁ REGRESE

Logistická regresní analýza byla využita pro popis vztahu a charakteristiky jeho vhodnosti pro predikci hodnot závisle proměnné pomocí nezávisle proměnné (Hendl, 2009). Regresní analýza byla využita např.: ve studiích Allendorf (2007) či Petrova (2010).

Logistický regresní model vyjadřuje logaritmus šance $P/(1-P)$ zkoumaného jevu, který je nazýván logitem čísla P a díky logistické transformaci náleží do intervalu $(-\infty, \infty)$. Do stejného intervalu patří hodnoty funkce $\beta_0 + \sum (\beta_i x_i)$. Vztah mezi relativním výskytem jevu k pravděpodobnosti nevýskytu jevu je dán rovnicí (Primer, 2000; Hendl, 2009; Manning, 2007):

$$\ln \left(\frac{P^{(x)}}{1-P^{(x)}} \right) = \beta_0 + \sum (\beta_i x_i) + e,$$

kde $P^{(x)}$ = pravděpodobnost výskytu jevu; $1 - P^{(x)}$ = pravděpodobnost nevýskytu jevu; β_0 = absolutní člen; β_i = parciální regresní koeficienty; x_i = nezávislé proměnné; e = směrodatná chyba odhadu (Hendl, 2009).

Pro kategoriální proměnné má model tvar rovnice:

$$\ln \left(\frac{P^{(x)}(Y=y_j)}{P^{(x)}(Y=y_j)} \right) = \alpha_j + \sum (\beta_{i,j} x_i),$$

kde j = počet kategorií kategoriální proměnné; α_j = absolutní člen. Model je založen na jedné referenční kategorii ($y = 1$) a $k - 1$ logistických regresích (Hendl, 2009).

Po domluvě s Dr. Urbanem, byl v R programu vybrán model *polr*: *Ordered Logistic or Probit Regression* (Internet 13), který zobrazil následující atributy:

- **Coefficients Value:** hodnoty regresních koeficientů predikujících proměnných, kde záporné hodnoty odpovídají spíše nižším hodnotám vysvětlované proměnné (pozitivnější hodnocení NP) a kladné hodnoty udávají spíše vyšší hodnoty vysvětlované proměnné (negativnější hodnocení NP), zároveň platí, že se snižující se absolutní hodnotou regresních koeficientů jsou odpovědi blíže nižším (pozitivnějším) kategoriím na hodnotící škále závislé proměnné.

- **Standard Error:** reziduální hodnoty predikce stanovující rozdíl mezi naměřenou a predikovanou hodnotou (Hendl, 2009).
- **T-value:** testová statistika s t resp. p hodnotou v absolutní formě, udávající významnost regresních koeficientů při hladině významnosti $\alpha = 0.05$ (H_0 : Vysvětlující proměnná je významná ve vztahu k vysvětlované proměnné, H_1 : Vysvětlující proměnná není významná ve vztahu k vysvětlované proměnné).
- **Intercepts:** logity pravděpodobnosti odpovědí v jednotlivých kategoriích za předpokladu, že nezávislé proměnné jsou nula.
- **Residual Deviance:** reziduální odchylka, která hodnotí model na základě statistické významnosti parametrů vysvětlovaných proměnných.
- **AIC:** Akaikeho informačního kritérium, které s klesající hodnotou stanovuje vyšší vhodnost modelu (Brabcová, 2010).

Zvolené atributy:

- Test **log likelihood** s uvedením stupňů volnosti (df): podobně jako *AIC* s nezápornými hodnotami blíží se 0, značí test vhodnější model pro sledovaná data s vyšší vysvětlovací schopností (Bencko et al., 2003).
- **R²:** koeficient determinace udávající podíl variability vysvětlené závislé proměnné a variability vysvětlované, oznamuje nám, jakou část variability závislé se podařilo závislostí na nezávislé proměnné vysvětlit (Zvára, 2008).

3. VÝSLEDKY

Tato kapitola uvádí popis získaných dat v podobě relativních četností a modusu u vybraných proměnných. V další části kapitoly vyhodnocuji χ^2 – testem dobré shody pravděpodobnou nezávislost resp. závislost sledovaných proměnných a analýzou adjustovaných standardizovaných reziduí popisují významné statistické závislosti. Sílu vztahu mezi sledovanými proměnnými měřím Spearmanovým nebo Cramerovým korelačním koeficient. Modelem ordinální logistické regrese popisují vztah mezi proměnnými.

3.1. TEST REPREZENTATIVNOSTI DAT

χ^2 – testem dobré shody byla vypočtena hodnota, kterou jsem porovnála s kritickou hodnotou (22.36). Kritická hodnota byla překročena ve Špindlerově Mlýně ($\chi^2 = 33.92$, $df = 13$) a v obci Krásná Lípa: Kyjov ($\chi^2 = 34.15$; $df = 13$). Obě napozorované hodnoty v uvedených obcích signalizují špatnou shodu pozorovaných hodnot s teoretickými hodnotami. V tomto případě zamítám H_0 , kdy se skutečné a pravděpodobnosti rozdělení neshodují (Tab. 9).

Tab. 9: Srovnání velikosti populace ve sledovaných obcích a jejich zastoupení v šetřeném vzorku (Internet (8)).

obec	pozorované hodnoty		teoretické hodnoty	
	absolutní četnosti	relativní četnosti (%)	absolutní četnosti	relativní četnosti (%)
Špindlerův Mlýn	164	35.0	1 285	13.5
Pec pod Sněžkou	82	17.5	640	6.7
Havraníky	18	3.8	345	3.6
Hnanice	16	3.4	323	3.4
Horní Břečkov: Čížov <small>údaje pro obec Horní Břečkov</small>	7	1.5	273	2.9
Lukov	13	2.8	259	2.7
Vranov nad Dyjí	38	8.1	846	8.9
Doubice	20	4.3	105	1.1
Hřensko: Mezná, Mezní Louka <small>údaje pro obec Hřensko</small>	10	2.1	324	3.4
Janov <small>nedošetřeno</small>	14	3.0	311	3.3
Jetřichovice: Rynartice, Všemily, Vysoká Lípa	34	7.2	418	4.4
Krásná Lípa: Kyjov <small>údaje pro obec Krásnou Lípu</small>	13	2.8	3 749	39.5
Růžová <small>nedošetřeno</small>	25	5.3	409	4.3
Srbská Kamenice	15	3.2	205	2.2
celkem soubor	469	100.0	9 492	100.0

3.2. TŘÍDĚNÍ PRVNÍHO STUPNĚ: ČETNOSTI

Během průzkumů v obcích Špindlerův Mlýn (2009), Pec pod Sněžkou (2011) a sídel NP Podyjí (2010) a NP České Švýcarsko (2010) bylo celkem obdrženo 469 údajů. Ve **Špindlerově Mlýně** bylo získáno **164** dotazníků z 247 rozdaných. Návratnost tedy činila 66,4 %. Z oslovených 114 místních obyvatel v **Peci pod Sněžkou** bylo obdrženo **82** vyplněných dotazníků s návratností 71,9 %, což představuje nejvyšší návratnost ze všech monitorovaných obcí. Naopak nejnižší návratnost byla zaznamenána v šetřených obcích **NP Podyjí** dosahovala 52,6 %. V sídlech NP Podyjí bylo osloveno 175 občanů a z toho úspěšně vyplněno **92** dotazníků. Respondenti vybraných sídel **NP České Švýcarsko** vyplnili **131** dotazníků z 204 rozdaných, což činí návratnost 64,2 %.

Věk

Ve **ŠM** věková skupina 40–59 let tvořila většinu dotázaných 36 % (N=164). Následována věkovými skupinami nad 60 let (34,1 %), 25-39 let (22 %), 18-24 let (5,5 %) a 15-17 let (2,4 %). V **Peci** tvořila věková skupina 40-59 let rovněž většinu dotázaných 31,7 % (N=82). Následovaly věkové skupiny 25-39 let (30,5 %), 60 a více let (28 %), 18-24 let (4,9 %) a 15-17 let (4,9 %). Ve vybraných obcích **NP Podyjí** většinu tvořila věková skupina nad 60 let 39,1 % (N=92). Následovaly věkové skupiny 40-59 let (37 %), 25-39 let (19,6 %) a 18-24 let (4,3 %). Věková skupina 15-17 let nebyla v databázi zaznamenána. Ve vybraných obcích **NP České Švýcarsko** se nejčastěji vyskytovala věková skupina 60 a více let 59,5 % (N=131). Následovaly věkové skupiny 40-59 let (26 %), 25-39 let (13 %), a 18-24 let (1,5 %). Věková skupina 15-17 let nebyla v databázi zaznamenána.

Pohlaví

ŠM více zastupovaly ženy 57,3 % než muži 42,7 % (N=164). V **Peci** více převládali muži 51,2 % než ženy 48,8 % (N=82). V sídlech **NP Podyjí** představovali většinu opět muži 51,1 % než ženy 48,9 % (N=92). Sídla **NP České Švýcarsko** zastupovaly více ženy 51,1 % než muži 48,9 % (N=131).

Vzdělání

Střední vzdělání dominovalo u respondentů ve **ŠM** 55,9 % (N=161). Následováno respondenty s výučním listem (22,4 %), vysokoškolsky vzdělanými (9,3 %), se základním

vzděláním (7,5 %) a s vyšším středním vzděláním/nástavbou (7,5 %). Více než polovina všech dotázaných respondentů v **Peci** 53,1 % (N=81) dosáhla středoškolského vzdělání. Následována respondenty s výučním listem (19,8 %), s vysokoškolským vzděláním (12,3 %), se základním vzděláním (12,3 %) a s vyšším středním vzděláním/nástavbou (2,5 %). Středoškolsky vzdělaní respondenti převažovali i v obcích **NP Podyjí** 34,4 % (N=90). Následovány respondenty s výučním listem (33,3 %), respondenty se základním vzděláním (16,7 %), vysokoškolsky vzdělanými (12,2%) a vyšším středním vzděláním/nástavbou (3,3 %). I v šetřených obcích **NP České Švýcarsko** absolvovala většina dotázaných střední školu s maturitou 55,7 % (N=131). Následovali respondenti s vysokoškolským vzděláním (18,3 %), dále se základním vzděláním (14,5 %), vyučení (10,7 %) a s vyšším středním vzděláním/nástavbou (0,8 %).

Sociální zařazení

Ve **ŠM** byli majoritně zastoupeni důchodci 34,4 % (N=163). Následovány manuálně pracujícími (22,7 %), manažery/majiteli/soukromými podnikateli (20,9 %), duševně pracujícími (15,3 %), studenty (3,1 %), ženami/muži v domácnosti (2,5 %) a nezaměstnanými (1,2 %). Manažeři/majitelé/soukromí podnikatelé převládali v **Peci** 30,9 % (N=81). Následovali důchodci (22,2 %), manuálně pracující (21 %), duševně pracující (12,3 %), studenti (11,1 %) a ženy/muži v domácnosti (2,5 %). V **Peci** nebyl kontaktován žádný nezaměstnaný. V šetřených obcích **NP Podyjí** tvořili většinu důchodci 40,2 % (N=92). Následovány manuálně pracujícími (34,8%), duševně pracujícími (14,1 %), manažery/majiteli/soukromými podnikateli (4,3 %), studenty (3,3 %), ženami/muži v domácnosti (2,2 %) a nezaměstnanými (1,1 %). Nadpoloviční většinu představovali důchodci v obcích **NP České Švýcarsko** 57,3 % (N=131). Následují manuálně pracující (15,3 %), duševně pracující (11,5 %), manažeři/majitelé/soukromí podnikatelé (9,9 %), ženy/muži v domácnosti (3,1 %), studenti a nezaměstnaní (0,8%).

Zaměstnání (sektor, obor, sídlo firmy)

Stát zaměstnává ve **ŠM** 30,7 % dotázaných (N=101) a 69,3 % pracuje v soukromém sektoru se sídlem firmy nejčastěji v Královéhradeckém kraji 74,6 % (N=70), dále v Praze (21,1 %), ve Středočeském kraji (2,8 %). Nadpoloviční většina dotázaných pracuje v oboru obchod a CR 52,1 % (N=91), dále pak ve službách (14,9 %) a v administrativě (8,5 %). V **Peci** pod Sněžkou se ve státním sektoru vyskytuje 17,5 % respondentů (N=57), v soukromém sektoru pak 82,5 % respondentů. Sídlo zaměstnávající společnosti představuje nejčastěji

Královéhradecký kraj 75,6 % (N=41), dále Praha (14,6 %) a Středočeský kraj (4,9 %). Nejvíce dotázaných respondentů pracuje v oboru obchod a CR 62,3 % (N=53), dále ve službách (17 %) a ve zdravotnictví (7,5 %). V šetřených sídlech **NP Podyjí** pracuje rovněž více dotázaných v soukromém sektoru 58,6 % (N=58) než ve státním (41,4 %). Sídlo firmy bylo téměř vždy uváděno v Jihomoravském kraji 92,3 % (N=26), dále v Praze (3,8 %) a v Rakousku (3,8%). Více než čtvrtina dotázaných je zaměstnána ve službách 27,5 % (N=49), dále v oboru zemědělství/lesnictví (23,5 %) a v oboru obchod a CR (19,6 %). V **NP České Švýcarsko** téměř dvě třetiny respondentů pracují v soukromém sektoru 71,9 % (N=64), stát zaměstnává 28,1 % dotázaných. Sídlo firmy bylo nejčastěji uváděno v Ústeckém kraji 67,5 % (N=40), dále v Praze (12,5 %) a ve Středočeském kraji (7,5 %). Dotázaní se nejvíce živí obchodem a CR 25,5 % (N=54), službami (21,6 %) a ve stavebnictví (13,7 %).

Hodnocení existence NP v současnosti a v minulosti

Existenci KRNAP hodnotili respondenti ve **ŠM** nejčastěji spíše pozitivně 40 % (N=160). Stejně tak do roku 2004 hodnotilo KRNAP spíše pozitivně 38,4 % respondentů (N=159). V **Peci** pod Sněžkou hodnotilo existenci KRNAP pozitivně 43,2 % (N=81) respondentů. Do roku 2002 rovněž nejvíce respondentů hodnotilo KRNAP pozitivně 31,6 % (N=79). Existence **NP Podyjí** byla čtvrtinou respondentů hodnocena pozitivně 25,3 % (N=91). Zpětně, v roce 2000, respondenti nevěděli, jak hodnotit NP 30,8 % (N=91). Existenci **NP České Švýcarsko** hodnotili respondenti pozitivně v současnosti 41,2 % (N=131) i v roce 2000 38,2 % (N=131).

Stav životního prostředí v NP v posledních letech

Respondenti ve **ŠM** nejčastěji uváděli zlepšení stavu ŽP v KRNAP 42,3 % (N=163) za posledních 5 let. Neměnný stav ŽP v KRNAP 41,3 % (N=80) od roku 2002 nejčastěji uváděli respondenti v **Peci**. Stav ŽP se od roku 2000 nezměnil ani v **NP Podyjí** podle 42,4 % respondentů (N= 92). Zlepšení stavu ŽP v **NP České Švýcarsko** uváděla bezmála polovina dotázaných 48,1 % (N=131).

Hodnocení režimu ochrany přírody NP

Respondenti obcí **všech** tří šetřených **NP** uváděli režim ochrany přírody příslušného NP nejčastěji za vyhovující: **ŠM** 39,5% (N=162); **Pec** 47,3% (N=74); sídla **NP Podyjí** 54,9 % (N=91); sídla **NP České Švýcarsko** 49,6 % (N=131).

Hodnocení návštěvního řádu NP

Jako optimální se zdá návštěvní řád KRNAP 61,3 % respondentů (N=163) ve **ŠM**. V **Peci** respondenti hodnotili rovněž nejčastěji návštěvní řád KRNAP jako optimální 67,1 % (N=79). Dotazovaní v obcích **NP Podyjí** ze 42,7 % (N=89) neznají návštěvní řád NP. Polovina respondentů v obcích **NP České Švýcarsko** pokládá návštěvní řád NP za optimální 50,4 % (N=131).

Vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů NP

Respondenti obcí **všech** tří šetřených **NP** by vstup turistů do nejhroženějších přírodních koutů příslušného NP spíše umožnili: **ŠM** 55,3 % (N=161); **Pec** 53,8 % (N=80); sídla **NP Podyjí** 57 % (N=86); sídla **NP České Švýcarsko** 51,6 % (N=128).

Povědomí o existenci programů zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny v NP

Ve **ŠM** 54,3 % respondentů (N=162) neví o programech zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny. V **Peci** naopak 55,6 % (N=81) respondentů má povědomí o programech zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny. Dotazovaní v **NP Podyjí** neví o programech zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny 67 % (N=91). V **NP České Švýcarsko** ví o programech zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny 50,4 % (N=131).

Povědomí o existenci evropské soustavy Natura 2000 v NP

Ve **ŠM** nebyla otázka zařazena. O existenci evropské soustavy Natura 2000 v KRNAP ví 51,2 % (N=82) respondentů v **Peci**. Naopak 70 % respondentů v **NP Podyjí** nemá povědomí (N=90) o existenci evropské soustavy Natura 2000 v NP. Podobně i v **NP České Švýcarsko** neví 51,9 % dotázaných (N=131) o existenci evropské soustavy Natura 2000 v NP.

Hodnocení spokojenosti činnosti se správou NP jako úřadu, organizace pečující o přírodní hodnoty a jako kulturně-výchovné instituce

Ve **ŠM** nejčastěji neví 27 % (N=159), jak hodnotit Správu KRNAP jako úřad, ale jsou spokojeni se Správou jako organizací pečující o přírodní hodnoty 42,4 % (N=158) stejně tak jsou spokojeni se Správou jako kulturně-výchovnou institucí 42 % (N=157). Podobně Správu KRNAP jako úřad neví, jak by hodnotilo 25,9 % (N=81) respondentů z **Peci**. Spíše spokojeni 30 % (N=80) jsou se Správou jako organizace pečující o přírodní hodnoty a spokojeni 38,8 % (N=80) jsou se Správou jako kulturně-výchovnou institucí. Ani v **NP Podyjí** neví, jak by

hodnotili Správu NP jako úřad 44,4 % (N=90). Hodnocení Správy NP jako organizace pečující o přírodní hodnoty se dělí mezi ty respondenty, kteří neví, jak by ji hodnotily 34,8 % (N=89) a ty, kteří jsou s ní spokojeni 34,8 % (N=89). Se Správou NP Podyjí jako kulturně-výchovnou institucí jsou respondenti nejčastěji spokojeni 44,9 % (N=89). V NP České Švýcarsko rovněž nejčastěji neví, jak by hodnotili Správu NP jako úřad 61,5 % (N=130), stejně tak neví, jak by hodnotili Správu NP České Švýcarsko jako organizaci pečující o přírodní hodnoty 35,4 % (N=130). Hodnocení Správy NP jako kulturně-výchovné instituce se dělí mezi ty respondenty, kteří neví, jak by ji hodnotily 40,8 % (N=130) a ty, kteří jsou s ní spokojeni 40,8 % (N=130).

Hodnocení nabídky pracovních příležitostí na území NP a v jeho zázemí

Nejčastěji nabídku zaměstnání na území KRNAP a v jeho zázemí hodnotili respondenti ŠM jako spíše nedostatečnou 31,1 % (N=161). Dotazovaní v Peci se vyjadřovali k nabídce pracovních příležitostí na území KRNAP a v jeho zázemí jako spíše nedostatečné 31,2 % (N=77). V NP Podyjí byla nejčastěji zaznamenána odpověď na nabídku pracovních příležitostí v NP a v jeho zázemí jako velmi nedostatečná 35,2 % (N=91). Podobně i v NP České Švýcarsko respondenti shledali nabídku pracovních příležitostí jako velmi nedostatečnou 40 % (N=130).

Vnímání intenzity CR na turistických cestách a v okolí bydliště respondenta

Respondentům obcí **všech** tří šetřených NP nevadí CR na cestách Špindlerův Mlýn 82,2 % (N=152); Pec pod Sněžkou 91,4 % (N=70); sídla NP Podyjí 93,5 % (N=77); sídla NP České Švýcarsko 87,8 % (N=131) ani v okolí bydliště: Špindlerův Mlýn 80 % (N=155); Pec pod Sněžkou 88,6 % (N=79); sídla NP Podyjí 85,7 % (N=91); sídla NP České Švýcarsko 85,5 % (N=131).

Úplné relativní četnosti s vyznačenými modusy závislé a vybraných nezávislých proměnných ve ŠM, Peci, NP Podyjí a NP České Švýcarsko jsou uvedeny v příloze (Tab. 10).

3.3. TŘÍDĚNÍ DRUHÉHO STUPNĚ: χ^2 – TEST DOBRÉ SHODY, KORELACE

Pro třídění dat druhého a třetího stupně byla všechna získaná data sjednocena. Hledala jsem závislosti mezi hodnocením existence NP (závislá proměnná) a nezávislými proměnnými s tím, že korelace byla zhodnocena, pokud chi-kvadrát test našel statisticky významnou závislost. Hypotézy byly dány následovně:

H_0 : mezi závislou a nezávislými proměnnými pravděpodobně neexistuje žádný statisticky významný vztah,

H_1 : mezi závislou a nezávislými proměnnými pravděpodobně existuje statisticky významný vztah.

Mezi **věkem** a hodnocením existence NP byla nalezena závislost ($\chi^2 = 34$; $df = 20$; $p = 0.03$) i když Spearmanovým korelačním koeficientem byla analyzována za velmi slabou ($r_s = 0.14$; $p = 0.00$). Pozitivně vnímala NP věková skupina 18-24 let ($t = 2.14$) na rozdíl od ostatních skupin. Spíše pozitivněji hodnotili NP respondenti nad 60 let ($t = 4.04$) a respondenti ve věkové skupině 25-39 let ($t = 3.20$) spíše než věkové skupiny 15-17, 18-24 a 40-59 let. Počet respondentů nad 60 let vnímající NP negativně je rovněž statisticky významně vyšší ($t = 3.13$) než u ostatních věkových skupin.

Vztah mezi **pohlavím** a hodnocením existence NP se neprojevil jako statisticky významný ($\chi^2 = 7.74$; $df = 5$; $p = 0.17$). Podobně nebyla H_0 zamítnuta v případě **sociálního zařazení** ($\chi^2 = 27.58$; $df = 30$; $p = 0.59$). Rovněž neexistuje statisticky významný vztah mezi závislou proměnnou a **oborem zaměstnání** ($\chi^2 = 60.23$; $df = 70$; $p = 0.79$). Ani mezi **sídlem firmy** a vnímáním existence NP nebyla H_0 vyvrácena ($\chi^2 = 42.94$; $df = 50$; $p = 0.75$).

Statisticky významný vztah se projevil mezi hodnocením existence NP a **vzděláním** ($\chi^2 = 40.85$; $df = 20$; $p = 0.00$) s nízkou korelací obou proměnných ($r_s = 0.2$; $p = 0$). Analýza standardizovaných reziduí prokázala, že statisticky významný počet vyučených ($t = 7.13$), středoškolsky ($t = 2.02$) a vysokoškolsky ($t = 3.96$) vzdělaných respondentů hodnotí NP pozitivněji spíše než lidé se základním či vyšším středním vzděláním. Vyučení ($t = 3.89$) respondenti na rozdíl od ostatních skupin respondentů neví, jak hodnotit NP. Zároveň respondenti s výučním listem ($t = 3.23$) a respondenti se středním vzděláním ($t = 2.29$) hodnotí NP negativněji spíše než lidé se základním, vyšším a vysokoškolským vzděláním.

Velmi slabá závislost ($r_s = 0.12$; $p = 0.01$) byla objevena mezi **hodnocením stavu ŽP NP** a vnímáním existence NP ($\chi^2 = 54.53$; $df = 20$; $p = 4.82 \times 10^{-5}$). Ti, kteří vnímají NP

negativně odpověděli, že se stav ŽP zlepšil ($t = 2.68$) či zhoršil ($t = 7.48$) spíše než nezměnil nebo neví, jak klasifikovat ŽP NP.

Mezi **hodnocením režimu ochrany přírody NP** a závislou proměnnou byla nalezena nízká závislost ($r_s = 0.28$; $p = 0$; $\chi^2 = 105.58$; $df = 30$; $p = 2.39 \times 10^{-10}$). Pozitivně hodnotí existenci NP ti, kteří neví jak klasifikovat režim ochrany přírody ($t = 5.47$) a dále ti, kteří jej vnímají jako spíše přísný ($t = 1.61$) a vyhovující ($t = 11.67$). Příliš přísný ($t = 9.66$), vyhovující ($t = 4.36$) a s odpovědí „nevím“ ($t = 5.06$) vnímají režim ochrany ti, se spíše negativním názorem na existenci NP. Režim ochrany přírody hodnotí příliš přísně ($t = 13.35$) spíše přísně ($t = 2.66$) a jako vyhovující ($t = 9.42$) ti, kteří vnímají existenci NP negativně.

Vztah mezi **hodnocením návštěvního řádu NP** a vnímáním existence NP se projevil jako statisticky významný ($\chi^2 = 85.83$; $df = 35$; $p = 3.71 \times 10^{-6}$) ovšem s velmi slabou závislostí ($r_s = 0.18$; $p = 0$). Za optimální návštěvní řád NP pokládají nejvíce ti, kteří hodnotí existenci NP pozitivně ($t = 3.83$), negativně ($t = 1.76$) i ti, kteří neví, jak jej hodnotit ($t = 1.45$).

Rovněž velmi slabá závislost ($V = 0.14$; $p = 0.04$) byla nalezena mezi vnímáním existence NP a **vnímáním vstupu do nejohroženějších koutů NP** ($\chi^2 = 26.25$; $df = 15$; $p = 0.04$). Analýzou standardizovaných reziduí bylo prokázáno, že spíše než ti, kteří by vstup zcela vyloučili, spíše vyloučili, spíše umožnili, by skupiny respondentů hodnotící NP spíše pozitivně ($t = 4.36$) a negativně ($t = 4.46$) umožnily vstup do nejohroženějších koutů bez omezení.

χ^2 - test zamítl H_0 mezi klasifikací existence NP a **povědomím o dotačních programech na podporu obyvatel žijících v oblasti NP** ($\chi^2 = 13.51$; $df = 5$; $p = 0.02$). Dotázaní s pozitivním hodnocením existence NP mají ($t = 1.95$) i nemají ($t = 1.68$) povědomí o příslušných dotačních programech. Ti, kteří neví jak hodnotit existenci NP, ani neví o dotačních programech ($t = 2.47$). Korelace Cramérovým korelačním koeficientem byla analyzována jako velmi slabá ($V = 0.17$; $p = 0.02$).

Mezi **povědomím o evropské soustavě Natura 2000** a hodnocením existence NP byl nalezen statisticky významný vztah ($\chi^2 = 13.83$; $df = 5$; $p = 0.02$) s nízkou závislostí ($V = 0.21$; $p = 0.02$). Podobně jako u dotačních programů respondenti, kteří neví jak hodnotit existenci NP, neví ani o evropské soustavě Natura 2000 ($t = 2.69$). Zároveň ti, kteří klasifikují NP negativně mají povědomí o Natura 2000 ($t = 1.47$).

Vztah **hodnocení správy NP jako úřadu** a hodnocení existence NP signifikoval nízkou závislost ($r_s = 0.36$; $p = 0$; $\chi^2 = 169.19$; $df = 25$; $p = < 2.2 \times 10^{-16}$). Respondenti s pozitivním hodnocením existence NP jsou spokojeni se správou NP jako úřadem ($t = 13.34$). Spíše pozitivně vnímající NP jsou spokojeni ($t = 2.35$) či spíše spokojeni ($t = 4.92$) i nespokojeni (t

= 4.79) se správou NP jako úřadem. Dotázaní se spíše negativním vnímáním NP jsou rovněž spíše nespokojeni se správou NP jako úřadem ($t = 5.38$). Lidé s negativním hodnocením existence NP neví, jak hodnotit správu NP jako úřad ($t = 3.61$) nebo jsou nespokojeni ($t = 76.08$).

H_0 byla zamítnuta mezi proměnnou **hodnocení Správy NP jako organizace pečující o přírodní hodnoty** a závislou proměnnou ($\chi^2 = 151.53$; $df = 25$; $p = < 2.2 \times 10^{-16}$). Podobně jako u předchozí proměnné spokojeni se správou NP jako organizací pečující o přírodní hodnoty jsou ti, kteří vnímají NP pozitivně ($t = 13.73$). Zároveň pozitivně vnímající jsou spíše nespokojeni ($t = 4.72$) s touto organizací NP. Respondenti se spíše pozitivním hodnocením jsou se správou NP jako organizací pečující o přírodní hodnoty spíše spokojeni ($t = 2.8$). Nespokojeni ($t = 3.01$), spíše nespokojeni ($t = 6.07$), ale i spokojeni ($t = 3.30$) jsou ti dotázaní, kteří hodnotí existenci NP spíše negativně. Nespokojení respondenti se správou NP jako organizací pečující o přírodní hodnoty jsou ti, kteří se staví k NP negativně ($t = 48.66$). Závislost zjištěná Spearmanovým korelačním koeficientem je nízká ($r_s = 0.33$; $p = 0$).

Velmi slabá závislost ($r_s = 0.18$; $p = 1 \times 10^{-4}$) byla nalezena mezi proměnnou **hodnocení správy NP jako kulturně-výchovné instituce** a závislou proměnnou ($\chi^2 = 84.47$; $df = 25$; $p = 2.24 \times 10^{-8}$). Respondenti klasifikující existenci NP pozitivně jsou spokojeni ($t = 5.59$) a spíše spokojeni ($t = 3.92$) se správou NP jako kulturně-výchovnou institucí. Spíše spokojeni jsou s touto institucí dotázaní se spíše pozitivním ($t = 2.30$) i spíše negativním ($t = 3.89$) hodnocením existence NP. Spokojenost se správou NP jako kulturně-výchovnou institucí projeví i ti, kteří klasifikují NP negativně ($t = 4.10$).

Mezi hodnocením existence NP a **vnímáním nabídky pracovních příležitostí** nebyla nalezena závislost ($\chi^2 = 22.74$; $df = 25$; $p = 0.59$).

Závislost Spearmanovým koeficientem nebyla prokázána ($r_s = 0.01$; $p = 0.84$) mezi **vnímáním intenzity CR na cestách** a závislou proměnnou ($\chi^2 = 47.91$; $df = 25$; $p = 0.00$).

H_0 byla sice zamítnuta mezi **vnímáním intenzity CR v okolí bydliště respondenta** a vnímáním existence NP ($\chi^2 = 39.85$; $df = 25$; $p = 0.03$), ale podobně jako u předchozí proměnné zde nebyla testovou statistikou korelace na hladině významnosti $\alpha = 0.05$ prokázána závislost ($r_s = 0.07$; $p = 0.14$).

Nízká závislost ($V = 0.2$; $p = 5.1 \times 10^{-5}$) byla prokázána mezi **rokem založení NP** ($\chi^2 = 37.26$; $df = 10$; $p = 5.1 \times 10^{-5}$) resp. **rozlohou NP** ($\chi^2 = 37.26$; $df = 11$; $p = 5.1 \times 10^{-6}$) a hodnocením existence NP. Jedná se o proměnné, které v podstatě odlišují jednotlivé NP. Pozitivně jsou klasifikovány NP Podyjí ($t = 1.89$) a NP České Švýcarsko ($t = 2.49$). Spíše pozitivně jsou hodnoceny všechny tři šetřené tj. KRNAP ($t = 3.55$), NP Podyjí ($t = 2.51$) a NP

České Švýcarsko ($t = 1.58$). NP Podují je na rozdíl od ostatních NP vnímáno skupinami, kteří neví jak jej hodnotit ($t = 8.06$) a kteří jej hodnotí negativně ($t = 4.77$).

Žádný vztah nebyl nalezen mezi proměnnou **umístění šetřené obce vzhledem k členění NP** a vnímáním existence NP ($\chi^2 = 19.66$; $df = 15$; $p = 0.19$).

Souhrnné výsledky χ^2 – testu dobré shody a korelací jsou uvedeny v Tab. 11 a 12. Ucelené výstupy analýzy adjustovaných standardizovaných reziduí jsou uvedeny v příloze (Tab. 13).

Tab. 11: Třídění dat druhého stupně. Analýza existence vztahu chi-kvadrát testem s uvedením hodnoty testové statistiky χ^2 , počty stupni volnosti df a p -hodnoty na zvolené hladině významnosti $\alpha = 0.05$.

chi-kvadrát test				
nezávislá proměnná	χ^2	df	p ($\alpha = 0.05$)	signifikance testu
vek	34.0032	20	0.0261	*
pohlavi	2020339,00	5	0.171	0
vzdelani	40.8508	20	0.003893	**
soc_zaraz	27.5816	30	0.5926	0
sidlo_firmy	42.9446	50	0.7499	0
hl_zam	60.2286	70	0.7912	0
zp	54.5298	20	4.826 x 10-5	***
rezim	105. 5827	30	2.391 x 10-10	***
nr	85.8276	35	3.712 x 10 -6	***
vstup	26.2543	15	0.03543	*
programy	13.5105	5	0.01904	*
natura	13.8302	5	0.01672	*
np_urad	169.1874	25	< 2.2 x 10 -16	***
np_priroda	151.5346	25	< 2.2 x 10 -16	***
np_kultura	84.4653	25	2.241 x 10 -8	***
práce	22.7373	25	0.5929	0
cr_cesty	47.9087	25	0.003825	**
cr_doma	39.8494	25	0.03022	*
rok_zalozeni	37.2616	10	5.099 x 10 -6	***
rozloha	37.2616	11	5.099 x 10 -6	***
pasmo	19.661	15	0.1853	0

Poznámky: 0 - žádná (H_0 : nezamítnuta); * nízká ($\alpha = 0.05$); **střední ($\alpha = 0.01$); ***vysoká ($\alpha = 0.001$)

Tab. 12: Třídění dat druhého stupně. Analýza síly vztahu Spearmanovým (r_s) a Cramérovým (V) korelačním koeficientem s uvedením příslušné p -hodnoty na zvolené hladině významnosti $\alpha = 0.05$.

korelace Spearman				korelace Cramér			
nezávislá proměnná	r_s	$p (\alpha = 0.05)$	síla závislosti	nezávislá proměnná	V	$p (\alpha = 0.05)$	síla závislosti
vek	0.14	0.0024	*	vek	.	.	0
pohlavi	.	.	0	pohlavi	0.128	0.171	*
vzdelani	-0.2	0,00000	**	vzdelani	.	.	0
soc_zaraz	.	.	0	soc_zaraz	0.109	0.5926	*
sidlo_firmy	.	.	0	sidlo_firmy	0.22	0.7499	**
hl_zam	.	.	0	hl_zam	0.219	0.7912	**
zp	0.12	0.0121	*	zp	.	.	0
rezim	-0.28	0,00000	**	rezim	.	.	0
nr	-0.18	0,00000	*	nr	.	.	0
vstup	.	.	0	vstup	0.139	0.03543	*
programy	.	.	0	programy	0.17	0.01904	*
natura	.	.	0	.tura	0.214	0.01672	**
np_urad	0.36	0,00000	**	np_urad	.	.	0
np_priroda	0.33	0,00000	**	np_priroda	.	.	0
np_kultura	0.18	1×10^{-4}	*	np_kultura	.	.	0
práce	0.06	0.1793	*	práce	.	.	0
cr_cesty	-0.01	0.8448	*	cr_cesty	.	.	0
cr_doma	-0.07	0.1384	*	cr_doma	.	.	0
rok_zalozeni	.	.	0	rok_zalozeni	0.199	5.099×10^{-5}	*
rozloha	.	.	0	rozloha	0.199	5.099×10^{-5}	*
pasmo	.	.	0	pasmo	0.118	0.1853	*

Poznámky: 0 – žádná (H_0 ; nezamítnuta); * velmi slabá (r_s nebo $V = 0.00-0.20$); **střední (r_s nebo $V = 0.20-0.40$).

3.4. TŘÍDĚNÍ TŘETÍHO STUPNĚ: ORDINÁLNÍ LOGISTICKÁ REGRESE

Před vytvořením modelu se závislost proměnných doporučuje ověřit χ^2 – testem dobré shody (Brabcová, 2010). Do modelu byly proto zahrnuty všechny vysvětlující proměnné, u nichž byla nalezena statisticky významná závislost ($\alpha < 0.05$). χ^2 – testem dobré shody byly tedy vyloučeny nezávislé proměnné pohlaví (pohlavi), sociální zařazení (soc_zaraz), sídlo firmy zaměstnavatele (sidlo_firmy), obor zaměstnání (hl_zam), nabídka práce (prace) a umístění obce vzhledem k zonaci NP (pasma) Tab. 11. Zároveň lze předpokládat, že nulová či statisticky nevýznamná korelace ($\alpha > 0.05$) značí i nulové či nevýznamné regresní koeficienty (Hendl, 2009). Proměnné vnímání CR na cestách (cr_cesty) a v okolí bydliště respondenta (cr_doma) se jevily jako statisticky nevýznamné a proto byly z modelu vyloučeny. Žádná z uvažovaných korelací nedosáhla hodnoty 0 (Tab. 12).

Následně byl ve statistickém R programu vytvořen model *MngmNP*. Akaikeho informační kritérium (828.477) a test log likelihood (-363.239) určily vhodnost modelu pro analyzovaná data (Tab. 14). Absolutní hodnota těchto parametrů bližší nule naznačuje přijatelnější model. Z technických důvodů nebylo možné zjistit podíl variability vysvětlené modelem (koeficient determinace).

Tab. 14: Parametry modelu *MngmNP* (reziduální odchylka, Akaikeho informační kritérium, test log likelihood a počet stupňů volnosti), určující jeho patřičnost a významnost regresních koeficientů.

Residual Deviance	726.4772
AIC	828.4772
log likelihood	-363.2386
df	51

Model automaticky určil první kategorii na škále jako referenční. V opačném případě byla vyloučena. Významnost parametrů a logitu šance byla testována t-testem. Podle autorů Hosmer & Lemeshow (2000) in Brabcová (2010), jsem uvažovala dvě hladiny významnosti a to tradiční, kdy $p\text{-hodnota} < 0.05$ a autory doporučovanou hranici $p\text{-hodnota} < 0.25$. Při hladině významnosti $\alpha = 0.05$ může totiž dojít k opomenutí proměnných, které do modelu věcně patří (Hosmer & Lemeshow 2000 in Brabcová, 2010).

Významnými parametry se v modelu *MngmNP* v případě proměnné „věk“ (**vek**) stala skupina „25-39 let“ ($\beta_i = -0.089$; $p = 0.071$) a skupina „40-59 let“ ($\beta_i = 0.0009$; $p = 0.0007$). Regresní analýza proměnné věk dokládá, že se zvyšujícím se věkem respondenti hodnotí NP pozitivněji. Hladina významnosti $\alpha = 0.25$ nebyla překročena u kategorie „spíše mírný“ ($\beta_i = -$

0.820; $p = 0.133$) u predikující proměnně „režim ochrany přírody NP“ (**rezim**). Je zřejmé, že s mírnějším hodnocením režimu ochrany přírody NP je přístup k existenci NP příznivější, ale je zde rovněž patrná opačná tendence, kdy příliš přijatelný až vyhovující režim ochrany přírody NP vnímají respondenti spíše s negativním hodnocením. Přátelštější vývoj přístupu k NP lze pozorovat při klasifikaci proměnné „návštěvní řád NP“ (**nr**), i když zde ale nebyla potvrzena významnost regresních koeficientů. Naopak ne příliš nízkou signifikanci jevil parametr kategorie „ne“ ($\beta_i = 0.027$; $p = 0.093$) proměnné týkající se „povědomí o dotačních programech“ (**programy**). Zdá se, že ti co nemají povědomí o dotačních titulech, vnímají existenci NP negativněji. Racionální závislost se projevila mezi proměnnou „hodnocení činnosti správy NP jako úřadu“ (**np_urad**) a přístupem k NP, která byla prokázána na vyšší hladině významnosti u kategorie „spíše spokojen/a“ ($\beta_i = -0.111$; $p = 0.226$). Čím jsou dotázaní nespokojenější se Správou NP jako úřadem, tím se zhoršuje jejich postoj k existenci NP. Téměř totožný, i když již bez signifikance, byl nalezen vztah při predikující proměnné „hodnocení činností Správy NP jako organizace pečující o přírodní hodnoty“ (**np_priroda**). Následující Tab. 15 uvádí všechny zjištěné parametry modelu *MngmNP*.

Tab. 15: Model *MngmNP* s příslušnými parametry (β_i = odhady regresních koeficientů, standardní chyba a testová statistika s t-hodnotou).

Coefficients [category]	Value (β_i)	Standard Error	t-value (p-value: $\alpha = 0.05$; $\alpha = 0.25$)	signifikance regresních koeficientů
vek [15-17]	.	.	.	.
vek [18-24]	-1.0352008	1.4430	0.7173783	0
vek [25-39]	-0.0885858	1.2487	0.0709409	*
vek [40-59]	-0.0009004	1.2389	0.0007268	**
vek [>60]	0.4628480	1.2307	0.3760871	0
vzdelani [zakladni]	.	.	.	.
vzdelani [vyucen]	0.2125794	0.4194	0.5068583	0
vzdelani [stredni]	-0.1568993	0.3930	0.3992449	0
vzdelani [vyssi stredni]	-1.1024240	0.9661	1.1410524	0
vzdelani [vysokoskolske]	-0.8003911	0.5018	1.5950560	0
zp [zlepsil]	.	.	.	.
zp [nezmenil]	0.1856115	0.2856	0.6498527	0
zp [nevim]	-0.5104889	0.4243	1.2030946	0
zp [zhorsil]	0.1543423	0.4490	0.3437173	0
rezim [prilis prisny]	.	.	.	.
rezim [prilis mirny]	0.5362420	0.9484	0.5654277	0
rezim [spise prisny]	0.2792891	0.5814	0.4803567	0
rezim [spise mirny]	-0.0820793	0.6152	0.1334189	*
rezim [nevim]	-0.2332662	0.5351	0.4359594	0
rezim [vyhovujici]	-0.8296454	0.5146	1.6122149	0
nr [prilis prisny]	.	.	.	.
nr [prilis mirny]	-0.6602389	1.4947	0.4417291	0
nr [spise prisny]	-0.9602970	1.0102	0.9506088	0

nr [spise mirny]	-0.4472368	1.0461	0.4275414	0
nr [nevim]	-0.6948507	0.9996	0.6951606	0
nr [neznam navstevni rad]	-1.0507077	0.9131	1.1507666	0
nr [optimalni]	-1.1788353	0.9233	1.2768215	0
vstup [zcela vyloucen]	.	.	.	.
vstup [spise vyloucen]	-0.2287755	0.4605	0.4967641	0
vstup [spise umoznen]	-0.1098339	0.3422	0.3209528	0
vstup [mozny bez omezeni]	0.2138791	0.4532	0.4719784	0
programy [ano]	.	.	.	.
programy [ne]	0.0272458	0.2943	0.0925679	*
natura [ano]	.	.	.	.
natura [ne]	-0.1317239	0.2997	0.4395922	0
np_urad [spokojen/a]	.	.	.	.
np_urad [spise spokojen/a]	-0.1113121	0.4922	0.2261514	*
np_urad [nevim]	0.5685734	0.3940	1.4432289	0
np_urad [spise nespokojen/a]	0.5079687	0.5368	0.9462268	0
np_urad [nespokojen/a]	1.6539294	0.5541	2.9849036	0
np_priroda [spokojn/a]	.	.	.	.
np_priroda [spise spokojen/a]	1.3465851	0.4155	3.2404994	0
np_priroda [nevim]	0.4551707	0.3355	1.3568093	0
np_priroda [spise nespokojen/a]	1.0906530	0.4392	2.4831084	0
np_priroda [nespokojen/a]	2.0725583	0.5413	3.8291503	0
np_kultura [spokojen/a]	.	.	.	.
np_kultura [spise spokojen/a]	1.0144868	0.3867	2.6236033	0
np_kultura [nevim]	0.6418280	0.3140	2.0439925	0
np_kultura [spise nespokojen/a]	1.0229738	0.6815	1.5011538	0
np_kultura [nespokojen/a]	0.7650123	0.5963	1.2830316	0
rok zalozeni [1963]	.	.	.	.
rok_zalozeni [1991]	1.3826026	0.3965	3.4866712	0
rok_zalozeni [2000]	0.4366507	0.3479	1.2550413	0

Poznámky: 0 – žádná; *nízká $\alpha = 0.25$; **vysoká $\alpha = 0.05$.

4. DISKUZE

Tento oddíl práce prezentuje významné charakteristiky analyzovaných dat a polemizuje s podobnými šetřeními názorů místních obyvatel uskutečněných v českých i světových chráněných územích. Zároveň jsou zde shrnuta hodnocení vyřčených hypotéz. Pro srovnání s podobnými studii uvádím významné četnosti odpovědí u jednotlivých NP. Statistická analýza dat popisuje soubor respondentů všech šetřených NP.

Hodnocené indikátory, které vysvětlují či nevysvětlují postoje respondentů k NP, byly rozděleny do příslušných skupin (Tab. 16).

Tab. 16: Hodnocené indikátory hypoteticky ovlivňující postoj k existenci NP.

Demografické indikátory	Environmentální indikátory	Ekonomické/sociální indikátory	Institucionálně-politické indikátory
<ul style="list-style-type: none"> ▪ věk ▪ pohlaví ▪ vzdělání 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stav životního prostředí ▪ režim ochrany přírody ▪ návštěvní řád ▪ vstup do nejohroženějších míst NP ▪ dotační programy ▪ povědomí o Natura 2000 ▪ správa jako úřad ▪ správa jako organizace pečující o přírodu ▪ správa jako kulturně-výchovná instituce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sociální zařazení ▪ sídlo firmy ▪ zaměstnavatele ▪ obor zaměstnání ▪ nabídka práce ▪ intenzita CR na cestách ▪ intenzita CR v místě bydliště 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rok založení NP ▪ rozloha NP ▪ umístění obce vzhledem k zonaci NP

Porovnáním počtu získaných anket s počtem obyvatel v šetřených obcích byla zjištěna nereprezentativnost dat ve ŠM. Důvodem je pravděpodobně vysoký počet trvale bydlících včetně obyvatel nových bytových domů, kteří se v ŠM nevyskytují. Získané počty respondentů dále neodpovídaly teoretickým v obci Kyjov, kde nebyly nalezeny údaje o počtu obyvatel samotné aglomerace, ale pouze o příslušném správním městě Krásná Lípa.

Vysvětlovaná proměnná, **hodnocení existence NP v současnosti**, obdržela nejčastěji od všech účastníků anket pozitivní hodnocení ve všech šetřených NP včetně monitoringu v NP Šumava v roce 2008 (Petrova, 2010). Zpětné hodnocení existence NP zůstalo buď nezměněno

(ŠM, Pec, NP České Švýcarsko) nebo se vylepšilo z odpovědi nevím (NP Podyjí). V práci Najmanové (2004), která monitorovala názory občanů Pece je znatelný pozitivní posun. Negativně v roce 2002 hodnotilo KRNAP 45 % dotázaných, v roce 2011 již pouhých 23 % dotázaných.

V **demografické skupině indikátorů** se věk a stupeň dosaženého vzdělání objevují jako statisticky významné. Nejčastější dotazovaná věková skupina v ŠM i v Peci byla 40-59 let. V obou nejmenších NP ČR nejčastěji odpovídali lidé nad 60 let, jako v NP Podyjí v roce 2000 (Staňková, 2006). Položená hypotéza, kdy starší věkové skupiny hodnotí NP pozitivněji byla potvrzena, což dokládá i analýza chi-kvadrát reziduí. Opačné zjištění uvádí práce Najmanové (2004), která zkoumala názory respondentů v Peci v roce 2002. Se snižujícím se věkem vzrůstá pozitivní vnímání NP (Najmanová, 2004; také Dvořáková, 2009). Tato tendence je patrná i v Protected Area of Jinyun Mountain v Číně, kde starší obyvatelé zaujímají méně harmonický postoj k tomuto CHÚ (Liu et al., 2010). Výsledky uvedených prací se rovněž odlišují od výstupů z ordinální logistické regrese, kde je patrné, že s přibývajícím věkem se mění postoj k NP spíše pozitivním směrem. Věk je tak jeden z nejdůležitějších faktorů ovlivňující stanovisko respondenta k NP. Nabízí se tradiční vysvětlení. Starší lidé jsou v jistém slova smyslu spjati s NP a důležitý prvek jejich smýšlení o NP ztělesňuje jejich vztah k místu (Petrova et al., 2011; Görner et al., 2012). Z hlediska uspokojení svých životních potřeb nemají příliš vysoké nároky na rozdíl od mladší generace, která hledá různá a přijatelná vyžití v obcích, které jim je ale prozatím nenabízejí.

Ve všech NP byli nejvíce zastoupeni středoškoláci, stejně jako v šetřeních NP Podyjí v roce 2000 a v Peci v roce 2002. Podobně jako v Rokytnici 2000 (Novák, 2001), vysokoškolsky vzdělaní lidé hodnotí NP pozitivněji stejně jako vzdělaní středoškolsky i vyučení, což částečně odpovídá i zadané hypotéze. Podobně jako u věku i u vzdělání objevila Najmanová (2004) závislost, že s rostoucím stupněm vzdělání dotázaní hodnotí NP pozitivněji. Vyšší vzdělání úředníků i v rezervacích v Keni mělo pozitivnější dopad na vnímání NP než postoje místních rybářů (McClanahan et al., 2005; také Liu et al. 2010).

Vztah mezi pohlavím a hodnocením existence NP se neprojevil jako statisticky významný na rozdíl od Najmanové (2006). Ve ŠM a v obcích NP České Švýcarsko byly více dotazovány ženy, v Peci pod Sněžkou a v obcích NP Podyjí pak mírněpřevládali muži.

Pozitivní výsledky u věku a vzdělání a negativní u pohlaví objevila i finská studie v NP Oulanka National Park a NP Syöte National Park (Törn et al., 2008). Naopak věk, pohlaví ani

vzdělání neměly vliv na přístupy k NP v nepálských Bardia NP a Sukla Phanta Wildlife Reserve (Baral & Heinen, 2007) ani na přístupy k brazilským CHÚ (Ferreira & Freire, 2009).

Podstatnou skupinu tvoří **environmentální indikátory**. Všechny uvažované byly vzhledem ke klasifikaci NP statisticky významné. Ve ŠM a v NP České Švýcarsko je viditelný zlepšující se trend v názorech na ŽP, ovšem stejný názor jako v posledním šetření v roce 2000 (Staňková, 2006) zastávali obyvatelé šetřených obcí NP Podyjí. Stav ŽP se podle nich nemění. Hypotéza nemohla být potvrzena, neboť negativně hodnotící NP neshledávají ŽP pouze zhoršujícím, ale i zlepšujícím.

Režim ochrany přírody je ve všech NP hodnocen jako vyhovující. Vyjma NP Šumava (2008), kde byl dotazovanými režim nejčastěji hodnocen jako přísný (Petrova, 2010), se tak od posledního šetření ve ŠM (Machová, 2005) i vzhledem k šetření v Rokytnici (Novák, 2001) jedná o výrazné optimálnější vnímání režimu ochrany (Rokytnice 2000: přísný 31 %; ŠM 2004: přísný 37 %; ŠM 2009: přísný 23 %). Výsledky této proměnné odpovídají položeným předpokladům a spíše či příliš přísně hodnotí režim respondenti s negativním a spíše negativním vnímáním NP. Ovšem nelze opominout, že část negativistů vůči existenci NP pokládá režim ochrany přírody také za vyhovující. Uvedené výroky potvrzuje rovněž regresní analýza. Závislost stavu ŽP a režimu ochrany přírody na vnímání existence NP byla také zjištěna v práci Dvořákové v NP České Švýcarsko (Dvořáková, 2009).

Téměř ve všech NP bylo hodnocení návštěvního řádu majoritně hodnoceno jako optimální. Trend, kdy rezidenti šetřených obcí NP Podyjí neznají návštěvní řád ani po 10 letech zůstává stejný (Staňková, 2006). Hypotéza byla pouze částečně potvrzena. Za optimální pokládají návštěvní řád nejen pozitivně, ale i negativně hodnotící NP.

Výsledky analýzy obou předchozích proměnných naznačují, že příčiny konfliktů mezi místními a NP se netýkají pouze omezení, nařízení a pravidel režimu NP, jak by mohlo být předpokládáno a je i zájmem studií, především ve smyslu restrikcí ve využívání přírodních zdrojů (Fiallo & Jacobson, 1995; Uddhammar, 2006; Ferreira & Freire, 2009). Původ neshod mezi státní správou ochrany přírody a veřejností se ale nebude od těchto zjištění rapidně oddalovat. Z mého pohledu terénního výzkumníka i z pohledu mezinárodních prací byl až příliš často zdůrazňován nedostatek výhod nabízených občanům obcí žijících v oblasti NP jako kompenzace za omezení vzniklých ve prospěch ochrany přírody. Práce McClanahan et al. (2005) z Keni zjišťovala, co ovlivňuje vnímání benefitů. Tím bylo vzdělání a zaměstnání (McClanahan et al., 2005). Bez výhod lidé nechtějí měnit chování (Ormsby & Kaplin, 2005) a díky tomu se jim nedostává tolik zásadní motivace pro vytváření příznivého prostředí NP

prospěšného pro všechny zúčastněné strany (Vodouhe et al., 2010). Důsledkem demotivace a ignorace politických nástrojů, jejichž cílem je ochrana ŽP, by mohla být i silná neznalost návštěvního řádu místními rezidenty v NP Podyjí. Je proto třeba se zajímat o představy lidí, kteří se různě zapojují do managementu oblasti. Podle tradiční teorie plánovaného chování (Ajzen, 1991) jsou tyto představy důležitým prvkem jejich dalšího jednání.

Hodnocení vstupu do nejohroženějších míst je opět proměnná s jednoznačnou odpovědí respondentů všech NP. Vstup do NP by spíše umožnili. Tyto výsledky souhlasí s šetřeními ve ŠM 2004 (Machová, 2005), kde by vstup povolilo 50 % respondentů (ŠM 2009: 55 %) a v NP Podyjí v roce 2000 (Staňková, 2006). Vstup do ohrožených míst by povolili negativně i spíše pozitivně hodnotící, čímž nelze předpoklad vyřčený v úvodu zcela potvrdit.

V Peci a v obcích NP České Švýcarsko mají rezidenti spíše povědomí o programech zaměřených na ochranu a tvorbu krajiny v NP, podobně jako v Rokytnici v roce 2000 61 % (Novák, 2001). Ve ŠM sice vzrostl počet dotázaných o polovinu od roku 2004 (Machová, 2005), kteří disponují znalostmi o dotačních titulech (ŠM 2004: 23 %; ŠM 2009: 46 %), ale stále většina respondentů o nich neví. Naopak v Podyjí z roku 2000 na rok 2010 klesl počet respondentů téměř o polovinu, kteří o těchto programech ví a to z 60 % na 33 % (Staňková, 2006). Výsledky analýzy standardizovaných reziduí zde nebyly významné v rámci charakteristiky skupin respondentů, ale regresní analýza signifikantně naznačuje, že ti co nemají povědomí o dotačních titulech, vnímají existenci NP negativněji.

Otázka ohledně znalosti Natura 2000 byla nově zařazena v roce 2010. V Peci převládá pozitivní informovanost o evropské soustavě, ovšem v našich nejmenších NP o soustavě Natura 2000 spíše neví. V NP Podyjí dokonce téměř $\frac{3}{4}$ respondentů o ní nemá žádné povědomí. Předpoklad z úvodu práce zde nebyl potvrzen, naopak dotázaní s negativním názorem se o soustavě Natura 2000 již doslechli.

Tato zjištění odhalují nedostatek znalostí a informací o jedinečných, ale zároveň snadno zranitelných procesech probíhajících v nejpřísněji chráněných částech přírody. Ovšem omezený přístup lidí do CHÚ, v případě rezidentů do domácího prostředí, je velmi citlivý vůči dalšímu hodnocení existence NP (Allendorf, 2007). Opět se objevuje ne příliš příznivá situace v NP Podyjí a zdá se, že právě v tomto NP chybí žádoucí kvalita šíření informací, komunikace a spolupráce (Bartoš & Čihař, 2011). Vzhledem k uváděnému tvrzení ve věci sporů mezi rezidenty a NP, tyto výsledky mohou dále stupňovat averzi k NP.

Neméně důležitá se jeví zanalyzovaná data věnující se respondentově spokojenosti se správou NP a to v rovinách úřadu, organizace pečující o přírodní hodnoty a kulturně-výchovné instituce. Dotázaní ve všech monitorovaných sídlech neví, jak činnost správy jako

úřadu hodnotit. V sídlech NP České Švýcarsko neví, jak hodnotit zbývající nabízené činnosti správy NP. Ve ŠM, Peci a obcích NP Podyjí jsou se správou jako organizací pečující o přírodní hodnoty a kulturně-výchovné institucí jednoznačně spokojeni a spokojeno se správou NP jako organizací pro přírodu je 50 % respondentů NP Šumava (Petrova, 2010). Tato zjištění vzhledem ke KRNAP zlepšují stav z Rokytnice z roku 2000 (Novák, 2001), kdy bylo spokojeno s celkovou činností správy NP 41,3 % respondentů. I v NP Podyjí jsou patrné pozitivní výsledky. V roce 2000 respondenti nevěděli, jak hodnotit činnost správy NP (Staňková, 2006). Výsledky všech tří uvažovaných složek správy NP odpovídají hypotéze, kdy pozitivní až spíše pozitivní klasifikace NP determinuje spokojený či spíše spokojený přístup k činnosti správy NP. Tyto závěry potvrdila i regresní analýza v přístupu místních obyvatel ke správě NP jako úřadu. Zajímavé bylo zjištění, kdy spokojenost se správou NP jako kulturně-výchovnou institucí projeví i ti, kteří vnímají NP negativně, což pravděpodobně dokládá vysokou úroveň kulturního a výchovného působení a zázemí každého z šetřených NP. Právě popsaný indikátor nabízí další směr managementu NP. Lidé by měli být stručně srozuměni s úřednickou činností správy NP. Rezidenti např. vnímají značné množství zaměstnanců správy NP, nedokáží ale konkrétně popsat předmět činnosti, poslání a cíle jednotlivých pracovníků, natož působení a zacílení celé organizace. Podobné tvrzení předkládá práce z šetření z řeckého Prespes Lakes NP (Trakolis, 2001) i Masoala NP na Madagaskaru (Ormsby & Kaplin 2005). Rezidenti si tak uvědomují existenci NP, ale neznají jeho cíle, kromě toho rezidentské vnímání ovlivňuje historie managementu NP, uvědomění si existence NP, strážců přírody (*rangers*) a společensko-ekonomických výhod (Ormsby & Kaplin 2005).

V následující skupině **ekonomicko-sociálních indikátorů** bylo za statisticky nevýznamné označeno sociální zařazení, sídlo firmy zaměstnavatele, obor zaměstnání a nabídka práce, navzdory tomu, že v některých studiích je zaměstnání považováno za velmi vlivný faktor (McClanahan et al., 2005; Ferreira & Freire, 2009). Ve výsledcích výzkumu uskutečněného mezi místními obyvateli v jihoafrickém NP Kruger autoři doporučují správě NP nabízet výhody právě prostřednictvím zaměstnání (Anthony, 2007). Naopak pozitivní vliv zaměstnání ve vztahu k přístupu NP nebyl nalezen mezi místními v nepálských CHÚ (Baral & Heinen, 2007).

Důchodci tvořili majoritní zastoupení ve ŠM, v NP České Švýcarsko i v NP Podyjí. V NP Podyjí se od roku 2000 (Staňková, 2006) změnil poměr duševně pracujících ve prospěch důchodců. V Peci pod Sněžkou se nejčastějším cílem dotazování stali

manažeři/majitelé/soukromí podnikatelé (31 %), jejichž procento zůstalo vzhledem k roku 2002 téměř totožné 33 % (Najmanová, 2004). Oproti šetření v ŠM v roce 2004 (Machová, 2005) poklesl podíl podnikatelů z 33 % (2004) na 21 % (2009) a téměř o polovinu vzrostl počet dotazovaných důchodců.

Nadpoloviční většina všech dotázaných všech naposledy šetřených NP byla zaměstnána v soukromém sektoru zpravidla se sídlem firmy v kraji, kde je daný NP umístěn tj. KRNAP v kraji Královéhradeckém (ŠM 75 %; Pec 76 %), NP Podyjí v kraji Jihomoravském (92 %) a NP České Švýcarsko v kraji Ústeckém (68 %). Vyjma respondentů sídel NP Podyjí, kde je nejvíce dotázaných zaměstnáno ve službách (28 %), se ostatní živí v oboru obchod a CR (ŠM 52 %; Pec 62 %; NPCŠ 26 %).

V šetřených NP vnímají respondenti nabídku zaměstnání jako nedostatečnou (ŠM 42 %; Pec 56 %; NPP 53 %; NPCŠ 59 %). Ve ŠM byla vnímána nedostatečná nabídka práce i v roce 2004 42 % (Machová, 2005), dále v Peci v roce 2002 61 % (Najmanová, 2004) i v Rokytnici v roce 2000 68 % (Novák, 2001). Podobně místní obyvatelé sídel NP Šumava vnímají ze 70 % nabídku práce jako nedostatečnou (Petrova, 2010).

Ve zkoumání vlivu intenzity CR na cestách a v okolí bydliště na vnímání NP byla nalezena významná statistická závislost, ovšem korelace významnosti vztahu nebyla na příslušné hladině prokázána. Respondentům všech tří šetřených NP nevádí CR na cestách ani v okolí jejich bydliště, podobně jako v šetření ve ŠM v roce 2004 (Machová, 2005), v Rokytnici v roce 2000 (Novák, 2001) a v NP Podyjí v roce 2000 (Staňková, 2006).

Poslední volně zvolenou skupinou indikátorů byly údaje o NP tj. rok vzniku, jeho rozloha a poloha šetřeného sídla vzhledem k zonaci NP. Tato fakta byla zařazena do **institucionálně-politických indikátorů**. Indikátor vyjadřující umístění obce vzhledem k zonaci šetřeného NP, nebyl testovou statistikou nalezen jako statisticky významný. Rok vzniku (kategorie totožné s rozlohou NP) ve svých kategoriích odpovídal jednotlivým šetřeným NP. Výsledky tedy jednoznačně nepotvrdily hypotézu, že by rostla averze respondentů k NP s pozdějším rokem vzniku či zvětšující se rozlohou, jako v Keni, kde starší CHÚ byla vnímána pozitivněji (McClanahan et al., 2005). Pozitivně až spíše pozitivně byl v analogickém smyslu hodnocen NP České Švýcarsko, spíše pozitivně pak KRNAP a téměř celou klasifikační škálou (vyjma spíše negativně) byl hodnocen NP Podyjí. Vesměs bylo hodnocení všech NP spíše pozitivní.

Výše prezentované závěry vycházejí z odpovědí na definované otázky se statistickou signifikancí. Ráda bych zde krátce zmínila subjektivní postoje respondentů, která mohou být individuálně zavádějící, ale v celkovém součtu dotázaných se jejich vyjádření stávají významná a dle mého názoru mohou naznačovat směr řešení určitých nejednoznačných nebo sporných záležitostí.

Mezi rezidenty v ŠM již několik let přetrvává odpor k intenzivní výstavbě a samotnému procesu povolení výstavby domů, bytů (apartmánových) i sjezdovek a lanovek. Respondenti přičítají tento trend Správě NP a z téhož důvodu ji většinou odsuzují. Zatím se tento rozvoj týká převážně ochranného pásma KRNAP, kde Správa NP má kompetence se dané k věci pouze vyjádřit a doporučit příslušná opatření. Závazné jsou v tomto směru územní a regulační plány obcí. Je třeba poznamenat, že v Peci respondenti hodnotí novou výstavbu relativně smířlivěji, musí však respektovat krajinný ráz regionu. Na území NP je činnost NP řízena zákonem, kde spornou otázkou zůstávají některé výjimky ze zákazu ve zvláště CHÚ, a dále doporučeným managementem představovaným plánem péče o NP. Ten zhotovuje Správa NP a zpravidla se zaměřuje na oblast lesnictví, myslivosti, zemědělství a turismu. Jedná se o sféry environmentálního managementu, které jsou ve smyslu všech šetřených NP nejčastějším terčem konfliktů. Aktuální stav lesů a způsob lesního hospodaření citelně poznamenával smýšlení rezidentů v NP České Švýcarsko i v NP Podyjí, kde je také negativně nahlíženo na omezení mysliveckého a rybářského práva. Důvod nespokojenosti se zdá zřejmý. Jednotlivé oblasti managementu NP jsou směřovány k udržitelné ochraně území a nikoli za účelem uspokojení sociálních potřeb. Z mého pohledu toto základní pochopení je důsledkem environmentálního neuvědomění a neznalosti. Pokud by totiž existovala jistá míra povědomí o procesech a funkcích chráněných ekosystémů, nemuselo by být natolik majoritně zastoupeno obecné přesvědčení o omezování běžného života lidí, které se více či méně objevilo ve všech šetřených NP. Nejčastěji bylo přitom zmiňováno omezování v oblastech rozvoje obce (infrastruktura, nabídka návštěvníkům) a pohybu lidí. Ohledně tohoto problému byl uveden následující názor: „*Obecně si myslím, že není dobré oddělovat člověka od lesa. Když už se v něm nemohou místní lidé volně pohybovat, měly by být les rozšířeny kolem obcí, aby byla nastolena zdravá duševní rovnováha místních obyvatel a zároveň by se oživila ta naše nebohá zmeliorovaná krajina.*“ (NP Podyjí, Lukov, 6. 8. 2010). V NP Podyjí byly domnělé restriktce Správy předmětem častých debat v rámci výstavby a stavebních úprav objektů. K tomu aby negativní stanoviska tak znatelně nepřevažovala nad pozitivními, by pravděpodobně přispěly viditelné a regionálně zvolené benefity, vyjma prohloubení výše uváděného environmentálního povědomí a znalostí. Více uvádí Tab. 17 a 18 v příloze.

5. ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

V práci shrnuji výstupy ze zjištěných dat a hledám nejvhodnější přístupy k řešení především environmentálně-sociálních konfliktů v Krkonošském národním parku, Národním parku Podyjí a Národním parku České Švýcarsko, tak aby mohl být plně a co nejvhodněji naplňován zájem ochrany přírody v těch částech naší přírody, která byla za účelem zachování přírodního dědictví státu i celé planety vyhlášena.

Během uplynulých tří let ve čtyřech blocích terénního šetření bylo osloveno 740 domácností a z toho získáno 469 vyplněných anket od rezidentů žijících ve Špindlerově Mlýně, Peci pod Sněžkou, obcích Národního parku Podyjí a Národního parku České Švýcarsko. Vyhodnocení dat se uskutečnilo popisnou statistikou, chi-kvadrát testem a ordinální logistickou regresní analýzou. Vysvětlovanou proměnnou, hodnocení existence NP, nejčastěji respondenti označovali jako pozitivní (Pec pod Sněžkou, Národní park Podyjí, Národní park České Švýcarsko) až spíše pozitivní (Špindlerův Mlýn). Vytypovaná pracovní hypotéza byla potvrzena a postoj respondenta k existenci NP tak ovlivňují vybrané nezávisle proměnné skupiny indikátorů environmentálního managementu. Dílčí pracovní hypotézy předpokádaly vliv konkrétních faktorů na respondentovo smýšlení o existenci národního parku. Hypotézy byly ve všech statistických analýzách potvrzeny u vysvětlujících proměnných věk, hodnocení režimu ochrany přírody národního parku, povědomí o dotačních programech a hodnocení činnosti správy národního parku jako úřadu. Naopak dané hypotézy se nepodařilo prokázat u ovlivňujících proměnných hodnocení stavu životní prostředí národního parku, hodnocení návštěvního řádu, vnímání vstupu do nejhroženějších koutů národního parku, povědomí o evropské soustavě Natura 2000, hodnocení činnosti správy národního parku jako organizace pečující o přírodu a jako kulturně-výchovné instituce, u vnímání cestovního ruchu na cestách a v okolí bydliště respondenta a u roku založení národního parku resp. jeho rozlohy. Statisticky nevýznamně se projevíly predikující proměnné pohlaví, sociální zařazení, obor zaměstnání, sídlo firmy, vnímání nabídky pracovních příležitostí, umístění šetřené obce vzhledem k zonaci národního parku.

Porovnáním četností a popisem výsledků ze statistické analýzy dat byla odhalena některá výrazná specifika jednotlivých i celkově všech národních parků České republiky. Přístup k existenci národního parku se zlepšuje se zvyšujícím se věkem rezidentů. Vyjma

Pece pod Sněžkou, kdy byly nejčastěji dotazováni podnikatelé, se zastoupení důchodců od posledních šetření zvolna zvyšovalo a tvořili tak sociální skupinu, se kterou byl nejčastěji veden rozhovor. Jak naznačuje šetření v Peci pod Sněžkou, většina zaměstnaných všech národních parků pracuje v soukromém sektoru v oboru obchod a cestovní ruch. Předešlé zjištění se netýká pracujících dotázaných v Národním parku Podyjí, kteří se většinou žíví poskytováním služeb. Navzdory jiným studiím a často uváděné nedostatečné nabídce pracovních příležitostí, se zaměstnání nejevilo statisticky signifikantně. Rezidenti Národního parku Podyjí se přiklání k pozitivnějšímu hodnocení jeho existence než před deseti lety. Leč životní prostředí se dle jejich názoru nemění ve srovnání s postoji dotázaných v Krkonošském národním parku a v Národním parku České Švýcarsko, kde stanoviska respondentů na životní prostředí byla příznivější. Rovněž v Národním parku Podyjí od roku 2000 přetrvává stále stejné a většinové zastoupení neznalosti návštěvního řádu a dotačních titulů, jejichž povědomí kleslo téměř o polovinu. Ve Špindlerově Mlýně lze naopak sledovat vzrůst informovaných o dotačních programech, ovšem stále nedosahovali majoritního zastoupení. Pro kladný přístup k přítomnosti národního parku je důležitá znalost dotačních programů. Silná nevědomost podyjských respondentů rovněž převládala ohledně povědomí o evropské soustavě Natura 2000. Co značí Natura 2000 nejvíce tuší dotázaní v Peci pod Sněžkou v porovnání s ostatními národními parky. I když by dotázaní vstup do nejhroženějších koutů spíše umožnili, mínění o režimu je příznivé ve všech sledovaných národních parcích, což je důležité pro pozitivnější postoj k jejich existenci. Podobně klíčové je i vnímání činnosti správy národního parku jako úřadu. Čím jsou dotázaní nespokojenější se správou národního parku jako úřadu, tím se zhoršuje jejich stanovisko k existenci národního parku. Rok založení národního parku odpovídal jejich vzájemnému porovnání. Nejpozitivněji je vnímán Národní park České Švýcarsko, následovaný Krkonošským národním parkem a nejednoznačný pohled na existenci národního parku měli rezidenti podyjských obcí.

Na základě několikaletých šetření i závěrů známých z citované domácí i zahraniční literatury mohu při vědomí značné komplikovanosti dané problematiky učinit následující praktické návrhy.

Problematika vyžaduje komplexní a pozorný kompromisní přístup zvláště, pokud pracuje s osobitým přístupem veřejnosti k projednávané záležitosti. Základní složkou celého konceptu je pravidelná a neustálá výměna informací o všech aktivitách v regionu, od všech zájmových stran. Naznačována je známá efektivní komunikace a spolupráce mezi partnery. Tento stav je ideální, ale doposud není jasně formulován. Jednak se jedná o dlouhodobý

proces a pak bez znalosti dalších potřebných nástrojů a finančních prostředků jej není snadné docílit. Přesto je velmi vhodné k němu v navrhovaných konceptech směřovat a dílčími dohodami přispívat.

Analýza místní sociální sítě nabízí jeden z přístupů ke spolupráci. Definuje skupiny a podskupiny účastníků a interakcí mající pozitivní, negativní či žádný vliv na rozhodovací procesy v zájmovém chráněném území a hodnotí, jak na případné změny reaguje sociální a ekologický systém. Také činnost nevládních neziskových a environmentálních organizací se jeví ve vzájemné komunikaci jako klíčová. Často mívají podobu informačního prostředníka mezi státní správou a veřejností. Neméně důležitý příspěvek vytváří vědecká veřejnost.

Informovanost a základní přehled o dění v regionu podmiňuje motivace žádanou informaci získat. Toho lze dosáhnout upřímným zájmem o životní úroveň osob žijící v oblasti chráněného území, věnováním se jejím problémům veřejnými diskuzemi s individuálním přístupem (osobní návštěvy, dočasné schránky připomínek). Dále též společným hledáním přijatelných řešení, objektivním a odborným zhodnocením a vysvětlením v podobě výhod ze zákazů, začleněním se do společnosti (zaměstnání v regionu – průvodce, strážce, spoluúčastí na tvorbě projektů či vědecké činnosti, dobrovolnictvím, certifikací řemesel a výrobků), pořádáním odborně-naučných seminářů a hledáním dalších nových možností. Rovněž je potřeba zdůraznit rozvoj vědomostí o historii (tradice, hospodaření) a současnosti regionu a o smyslu a etice ochrany přírody.

Mimo osobní jednání lze využít internet jako aktuální a rychlý komunikační zdroj názorů, připomínek a otázek. Internetový server by mohl dále obsahovat plánované akce, výhody (dotace), domácí i zahraniční odborné články a odkazy, propojenost webů neziskových organizací a orgánů státní správy, občasně dotazníky či cílené rozesílání informací. Podobně by mohl elektronický zdroj dat dobře sloužit návštěvníkům, tak aby byla patrná orientace na udržitelnou propagaci regionu (zaměření na grafickou podobu, ankety, soutěže, akce, prodej tradičních výrobků) a rovněž usnadnit komunikaci s místními podnikatelskými subjekty. Například je známo, že velmi obtížně, tedy s vynaložením množství práce, času a financí lze dohledat konkrétní a pravidelné počty rekreatantů. Kvantitativní přehled turistické vytíženosti s rámcovým charakterem rekreace přispěje ke studiu nosné kapacity území včetně určení limitů a navrhne i ve veřejném zájmu přesnou a cílenou péči o chráněná území. Tato žádaná dohoda by mohla proběhnout mezi státní správou a pohostinskými a ubytovacími zařízení, sportovními areály, regionálními dopravci a jinými turistickými subjekty. Elektronickou komunikační a informační síť by bylo vhodné aplikovat na území celé České republiky.

PŘEHLED CITOVANÉ LITERATURY

---

1. AGRESTI, A. (2007): An Introduction to Categorical Data Analysis [online]. John Wiley & Sons, New Jersey. 357 p. [cit 2012-17-07]. Dostupné z http://books.google.cz/books?id=gCskkCZWjyIC&printsec=frontcover&dq=Introduction+to+categorical+data+analysis&source=bl&ots=5LSzy5Svfc&sig=MFfHtJ0D6CRZMbNEX9Vj7boj0gY&hl=en&sa=X&ei=4DYcUKKILcfj4QTx-4GIBw&redir_esc=y#v=onepage&q=Introduction%20to%20categorical%20data%20analysis&f=false
2. AJZEN, I. (1991): The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50, pp. 179–211.
3. ALKAN, H., KORKMAZ M., TOLUNAY, A. (2009): Assessment of Primary Factors Causing Positive or Negative Local Perceptions on Protected Areas. *Journal of Environmental Engineering and Landscape Management*. 17, 1, pp. 20-27.
4. ALLENDORF, T.D. (2007): Resident's Attitudes Toward Three Protected Areas in Southwestern Nepal. *Biodiversity Conservation*. 16, pp. 2087–2102.
5. ANTHONY, B. (2007): The Dual Nature of Parks: Attitudes of Neighbouring Communities Towards Kruger National Park, South Afrika. *Environmental Conservation*. 34, 3, pp. 236–245.
6. BARAL, N., HEINEN, J.T. (2007): Resources Use, Conservation Attitudes, Management Intervention and Park-people Relations in the Western Terai Landscape of Nepal. *Environmental Conservation*. 34, 1, pp. 64–72.
7. BARAL, N., STERN, M.J. & HEINEN, J.T. (2007): Integrated Conservation and Development Project Life Cycles in the Annapurna Conservation Area, Nepal: Is Development Overpowering Conservation? *Biodiversity Conservation*. 16, pp. 2903-2917.
8. BARTOŠ, L., ČIHAŘ, M. (2011): Socio Environmental Attitudes amongst the Inhabitants of Border Mountain Regions Close to the Former Iron Curtain: The Situation in the Czech Republic. *Journal of Environmental Protection*. 2, pp. 609-619.
9. BENCKO, V, HRACH, K., MALÝ, M., PIKHART, H., REISSIGOVÁ J., SVAČINA Š., TOMEČKOVÁ M., ZVÁROVÁ, J. (2003): Biomedicínská statistika III. Základy statistiky v epidemiologii [online]. Karolinum, Praha. 240 p. [cit. 2012-16-07] Dostupné z <http://ucebnice.euromise.cz/index.php?conn=0&section=epidem&node=node142>
10. BÍNOVÁ, L., VAŠKOVÁ, A., LACINOVÁ, Y. (2004): Národní park Podyjí. Vyhodnocení krajinného rázu území NP a OP - § 12 zákona 114/92 Sb. [online]. Společnost pro životní prostředí, Brno. 93 p. [cit. 2012-17-06]. Dostupné z http://www.nppodyji.cz/uploads/soubory/stavby/Krajinny_raz_NP_Podyji.pdf
11. BRABCOVÁ, H. (2010): Využití logistické regrese ve výzkumném trhu. Diplomová práce [online]. Vysoká škola ekonomická v Praze. 85 p. [cit. 2012-17-07]. Dostupné z https://isis.vse.cz/zp/portal_zp.pl?podrobnosti=61852
12. BROŽKOVÁ, H. (2010): Udržitelný turismus a rezidentský management centrální části Krkonošského národního parku. Bakalářská práce. PřF UK Praha 57 p.
13. CASTILLO, A., TORRES, A., VELÁZQUEZ, A. & BOCCO, G. (2005): The Use of Ecological Science by Rural Producers: A Case Study in Mexico. *Ecological Applications*. 15, 2, pp. 645–756.
14. CORK, S.J., CLARK, T.W. & MAZUR, N. (2000): Introduction: an Interdisciplinary Effort for Koala Conservation. *Conservation Biology*. 14, 3, pp. 606-609.

15. COTTRELL, S.P., RAADIK, J. (2006): Socio-Cultural Benefits of Pan Parks: Case Study at Bieszczady National Park, Poland. Ed. Siegrist, D., Clivaz, C., Hunziker, M. & Iten, S. et al. University of Applied Sciences Rapperswil, Switzerland. 511 p.
16. COX, P.A., ELMQVIST, T. (1997): Ecocolonialism and Indigenous-Controlled Rainforest Preserves in Samoa. *Ambio*. 26, 2, pp. 84-89.
17. CRAIGIE, I.D., BAILLIE J.E.M., BALMFORD, A., CARBONE, C., COLLEN, B., GREEN, R.E., HUTTON, J.M. (2010): Large Mammal Population Declines in Africa's Protected Area. *Biological Conservation*. 143, pp. 2221-2228.
18. ČIHAŘ, M. ET AL. (1999): Analýza základních ukazatelů rekreačního a turistického využívání Krkonošského národního parku a hodnocení jeho managementu veřejností. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR, Praha. 237 p.
19. ČIHAŘ, M. ET AL. (2000)a: Monitoring rekreační exploatace centrální části Národního parku Šumava. Závěrečná zpráva výzkumu GAUK 306/1997/B/GEO/PřF. PřF UK Praha. 84 p.
20. ČIHAŘ, M. ET AL. (2000)b: Analýza monitoringu udržitelného turistického ruchu v jádrové části Národního parku Šumava. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR, Praha. 124 p.
21. ČIHAŘ, M. ET AL. (2000)c: Základní ukazatele rekreačního a turistického využívání Národního parku České Švýcarsko a hodnocení jeho managementu veřejností. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR Praha. 241 p.
22. ČIHAŘ, M. ET AL. (2000)d: Základní ukazatele rekreačního a turistického využívání Národního parku Podyjí. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR, Praha. 210 p.
23. ČIHAŘ, M. ET AL. (2002): Monitoring užitelného turismu v centrální části KRNAP. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR, Praha. 129 p.
24. ČIHAŘ, M. ET AL. (2004): Vybrané ukazatele udržitelného turismu v centrální části Krkonošského národního parku a jejich monitoring. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR, Praha. 142 p.
25. ČIHAŘ, M. ET AL. (2009): Monitoring vybraných ukazatelů udržitelného turismu v centrálních částech horských národních parků a biosférických rezervací Šumava a Krkonoše. Závěrečná zpráva výzkumného titulu MŽP ČR. PřF UK Praha a MŽP ČR, Praha. 233 p.
26. ČIHAŘ, M., STAŇKOVÁ, J. (2006): Attitudes of Stakeholders Towards the Podyji/Thaya River Basin National Park in the Czech Republic. *Journal of Environmental Management*. 81, pp. 273–285.
27. ČIHAŘ, M., TŘEBICKÝ, V. (2010): Metodika pro monitoring indikátorů a dlouhodobých environmentálních, sociálních a ekonomických změn v národních parcích a biosférických rezervacích České republiky. MŽP ČR, Praha, č. 25025/ENV/10. 70 p.
28. ČIHAŘ, M., TŘEBICKÝ, V., HŘEBÍK, Š., KUNSSBERGER, D., BARTOŠ, L., GÖRNER, T. (2010): Systém indikátorů a monitorovací program pro sledování a hodnocení dlouhodobých environmentálních, sociálních a ekonomických změn v národních parcích a biosférických rezervacích České republiky. Závěrečná zpráva projektu SP/4i2/40/08 (2008 – 2010). PřF UK Praha. 86 p.
29. DIMITRAKOPOULOS, P.G., JONES, N., IOSIFIDES, T., FLOROKAPI, I., LASDA, O., PALIOURAS, F., EVANGELINOS, K.I. (2010): Local Attitudes on Protected Areas: Evidence from Three Natura 2000 Wetland Sites in Greece. *Journal of Environmental Management*. 91, pp. 1847–1854.
30. DOLNÝ, A., KOČÁREK, P., CIMALOVÁ, Š., ULČÁK, Z., KRPEŠ, V. (2004): Moderní trendy v ochraně přírody a krajiny [online]. Ostravská univerzita,

- Přírodovědecká fakulta, Ostrava. 51 p. [cit. 2012-21-02]: Dostupný z http://www.humenv.fss.muni.cz/dokumenty/skripta_moderni_trendy.pdf
31. DUDLEY, N. (2008): Guidelines for Applying Protected Area Management Categories [online]. IUCN, Gland, Switzerland. 86 p. [cit. 2011-25-11]: Dostupný z <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/PAPS-016.pdf>
  32. DURRANT, J.O., SHUMWAY, J.M. (2004): Attitudes Toward Wilderness Study Areas: A Survey of Six Southeastern Utah Counties. *Environmental Management*. 33, 2, pp. 271–283.
  33. DVOŘÁKOVÁ, L. (2009): Národní park České Švýcarsko - vybrané aspekty ve vztahu k exploataci turistikou. Diplomová práce. PřF UK Praha. 153 p.
  34. EZEBILO, E.E., MATTSON, L. (2010): Socio-economic Benefits of Protected Areas as Perceived by Local People Around Cross River National Park, Nigeria. *Forest Pollicy and Economics*. 12, pp. 189–198.
  35. FERREIRE, M.N., FREIRE, N.C. (2009): Community Perceptions of Four Protected Areas in the Northern Portion of the Cerrado Hotspot, Brazil. *Environmental Conservation*. 36, 2, pp. 129-138.
  36. FIALLO, E.A., JACOBSON, S.K. (1995): Local Communities and Protected Areas: Attitudes of Rural Residents towards Conservation in Machalilla National Park, Equador. *Environmental Conservation*. 22, 3, pp. 241-249.
  37. FLOUSEK, J., HARTMANOVÁ, O., ŠTURSA, J., POTOCKI, J. ET AL. (2007): Krkonoše. Příroda, historie, život. Miloš Uhlíř – Baset, Praha. 864 p.
  38. GÖRNER, T., NAJMANOVA, K., CIHAR, M. (2012): Changes in Local People's Perceptions of the Sumava National Park in the Czech Republic over a Ten Year Period (1998-2008). *Sustainability*. 4, pp. 1354-1370.
  39. GÖSSLING, S. (1999): Ecotourism: A Means to Safeguard Biodiversity and Ecosystem Functions? *Ecological Economics*. 29, pp. 303–320.
  40. HENDL, J. (2009): Přehled statistických metod. Analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha, 696 p.
  41. HOSMER, D.W., LEMESHOW, S. (2000): Applied Logistic Regression. John Wiley & Sons, New York. 375 p.
  42. CHRÁSKA, M. (2007): Metody pedagogického výzkumu [online]. Grada, Praha. 265 p. [cit. 2012-23-07]. Dostupný z <http://books.google.cz/books?id=Xyc3Hj0klEcC&printsec=frontcover&dq=chr%C3%A1ska&hl=cs&sa=X&ei=IH8NULKHGcaQswbRguHrCA&ved=0CDIQ6AEwAA#v=onepage&q=chr%C3%A1ska&f=false>
  43. IUCN (1994): Guidelines for Protected Area Management Categories [online]. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. 94 p. [cit. 2011-25-11]: Dostupný z: <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/1994-007-En.pdf>
  44. JONES, N., CLARK, J.R.A., PANTELI, M., PROIKAKI, M., DIMITRAKOPOULOS, P.G. (2012): Local Social Capital and the Acceptance of Protected Area Policies: An Empirical Study of Two Ramsar River Delta Ecosystems in Northern Greece. *Journal of Environmental Management*. 96, pp. 55-63.
  45. JUPP, V. (2006): The Sage Dictionary of Social Research Methods [online]. SAGE Publications, London. 334p. [cit. 2012-04-08]. Dostupné z TOVAR http://books.google.cz/books?id=RyiL-Hi0wFcC&pg=PA161&lpg=PA161&dq=likert+scale+definition&source=bl&ots=Fnb3VxZTA&sig=E1dI6CI8rXcLvVNTdA0IoWQkIsE&hl=en&sa=X&ei=Gn0bUMWUNuiF4gTv7IHwDw&redir_esc=y#v=onepage&q=likert%20scale%20definition&f=false
  46. KHAN, M.S., BHAGWAT, S.A. (2010): Protected Areas: A Resource or Constraint for Local People? *Mountain Research and Development*. 30, 1, pp. 14-24.

47. KOCOURKOVÁ, J., KRUML, J., ŘEHŮRKOVÁ, Z., SKLENAŘÍKOVÁ, H. (1994): Architektonický řád obcí v Národním parku Podyjí [online]. Ateliér obnovy vesnice, Brno. 11 p. [cit. 2012-17-06]. Dostupné z http://www.nppodyji.cz/uploads/soubory/stavby/architektonicky_rad_mapky_a_popis_v_esnic.pdf
48. KRAJHANZL, J. (2010): Environmentální a proenvironmentální chování. Škola a zdraví. 21, pp. 243–264.
49. KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J., MATĚJKA, K. & BARTOŠ, M. (2008): Biosphere Reserves - An Attempt to Form Sustainable Landscapes. A Case Study of Three Biosphere Reserves in the Czech Republic. Landscape and Urban Planning. 84, pp. 38–51.
50. LEROUX, J.L., KRAWCHUK, M.A., SCHMIEGELOW, F., CUMMING, G.S., LISGO, K., ANDERSON, L.G., PETKOVA, M. (2010): Global Protected Areas and IUCN Designation. Do the Categories Match the Conditions? Biological Conservation. 143, pp. 609–616.
51. LEVERINGTON, F., COSTA, K.L. (2010): A Global Analysis of Protected Area Management Effectiveness. Environmental Management. 46, pp. 685–698.
52. LEVERINGTON, F., KETTNER, A., NOLTE, CH., MARR, M., STOLTON, S., PAVESE, H., STOLL-KLEEMANN, S., HOCKINGS, M. (2010): Protected Area Management Effectiveness Assessments in Europe. Supplementary Report. University of Greifswald, Greifswald, Germany. 152 p.
53. LI, W., (2006): Community Decisionmaking: Participation in Development. Annals of Tourism Research. 33, 1, pp. 132–143.
54. LIU, J., OUYANG, Z., MIAO, H. (2010): Environmental Attitudes of Stakeholders and Their Perceptions Regarding Protected Area-Community Conflicts: A Case Study in China. Journal of Environmental Management. 91, pp. 2254–2262.
55. LYNCH, H.J., HODGE, S. (2008): The Greater Yellowstone Ecosystem: Challenges for Regional Ecosystem Management. Environmental Management. 41, pp. 820–833.
56. MACHOVÁ, H. (2005): Vybrané indikátory udržitelného rozvoje a management ochrany přírody v Krkonošském národním parku. Diplomová práce. PřF UK Praha. 74 p.
57. MANNING, CH. (2007): Logistic Regression (with R). Syllabus [online]. The Stanford University, California USA. 15p. [cit. 2012-19-07]. Dostupné z <http://nlp.stanford.edu/~manning/courses/ling289/logistic.pdf>
58. MASON, P., CHEYNE, J. (2000): Resident's Attitudes to Proposed Tourism Development. Annals of Tourism Research. 27, 2, pp. 391–411.
59. McCLANAHAN, T., DAVIES, J., MAINA, J. (2005): Factors Influencing Resource Users and Managers' Perceptions towards Marine Protected Area Management in Kenya. Environmental Conservation. 32, 1, pp. 42–49.
60. MUKUL, S.A., UDDIN, M.B., RASHID, A.Z.M.M., FOX, J. (2010): Integrating Livelihoods and Conservation in Protected Areas: Understanding the Role and Stakeholder Views on Prospects for non-timber Forest Products, a Bangladesh Case Study. International Journal of Sustainable Development & World Ecology. 17, 2, pp. 180–188.
61. MŽP (2002): Aktualizovaný program EMAS [online]. MŽP, Praha. 49 p. [cit. 2012-21-02]. Dostupné z [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFHOCKPG/\\$FILE/ZakladniDokumenty.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFHOCKPG/$FILE/ZakladniDokumenty.pdf)
62. NAJMANOVÁ, K. (2004): Průzkum názorového spektra obyvatel vybraných středisek Krkonošského národního parku a Národního parku Šumava. Diplomová práce. PřF UK Praha. 58 p.

63. NAUGHTON-TREVES, L., HOLLAND, M.B., BRANDON, K. (2005): The Role of Protected Areas in Conserving Biodiversity and Sustaining Local Livelihoods. *Annual Review Environmental Resource*. 30, pp. 219-252.
64. NEGI, CH.S., NAUTIYAL, S. (2003): Indigenous Peoples, Biological Diversity and Protected Areas Management – Policy Framework Towards Resolving Conflicts. *International Journal of Sustainable Development and World Ecology*. 10, pp. 169-179.
65. NOVÁK, J. (2001): Vybrané aspekty turismu a komunikace v Krkonošském národním parku. Diplomová práce. PřF UK Praha. 80p.
66. ORMSBY, A., KAPLIN, B.A. (2005): A Framework for Understanding Community Resident Perception of Masoala National Park, Madagascar. *Environmental Conservation*. 32, 3, pp. 156-164.
67. PAVLIKAKIS, G.E. & TSIHRINTZIS, V.A. (2003): A Quantitative Method for Accounting Human Opinion, Preferences and Perceptions in Ecosystem Management. *Journal of Environmental Management*. 68, pp. 193-205.
68. PETROVA, S. (2010): Local People and National Parks: Šumava and Pelister in Comparative Perspective. Disertační práce. PřF UK Praha. 132 p.
69. PETROVA, S., CIHAR, M., BOUZAROVSKI, S. (2011): Local Nuances in the Perception of Nature Protection and Place Attachment: A Tale of Two Parks. *Area*. 43, 3, pp. 327–335.
70. PRIMACK, R.B., KINDLMANN, P., JERSÁKOVÁ, J. (2011): Úvod do biologie ochrany přírody. Portál, Praha. 472 p.
71. PRIMER, A (2000): Logistic Reggression [online]. Sage Publications, London. 87p. [cit. 2012-04-08].
Dostupné z http://books.google.cz/books?id=lfzSqxFceq0C&printsec=frontcover&dq=logistic+regression+primer&source=bl&ots=DGK2HGR2tx&sig=u86dcWdl9VqK6kQDu-4a3LmDcG8&hl=en&sa=X&ei=i5QbUN1W6NPhBM6qgLgP&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
72. PUHAKKA, R., SARKKI, S., COTTRELL, S., SIIKAMÄKI, P. (2009): Local Discourses and International Initiatives: Sociocultural Sustainability of Tourism in Oulanka National Park, Finland. *Journal of Sustainable Tourism*. 17, 5, pp. 529-549.
73. REED, M.S. (2008): Stakeholder Participation for Environmental Management: A Literature Review. *Biological Conservation*. 141, pp. 2417–2431.
74. ROSS, H., GRANT, C., ROBINSON, C.J., IZURIETA, A., SMYTH, D., RIST, P. (2009): Co-Management and Indigenous Protected Areas in Australia: Achievements and Ways Forward. *Australasian Journal of Environmental Management*. 16, pp. 242–252.
75. SALERNO, F., CUCCILLATO, E., CAROLI, P., BAJRACHARYA, B., CHIARA, M., VIVIANO, G., THAKURI, S., FLURY, B., BASANI, M., GIANNINO, F., PANZERI, D. (2010): Experience With a Hard and Soft Participatory Modeling Framework for Social-ecological System Management in Mount Everest (Nepal) and K2 (Pakistan) Protected Areas. *Mountain Research and Development*. 30, 2, pp. 80–93.
76. SAUTTER, E.T., LEISEN, B. (1999): Managing Stakeholders: A Tourism Planning Model. *Annals of Tourism Research*. 26, 2, pp. 312–328.
77. SCHEYVENS, R. (1999): Ecotourism and the Empowerment of Local Communities. *Tourism Management*. 20, pp. 245–249.
78. SCHWARTZ, Z., LIN, L.CH. (2006): The Impact of Fees on Visitation of National Parks. *Tourism Management*. 27, pp. 1386–1396.
79. SPITERI, A., NEPAL, S.K. (2008): Evaluating Local Benefits from Conservation in Nepal's Annapurna Conservation Area. *Environmental Management*. 42, pp. 391-401.

80. SPRÁVA KRNAP (2010)a: Plán péče. KRNAP a jeho ochranné pásmo (2010-2020). Část A – rozbor [online]. Správa KRNAP, Vrchlabí. 179 p. [cit. 2012-25-03]. Dostupné z http://www.krnep.cz/data/File/legislativa/plan_pece_2010_2020/pp-krnep_cast-a_text-final.pdf
81. SPRÁVA KRNAP (2010)b: Plán péče. KRNAP a jeho ochranné pásmo (2010-2020). Část B – návrh [online]. Správa KRNAP, Vrchlabí. 54 p. [cit. 2012-25-03]. Dostupné z http://www.krnep.cz/data/File/legislativa/plan_pece_2010_2020/pp-krnep_cast-b_text-final.pdf
82. SPRÁVA KRNAP (2011): Ročenka Správy KRNAP 2010 [online]. Správa KRNAP, Vrchlabí. 66 p. [cit. 2012-25-03]. Dostupné z <http://www.krnep.cz/data/File/rocenky/rocenka-2010-final.pdf>
83. SPRÁVA NP ČESKÉ ŠVÝCARSKO (2007): Plán péče o Národní park České Švýcarsko (2009-2016) [online]. ed. Härtel, H., Šteflová, D., Drozd, J. Správa NP České Švýcarsko, Krásná Lípa. 217 p. [cit. 2012-25-03]. Dostupné z http://www.npcs.cz/sites/default/files/user_files/FTP_NO/Plany_pece/Plan_pece_NPCS_cast1.pdf a z http://www.npcs.cz/sites/default/files/user_files/FTP_NO/Plany_pece/Plan_pece_NPCS_cast2.pdf
84. SPRÁVA NP ČESKÉ ŠVÝCARSKO (2012): Ročenka Správy NP České Švýcarsko 2011 [online]. Správa NP České Švýcarsko, Krásná Lípa. 90 p. [cit. 2012-17-06]. Dostupné z http://www.npcs.cz/sites/default/files/user_files/FTP_NO/Rocenky/rocenka_2011.pdf
85. SPRÁVA NP PODYJÍ (1993): Plán péče o NP Podyjí a jeho ochranné pásmo [online]. Správa NP Podyjí, Znojmo. 167 p. [cit. 2012-29-03]. Dostupné z http://www.nppodyji.cz/uploads/dokumenty/plan_pece_o_np_podyji.pdf
86. STAŇKOVÁ, J. (2006): Vybrané aspekty turistiky a udržitelného rozvoje v Národním parku Šumava a v Národním parku Podyjí z pohledu tří skupin respondentů. Disertační práce. PřF UK Praha. 131 p.
87. STERN, P.C. (2000): Toward a Coherent Theory of Environmentally Significant Behavior. *Journal of Society Issues*. 56, 3, pp. 407–424.
88. STERN, M.J. (2008): The Power Trust: Toward a Theory of Local Opposition to Neighboring Protected Areas. *Society and Natural Resources*. 21, pp. 859–875.
89. TOMIKOVÁ, M. (2001): Vybrané aspekty udržitelného turismu v Národním parku České Švýcarsko a v jeho zázemí. Diplomová práce. PřF UK Praha. 96 p.
90. TÖRN, A., SIIKAMÄKI, P., TOLVANEN, A., KAUPPILA, P. (2008): Local People, Nature Conservation, and Tourism in Northeastern Finland. *Ecology and Society*. 13, 1, art. 8.
91. TOVAR, C., LOCKWOOD, M. (2008): Social Impacts of Tourism: An Australian Regional Case Study. *International Journal of Tourism Research*. 10, pp. 365–378.
92. TRAKOLIS, D. (2001): Local People's Perception of Planning and Management Issues in Prespes Lakes National Park, Greece. *Journal of Environmental Management*. 61, pp. 227–241.
93. UDDHAMMAR, E. (2006): Development, Conservation and Tourism: Conflict or Symbiosis? *Review of International Political Economy*. 13, 4, pp. 656–678.
94. VODOUHE, F.G., COULIBALY, O., ADÉGBIDI, A., SINSIN, B. (2010): Community Perception of Biodiversity Conservation within Protected Areas in Benin. *Forest Policy and Economics*. 12, pp. 505–512.
95. WALLNER, A., BAUER, N., HUNZIKER, M. (2007): Perceptions and Evaluations of Biosphere Reserves by Local Residents in Switzerland and Ukraine. *Landscape and Urban Planning*. 83, pp. 104–114.

96. WEAVER, D.B., LAWTON, L.J. (2008): Perception of a Nearby Exurban Protected Area in South Carolina, United States. *Environmental Management*. 41, pp. 389–397.
97. WITTEMYER, G., ELSEN, P., BEAN, W.T., BURTON, A.C.O. & BRASHARES, J.S. (2008): Accelerated Human Population Growth at Protected Area Edges. *Science*. 321, pp. 123-126.
98. YANG, CH.M., LI, J.J., CHIANG, A.CH. (2011): Stakeholder's Perspective on the Sustainable Utilization of Marine Protected Areas in Green Island, Taiwan. *Ocean & Coastal Management*. 54, pp. 771–780.
99. ZVÁRA, K. (2008): *Biostatistika*. Karolinum, Praha. 213 p.

Internet 1: www.protectedplanet.net (27.2.2012)

Internet 2: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/management?q=management> (21.2.2012)

Internet 3: [http://dictionary.reference.com/browse/environmental management](http://dictionary.reference.com/browse/environmental%20management) (21.2.2012)

Internet 4: http://www.ehow.com/about_5397051_environmental-management-definition.html (21.2.2012)

Internet 5: <http://www.ec.gc.ca/planp2-p2plan/default.asp?lang=En&n=56875F44-1> (21.2.2012)

Internet 6: <http://www.cbd.int/protected-old/PAME.shtml> (25.2.2012)

Internet 7: <http://www.panparks.org/what-we-do/mission> (24.2.2012)

Internet 8: http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm (24.3.2012)

Internet 9: www.nppodyji.cz (29.3.2012)

Internet 10: <http://www.ceskesvycarsko.cz/turisticke-cile-mesta-a-obce/> (17.6.2012)

Internet 11: <http://www.obec-jetrichovice.cz/historie/historie-obce-jetrichovice/?ftresult=v%C5%A1emily> (17.6.2012)

Internet 12: <http://www.mpsv.cz/cs/> (19.12.2011)

Internet 13: <http://cran.r-project.org/> (19.7.2012)

Internet 14: www.krnap.cz (25.3.2012)

Internet 15: www.npcs.cz (25.3.2012)

Internet 16: www.nature.cz (31.3. 2012)

Internet 17: <http://maps.google.cz> (8.4.2012)

PŘÍLOHY

Tab. 3: Přehled zjištěných mezinárodních studií zabývajících se postoji místních obyvatel v chráněných územích.

stát	monitorované chráněné území	autor
Australia	Cradle Coast region, Tasmania	Tovar & Lockwood, 2008
Bangladesh	Satchari National Park	Mukul et al., 2010
Benin	Pendjari Biosphere reserve	Vodouhe et al., 2010
Brazil	Cantao State Park, Lajeado State Park, Jalapao State Park, Árvores Fossilizadas Natural Monument	Ferreira & Freire, 2009
Czech Republic	Podyji/Thaya River Basin National Park	Cihar & Stankova, 2006
Czech Republic	Biosphere Reserve Sumava, Biosphere Reserve Trebonsko, Biosphere Reserve Krivoklatsko	Kusova et al. 2007
Czech Republic	Sumava National Park, Nove Hradky Mountains	Bartos & Cihar, 2011
Czech Republic	Sumava National Park	Petrova et al., 2011; Gorner et al., 2012
Ecuador	Podocarpus National Park	Stern, 2008
Finland	Oulanka National Park, Syöte National Park	Törn et al., 2008
Finland	Oulanka National Park, Syöte National Park	Puhakka et al., 2009
Greece	National Park of Eastern Macedonia and Thrace, the Wetland of Kalloni, Lake Tavropou	Dimitrakopoulos, 2010
Greece	Prespes Lakes National Park	Trakolis, 2001
Greece	Evros Delta National Park, Axiose-Loudiase-Aliakmonas Delta	Jones et al., 2012
China	Jiuzhaigou Biosphere Reserve	Li, 2006
China	Protected Area of Jinyun Mountain	Liu et al., 2010
India	Nanda Devi Biosphere Reserve	Negi & Nautiyal, 2003
Kenya	Malindi-Watamu Park and Reserve, Mombasa Park and Reserve, Kisite Park and Reserve, Diani Reserve, Kiunga Reserve	McClanahan et al., 2005
Macedonia	Pelister National Park	Petrova et al., 2011
Madagascar	Masoala National Park	Ormsby & Kaplin, 2005
Nepal	Annapurna Conservation Area	Spiteri & Nepal, 2008
Nepal	Bardia National Park, Sukla Phanta Wildlife Reserve	Baral & Heinen, 2007
Nepal	Royal Bardia National Park, Kaakri Bihaar Natural Park, Lumbini	Allendorf, 2007
New Zealand	Pohangina Valley	Mason & Cheyne, 2000
Nigeria	Cross River National Park	Ezebilo & Mattsson, 2010
Pakistan	Chitral Gol National Park	Khan & Bhagwat, 2010
Poland	Bieszczady National Park	Cottrell & Raadik, 2006
South Africa	Kruger National Park	Anthony, 2007
Switzerland	Biosphere Reserve Entlebuch	Wallner et al., 2007
Taiwan (China)	Marine Protected Areas Green Island (Chaikou, Shilang, and Gui Bay conservation zones)	Yang et al., 2011
Turkey	Kovada Lake National Park	Alkan et al., 2009
Ukraine	Carpathian Biosphere Reserve	Wallner et al., 2007
USA	Six southeastern Utah counties (Emery, Grafield, Grand, Kane, Sna Juan and Wayne)	Durrant & Shumway, 2004
USA	Congaree National Park	Weaver & Lawton, 2008
USA	Grat Smoky Mountains National Park	Stern, 2008
Virgin Islands (USA)	Virgin Island National Park	Stern, 2008

Tab. 4: Porovnání základních údajů, správně - sociálních údajů a environmentálního managementu Krkonošského národního parku, Národního parku Podyjí a Národního parku České Švýcarsko (Internet 14; Internet 9; Internet 15; Internet 16; Internet 8; Správa KRNP, 2010a,b; Správa NP Podyjí, 1993; Správa NP České Švýcarsko, 2007; Správa KRNP, 2011; Správa NP České Švýcarsko, 2012; Kos, osobní sdělení; Nagel, osobní sdělení).

	KRNAP	NP Podyjí	NP České Švýcarsko
základní údaje o NP			
rok vyhlášení NP	1963	1991	2000
legislativa vyhlášení NP	nařízení vlády 165/1991 Sb.	nařízení vlády č. 164/1991 Sb.	zákon č. 161/1999 Sb.
sídlo Správy NP	Vrchlabí	Znojmo	Krásná Lípa
rozloha NP včetně ochranného pásma	54 969	9 098 ha	7 934 ha
rozloha I. zóny NP (přísná přírodní)	4 503 ha (12,4)	2 201 ha (35,1)	1 653 ha (20,8)
rozloha II. zóny NP (řízená přírodní)	3 416 ha (9,4)	2 282 ha (36,3)	6 210 ha (78,3)
rozloha III. zóny NP (okrajová)	28 408 ha (78,2)	1 793 ha (28,6)	71 ha (0,9)
nadmořská výška na území NP	400 - 1602 m.n.m.	207 - 536 m.n.m.	114 - 619 m.n.m.
rozloha ochranného pásma NP	18 642 ha	2 822 ha	není, jeho funkci zastává CHKO Labské pískovce
MZCHÚ na území NP	PP Anenské údolí, PP Herlíkovické štoly, PP Labská soutěska, PP Lom Strážné, PP Sklenářovické údolí, PP Slunečná stráž	PP Fládnitzské vřesoviště, PP Horáčkův kopeček, PP Horecký kopec	Národní přírodní památka Pravčická brána, NPR Růžák, PP Nad Dolským mlýnem
rok vyhlášení prvního CHÚ na území NP	1958 - rezervace Labský důl	NA	1933 - Edmundova soutěska, Pravčická brána, Tiské stěny
VZCHÚ sousedící s NP	CHKO Jizerské hory, CHKO Broumovsko	žádné	CHKO Lužické hory, CHKO, Labské pískovce
bilaterální NP	NP Karkonosze (Polsko)	Nationalpark Thayatal (Rakousko)	Nationalpark Sächsische Schweiz (Německo)
správně - sociální údaje NP			
kraje zasahující na území NP	Královohradecký, Liberecký	Jihomoravský	Ústecký
okresy zasahující na území NP	Trutnov, Semily, Jablonec nad Nisou	Znojmo	Děčín

počet obcí a katastrálních území (i jejich částí) zasahující na území NP a jeho ochranného pásma	39 v Královéhradeckém kraji a 29 v Libereckém kraji	16	19
počet zaměstnanců Správy NP	336	46	50
počet obyvatel na území NP	5 200	0	1
počet obyvatel v ochranném pásmu NP	21 500	3 101 (se Sedlešovicemi 4 327 a se Znojmem 39 052)	4 830 (s Mikulášovicemi 7 116 a s Krásnou Lípou 10 865)
počet turistů/rok	5 700 000	300 000	625 000
délka turistické infrastruktury na území NP	800 km turistických tras, 390 km cyklotras, 150 km lanovek a vleků, 218 km sjezdovek	76 km turistických tras, 40 km cyklotras	101 km turistických tras, 55 km cyklotras, 38 km hipostezek
environmentální management NP			
plán péče o NP (dosavadní)	2010 – 2020	1994 - 2012	2009 - 2016
návštěvní řád NP	2010	1995	2001
předmět ochrany NP	arkto-alpínská tundra, ledovcové kary, lesní porosty při horní hranici lesa, horské smrčiny, svahová rašeliniště, bezlesé enklávy s květnatými horskými loukami	kaňon Dyje, přírodě blízké lesy, údolní fenomém, vřesoviště a stepní lada	reliéf kvádrových pískovců, skalní města
mezinárodní spolupracující organizace s NP	IUCN, UNESCO -M&B, Ramsar, IBA, NATURA 2000, EUROSITE, Europarc Federation, CEHEM, ILTER, ITEX, Snowdonia NP	Federace EUROPARK, Diplom Rady Evropy	Federace EUROPARC, NATURA 2000, Plana Europa, EECONET, UNESCO - M&B
katagorizace IUCN	V	II	II
NATURA 2000 - ptačí oblasti	7 druhů	2 druhy	4 druhy (Ptačí oblast Labské pískovce)
management ptačích oblastí	lesnictví, myslivost, zemědělství, turistika a rekreace, zimní sporty	lesnictví, turistika a rekreace, zemědělství	lesnictví, myslivost, zemědělství, turistika a rekreace, horolezectví

zranitelnost ptačích oblastí	Intenzivní cestovní ruch, ekonomické využívání Krkonoš (výstavba - odlesnění).	Kácení stromů s hnízdy a hnízdními dutinami, odstraňování křovin a náletů.	Turistika, horolezectví, vybírání hnízd, úhyny na sloupech elektrického vedení, zarůstání skalních stěn, intenzivní pastva, převod luk na ornou půdu, kosení luk a jiné hospodaření na zemědělské půdě pomocí mechanizace v nevhodnou dobu.
negativní dopady na ptačí oblasti	Sečení, pastva, lesní hospodářství všeobecně, znovuosazování vykácených ploch, odstraňování mrtvých a umírajících stromů, pěší turistika, jízda na koni a nemotorizovaných vozidlech, běh na lyžích, sjezdové lyžování, znečištění vody, znečištění vzduchu, hlukové rušení, predace.	Používání pesticidů, odstraňování mezí, křovišť a drobných lesíků, odstraňování mrtvých a umírajících stromů.	Sečení, používání pesticidů, hnojení, pastva, kácení lesů, odstraňování mrtvých a umírajících stromů, ostatní zemědělské a lesnické aktivity, vybírání hnízd, odchyt do pastí, trávení, pytláctví, elektrovedy, pěší turistika, jízda na koni a nemotorizovaných vozidlech, horská turistika, horolezectví, speleologie, hlukové rušení.
NATURA 2000 - Evropsky významné lokality	4 rostlinné druhy, 1 živočišný druh	3 rostlinné druhy, 9 živočišných druhů	1 rostlinný druh, 2 živočišné druhy
management evropsky významných lokalit	Eliminace úseků se zvýšeným ohrožením přírody sešlapem, snížení počtu návštěvníků, umělá rekonstrukce původní dřevinné skladby z autochtonních zdrojů.	Náhrada výsadby nepůvodních dřevin původními, zamezení šíření invazních druhů, snížení stavu spárkaté zvěře, pravidelné kosení travinných ekosystémů nebo pastva a odstraňování křovin.	Odstraňování geograficky nepůvodních druhů, do lesních porostů vnášení chybějících dřevin přirozené druhové skladby, preference pestřejší druhové skladby, neopomíjení významu mrtvého dřeva v lesním ekosystému, důsledné zamezování odvodňování a výstavba přehrádek v odvodňovacích kanálech v rašeliništích.
zranitelnost evropsky významných lokalit	Intenzivní tlak lidské činnosti, doznívání vlivů dlouhodobé imisní zátěže, do roku 1952 zalesňováno nepůvodním semenem kleče, geograficky nepůvodní dřeviny, nedostatečná péče o květnaté horské louky, vzrůstající tlak na realizaci různých stavebních a podnikatelských aktivit, pronikání dopravních prostředků do stále vyšších poloh Krkonoš, neadekvátní rozvoj sportovních areálů a provozování nových sportovních a turistických aktivit, nedodržování návštěvního řádu.	Nevhodné hospodaření v minulosti, degradace travních porostů omezením pastvy a kosení, ohrožení toku Dyje splachy z polí a odpadními vodami, negativní působení existence dvou přehradních nádrží na Dyji.	Invaze borovice vejmutovky (<i>Pinus strobus</i>), přeměna většiny přirozených lesů na smrkové případně borové monokultury, absence hospodaření na loukách, ohrožení vodních toků znečištěním vody (komunálním).
negativní dopady na evropsky významné lokality	NA	Lesní hospodářství všeobecně, vysazování lesů, stezky, cesty, cyklistické stezky, regulování vodní hladiny, invaze druhů, poškození zvěří.	NA

Obec: .....

Odmítnutí: .....

Datum: .....

ANKETA KRKONOŠE 2011

Vážená paní, vážený pane. Hledáme rovnováhu mezi zájmy ohrožené přírody a potřebami veřejnosti. Proto jsme si dovolili Vás oslovit a požádat o vyplnění dotazníku. Nezávislým zpracovatelem průzkumu je Ústav pro životní prostředí PŘF Univerzity Karlovy v Praze. Získané informace budou platnou součástí několikaleté datové řady v národních parcích ČR a budou využity orgány státní správy při koncepci udržitelného rozvoje oblasti, ve které žijete. Předem Vám děkujeme za spolupráci, objektivitu a laskavé pochopení.

SOCIODEMOGRAFICKÝ BLOK

1. Věk: 15–17   18–24   25–39   40–59   60 a více

2. Pohlaví: muž   žena

3. Povolání a sociální zařazení

Sociální zařazení:

student   manuálně pracující   duševně pracující   manažer, majitel, soukromý podnikatel

důchodce   nezaměstnaný   žena (muž) v domácnosti

Zaměstnání:

státní sektor (školství, zdravotnictví apod.)   soukromý sektor → sídlo firmy: .....

Hlavní zaměstnání (obor): ..... **Vedlejší zaměstnání:** .....

Zaměstnání do r. 2002: .....

4. Vzdělání:

základní   vyučen(a)   střední   vyšší střední (nástavba)   vysokoškolské

5. Místní příslušnost:

místní obyvatel   chalupář   obyvatel apartmánu   ostatní

↓

Bydlíte v Krkonoších již od narození?

ano   ne → bydlím zde od roku: .....

→ dříve jsem bydlel(a) (uveďte prosím, název obce a okres): .....

Do této oblasti mě přivedla:

Touha bydlet v přírodním prostředí, na venkově.

Provdala/přiženil jsem se sem.

Zdědil/a (koupil/a) jsem zde dům.

Možnost soukromého podnikání.

Jiný důvod → *chcete-li, uveďte jaký:* .....

Bydleli zde již Vaši předkové?

ano → rodiče   prarodiče   jiní předkové

ne

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A PŘÍRODA V KRNP

6. Cítíte se v Krkonoších doma?

určitě ano   spíše ano   spíše ne   určitě ne   nevím

7. Kdybyste měl(a) možnost, odstěhovala(a) byste se jinam?

¹ ano, rád(a)   ² spíše ano   ³ spíše ne   ⁴ určitě ne   ⁵ jinde bych žít nemohl(a)   ⁶ nevím

8. Existenci Krkonošského národního parku (dále jen KRNAP) v současnosti hodnotíte:

¹ pozitivně   ² spíše pozitivně   ³ spíše negativně   ⁴ negativně   ⁵ nevím

V minulosti (zhruba do r. 2002) jste existenci KRNAP hodnotil(a):

¹ pozitivně   ² spíše pozitivně   ³ spíše negativně   ⁴ negativně   ⁵ nevím

9. Stav životního prostředí v KRNAP se podle Vás v posledních letech (zhruba od r. 2002):

¹ zlepšil   ² nezměnil   ³ zhoršil   ⁴ nevím

10. Víte o nějakém konkrétním ekologickém problému v KRNAP?

¹ ano → o kterém (kterých)? .....

² ne

11. Který z dále uvedených problémů je podle Vás v KRNAP nutno řešit přednostně (křížek) a kterému přikládáte nejmenší pozornost (kroužek)?

¹ otázka kvality vod   ² otázka kvality ovzduší   ³ otázka odpadů   ⁴ úbytek vzácných organismů

⁵ živelná turistika   ⁶ stav lesů   ⁷ rozvoj infrastruktury, občanská vybavenost   ⁸ dopravní vybavenost

⁹ jiný problém → Uveďte prosím, jaký: .....

12. Která z dále uvedených rekreačních aktivit škodí přírodě v KRNAP podle Vás nejvíce (křížek) a která nejméně (kroužek)?

¹ pěší turistika   ² cykloturistika   ³ sportovní aktivity ve střediscích   ⁴ běžecké lyžování

⁵ sjezdové lyžování   ⁶ motorismus   ⁷ sněžné skútry, čtyřkolky   ⁷ jízda na koni

⁸ chalupaření   ⁹ tramping   ¹⁰ sběr hub a lesních plodů

¹¹ jiná aktivita → Uveďte prosím, jaká: .....

13. Myslíte si, že současný režim ochrany přírody (pravidla) v KRNAP je:

¹ příliš přísný   ² spíše přísný   ³ vyhovující   ⁴ spíše mírný   ⁵ příliš mírný   ⁶ nevím

→ Uveďte prosím, v čem je podle Vás režim ochrany přírody přísný či mírný: .....

14. Návštěvní řád KRNAP hodnotíte jako:

¹ příliš přísný   ² spíše přísný   ³ optimální   ⁴ spíše mírný   ⁵ příliš mírný

⁶ nevím, nemám názor   ⁷ neznám návštěvní řád

→ Uveďte prosím, v čem je podle Vás návštěvní řád přísný či mírný: .....

15. Domníváte se, že vstup návštěvníků/turistů do nejohroženějších přírodních koutů KRNAP má být:

¹ zcela vyloučen   ² spíše vyloučen   ³ spíše umožněn   ⁴ možný bez omezení

V případě regulovaného vstupu do takovýchto přírodních míst byste preferoval(a):

¹ časové omezení vstupu   ² zavedení poplatků (vstupného)   ³ vstup s kvalifikovaným průvodcem

⁴ jiný způsob regulace → Můžete specifikovat? .....

Pokud by měl být vstup turistů do takových míst zpoplatněn, jaké vstupné na osobu byste navrhoval/a zavést?

¹ do20Kč   ² do50Kč   ³ do100Kč   ⁴ do200Kč   ⁵ do500Kč   ⁶ do1000 Kč   ⁷ nad1000Kč   ⁸ jiný návrh:.....

Pokud by měl být podobně zpoplatněn vstup pro místní obyvatele, jaké vstupné na osobu byste navrhoval/a zavést?

¹ do20Kč   ² do50Kč   ³ do100Kč   ⁴ do200Kč   ⁵ do500Kč   ⁶ do1000 Kč   ⁷ nad1000Kč   ⁸ jiný návrh:.....

TURISMUS, REKREACE A UDRŽITELNÝ ROZVOJ V KRNAP

16. Víte o existenci dotačních programů zaměřených na podporu obyvatel žijících v oblastech s omezenými vylučujícími z režimu KRNAP (např. Program obnovy venkova, PPK, POPFK, ÚSES, AEP)?

¹ ano → Podílíte se nějakým způsobem na některém z nich? → Uveďte prosím na kterém a jak: .....

² ne

Jste obeznámen(a) s existencí evropské soustavy Natura 2000 v KRNAP?

¹ ano → Domníváte se, že jste o soustavě Natura 2000 informován(a) dostatečně? ¹ ano ² ne

² ne

17. Ovlivňuje Vás v běžném životě existence KRNAP?

¹ rozhodně ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ rozhodně ne ⁵ nevím

Uveďte prosím, jakým způsobem Vás ovlivňuje: .....

Toto ovlivnění hodnotíte?

¹ velmi pozitivně ² spíše pozitivně ³ spíše negativně ⁴ velmi negativně ⁵ nevím

→ Případný komentář: .....

18. Uveďte prosím, jak jste spokojen(a) s činností Správy KRNAP jako:

	úřadu	organizace pečující o přírodní hodnoty	kulturně-výchovné instituce
spokojen(a)	¹ ☐	¹ ☐	¹ ☐
spíše spokojen(a)	² ☐	² ☐	² ☐
spíše nespokojen(a)	³ ☐	³ ☐	³ ☐
nespokojen(a)	⁴ ☐	⁴ ☐	⁴ ☐
nevím, nemám názor	⁵ ☐	⁵ ☐	⁵ ☐

→ Uveďte prosím, jaké jsou důvody Vaší spokojenosti či nespokojenosti: .....

19. Jakému způsobu poskytování informací ze strany NP dáváte přednost?

¹ informace v místním tisku ² diskuse a besedy ³ vývěsní tabule ⁴ leták, oběžník ⁵ místní rozhlas
⁶ internet ⁷ jiný způsob → Uveďte prosím, jaký: .....

Jaký způsob výměny informací z Vaší strany směrem k NP upřednostňujete?

¹ individuální jednání ² veřejné diskuse a besedy ³ písemná forma ⁴ elektronická forma
⁵ telefonická forma ⁶ jiný způsob → Uveďte prosím, jaký: .....

20. Stávající úroveň komunikace mezi Správou KRNAP a Vaší obcí hodnotíte jako:

¹ vyhovující ² nevhovující ³ nevím

→ V čem navrhuje zlepšení? .....

21. Máte zájem účastnit se rozhodování o důležitých otázkách udržitelného rozvoje ve Vaší obci?

¹ rozhodně ano ² spíše ano ³ spíše ne ⁴ rozhodně ne ⁵ nevím

22. Skýtá existence KRNAP nějaké možnosti rozvoje Vaší obce?

¹ ano → Uveďte prosím, jaké: .....

² ne → Uveďte prosím, z jakého důvodu: .....

23. Skýtá existence KRNAP nějaké možnosti pro Váš život v této oblasti?

¹ ano → Uveďte, prosím, jaké: .....

² ne → Uveďte, prosím, z jakého důvodu: .....

24. Nabídku pracovních příležitostí na území KRNAP a v jeho zázemí hodnotíte jako:

¹ velmi dobrou ² spíše dobrou ³ spíše nedostatečnou ⁴ velmi nedostatečnou ⁵ nevím

25. Přinesla podle Vás v posledních letech (zhruba od r. 2002) existence KRNAP do této oblasti nové pracovní příležitosti?

¹ ano, počet pracovních příležitostí se zvyšuje ² existence NP nemá na počet pracovních míst vliv

³ ne, existence NP počet pracovních příležitostí snižuje ⁴ nevím

26. Máte nějaký ekonomický přínos z cestovního ruchu v KRNAP?¹ ano, pracuji ve službách vázaných na cestovní ruch (pension, restaurace, apod.)² ano, ale v oblasti cestovního ruchu nejsem zaměstnán(a) (např. vlastníte pension, ale pracujete jako úředník)³ ne, z cestovního ruchu nemám žádný ekonomický přínos**27. Přítomnost návštěvníků/turistů zdejší životní náklady (např. ceny v obchodech) oproti jiným regionům v ČR:**¹ jednoznačně zvyšuje   ² spíše zvyšuje   ³ spíše snižuje   ⁴ jednoznačně snižuje   ⁵ nemá na ně vliv**28. Počet návštěvníků/turistů v současné době v KRNAP podle Vás:**¹ silně vzrůstá   ² spíše vzrůstá   ³ stagnuje   ⁴ spíše klesá   ⁵ silně klesá   ⁶ nevím**29. Jak Vy osobně vnímáte intenzitu turistického ruchu v KRNAP?**

	velmi mne ruší	ruší mne	nevadí mi	mohla by i vzrůst
na turistických cestách	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐
v okolí Vašeho bydliště	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐

Který z projevů turismu je podle Vás v KRNAP nejvíce rušivý?

¹ počet návštěvníků   ² nekázeň a živelnost návštěvníků   ³ motorismus/automobilismus   ⁴ hlučnost

⁵ nepořádek (odpadky apod.)   ⁶ jiný → *Můžete specifikovat?* .....

30. Uveďte prosím, v čem je podle Vás prostředí KRNAP pro návštěvníky/turisty atraktivní:

.....

„POHLED DO BUDOUCNOSTI..“**31. Uveďte, prosím, do jaké míry souhlasíte či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními:****„Rozvoj Pece p. Sněžkou by měl probíhat spíše extenzivně (např. další zábory půdy, výstavba nových objektů, komunikací „na zelené louce“,...).“**¹ souhlasím   ² spíše souhlasím   ³ spíše nesouhlasím   ⁴ nesouhlasím   ⁵ nevím, nemám názor**„Rozvoj Pece p. Sněžkou by měl probíhat spíše intenzivní cestou (např. modernizace stávajících zařízení, zvyšování kvality služeb,...).“**¹ souhlasím   ² spíše souhlasím   ³ spíše nesouhlasím   ⁴ nesouhlasím   ⁵ nevím, nemám názor**32. Stávající výstavbu nových sportovních center, ubytovacích zařízení, parkovišť a s nimi souvisejících zařízení (např. v Peci p. Sněžkou a jejím okolí) hodnotíte:**

	pozitivně	spíše pozitivně	spíše negativně	negativně	nevím
a) z hlediska ovlivnění krkonošské přírody	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
b) z hlediska rozvoje Pece p. Sněžkou	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
c) z Vašeho osobního pohledu	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐

33. Před sedmi lety (2004) byl zahájen provoz autobusové linky mezi krkonošskými středisky („cyklobus“). Jak tento projekt hodnotíte?

	pozitivně	spíše pozitivně	spíše negativně	negativně	nevím
a) z hlediska ovlivnění krkonošské přírody	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
b) z hlediska rozvoje Pece p. Sněžkou	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐
c) z Vašeho osobního pohledu	¹ ☐	² ☐	³ ☐	⁴ ☐	⁵ ☐

Využil(a) jste již služby této linky?   ¹ ano   →   ³ jednou   ⁴ opakovaně   ² neVyužijete (ještě) služby „cyklobusu“ v tomto roce?   ¹ ano   ² ne

Obr. 11: Anketa Krkonoše 2011 (upraveno dle Čihař et al., 1999, 2000a-d, 2002, 2004, 2009, 2010).

Tab. 10: Třídění dat prvního stupně. Relativní četnosti s vyznačenými modusy závislé a vybraných nezávislých proměnných ve Špindlerově Mlýně, Peci pod Sněžkou, Národním parku Podjíjí a Národním parku České Švýcarsko.

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
věk	N = 164	N = 82	N = 92	N = 131
15-17 let	2.4	4.9	0.0	0.0
18-24 let	5.5	4.9	4.3	1.5
25-39 let	22.0	30.5	19.6	13.0
40-59 let	36.0	31.7	37.0	26.0
60 a více let	34.1	28.0	39.1	59.5
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
pohlaví	N = 164	N = 82	N = 92	N = 131
muž	42.7	51.2	51.1	48.9
žena	57.3	48.8	48.9	51.1
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vzdělání	N = 161	N = 81	N = 90	N = 131
základní	7.5	12.3	16.7	14.5
vyučení (a)	22.4	19.8	33.3	10.7
střední	55.9	53.1	34.4	55.7
vyšší střední (nástavba)	5.0	2.5	3.3	0.8
vysokoškolské	9.3	12.3	12.2	18.3
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
sociální zařazení	N = 163	N = 81	N = 92	N = 131
student	3.1	11.1	3.3	2.3
manuálně pracující	22.7	21.0	34.8	15.3
duševně pracující	15.3	12.3	14.1	11.5
manažer, majitel, soukromý podnikatel	20.9	30.9	4.3	9.9
důchodce	34.4	22.2	40.2	57.3
nezaměstnaný	1.2	0.0	1.1	0.8
žena (muž) v domácnosti	2.5	2.5	2.2	3.1
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
zaměstnání	N = 101	N = 57	N = 58	N = 64
státní sektor	30.7	17.5	41.4	28.1
soukromý sektor	69.3	82.5	58.6	71.9
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
sídlo firmy	N = 71	N = 41	N = 26	N = 40
Praha	21.1	14.6	3.8	12.5
Středočeský	2.8	4.9	NA	7.5
Královehradecký	74.6	75.6	NA	NA
Jihomoravský	1.4	NA	92.3	2.5
Moravskoslezský	NA	NA	NA	NA

Pardubický	NA	NA	NA	2.5
Vysočina	NA	NA	NA	NA
Ústecký	NA	2.4	NA	67.5
Liberecký	NA	NA	NA	2.5
Zlínský	NA	NA	NA	NA
Slovensko	NA	NA	NA	NA
Karlovarský	NA	NA	NA	NA
Německo	NA	NA	NA	NA
Olomoucký	NA	NA	NA	NA
Plzeňský	NA	2.4	NA	NA
Jihočeský	NA	NA	NA	NA
Rakousko	NA	NA	3.8	NA
Itálie	NA	NA	NA	2.5
Lucembursko	NA	NA	NA	2.5
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
obor zaměstnání	N = 94	N = 53	N = 51	N = 51
obchod a cestovní ruch	52.1	62.3	19.6	25.5
služby	14.9	17.0	27.5	21.6
administrativa	8.5	3.8	7.8	5.9
obrana a ochrana státu	3.2	NA	2.0	2.0
stavebnictví	1.1	1.9	2.0	13.7
doprava	3.2	1.9	3.9	7.8
právo	2.1	NA	NA	3.9
zdravotnictví	4.3	7.5	3.9	3.9
zemědělství. lesnictví	2.1	NA	23.5	NA
kultura a sport	3.2	NA	NA	NA
výchova a vzdělávání	4.3	5.7	9.8	7.8
finance	NA	NA	NA	2.0
informační technologie	NA	NA	NA	3.9
management	1.1	NA	NA	2.0
výroba a provoz	NA	NA	NA	NA
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vnímání existence NP	N = 160	N = 81	N = 91	N = 131
pozitivně	27.5	43.2	25.3	41.2
spíše pozitivně	40.0	30.9	20.9	22.1
spíše negativně	17.5	12.3	17.6	16.0
negativně	11.9	11.1	20.9	9.2
nevím	3.1	2.5	15.4	11.5
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vnímání existence NP v minulosti	N = 159	N = 79	N = 91	N = 131
pozitivně	22.6	31.6	20.9	38.2
spíše pozitivně	38.4	25.3	17.6	22.1
spíše negativně	14.5	6.3	15.4	11.5
negativně	11.9	10.1	15.4	3.8
nevím	12.6	26.6	30.8	24.4
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
hodnocení stavu ŽP v NP	N = 163	N = 80	N = 92	N = 131
zlepšil	42.3	38.8	30.4	48.1
nezměnil	31.9	41.3	42.4	29.0
zhoršil	18.4	11.3	12.0	11.5
nevím	7.4	8.8	15.2	11.5
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
hodnocení režimu ochrany přírody NP	N = 162	N = 74	N = 91	N = 131
příliš přísný	6.2	8.1	18.7	4.6
spíše přísný	16.7	23.0	11.0	9.2
vyhovující	39.5	47.3	54.9	49.6
spíše mírný	19.8	16.2	4.4	13.7
příliš mírný	2.5	1.4	3.3	2.3
nevím	15.4	4.1	7.7	20.6
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
hodnocení návštěvního řádu NP	N = 163	N = 79	N = 91	N = 131
příliš přísný	0.6	2.5	3.4	1.5
spíše přísný	8.0	6.3	7.9	4.6
optimální	61.3	67.1	34.8	50.4
spíše mírný	6.7	2.5	3.4	7.6
příliš mírný	0.0	0.0	1.1	0.8
nevím, nemám názor	4.3	1.3	6.7	8.4
neznám návštěvní řád	19.0	20.3	42.7	26.7
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vnímání vstupu do nejohroženějších koutů NP	N = 161	N = 80	N = 86	N = 128
zcela vyloučen	11.8	22.5	8.1	.9
spíše vyloučen	19.9	15.0	15.1	11.7
spíše umožněn	55.3	53.8	57.0	51.6
možný bez omezení	13.0	8.8	19.8	14.8
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
povědomí o dotačních programech	N = 162	N = 81	N = 91	N = 131
ano	45.7	55.6	33.0	50.4
ne	54.3	44.4	67.0	49.6
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
povědomí o Natura 2000	NA	N = 82	N = 90	N = 131
ano	NA	51.2	30.0	48.1
ne	NA	48.8	70.0	51.9
Celkem	NA	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
hodnocení Správy NP jako úřadu	N = 159	N = 81	N = 90	N = 130
spokojen(a)	18.2	14.8	8.9	23.1
spíše spokojen(a)	17.0	23.5	6.7	10.0
spíše nespokojen(a)	20.8	14.8	12.2	3.8
nespokojen(a)	17.0	21.0	27.8	1.5
nevím	27.0	25.9	44.4	61.5
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
hodnocení Správy NP jako organizace pečující o přírodu	N = 158	N = 80	N = 89	N = 130
spokojen(a)	42.4	26.3	34.8	29.2
spíše spokojen(a)	27.2	30.0	7.9	13.8
spíše nespokojen(a)	12.7	16.3	12.4	11.5
nespokojen(a)	5.1	13.8	10.1	10.0
nevím	12.7	13.8	34.8	35.4
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
hodnocení Správy NP jako kulturně-výchovné instituce	N = 157	N = 80	N = 89	N = 130
spokojen(a)	42.0	38.8	44.9	40.8
spíše spokojen(a)	17.2	22.5	12.4	11.5
spíše nespokojen(a)	10.8	5.0	2.2	3.8
nespokojen(a)	5.1	7.5	7.9	3.1
nevím	24.8	26.3	32.6	40.8
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vnímání nabídky pracovních příležitostí v oblasti NP	N = 161	N = 77	N = 91	N = 130
velmi dobrou	3.7	1.3	2.2	0.0
spíše dobrou	28.0	15.6	11.0	3.8
spíše nedostatečnou	31.1	31.2	17.6	18.5
velmi nedostatečnou	10.6	24.7	35.2	40.0
nevím	26.7	27.3	34.1	37.7
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vnímání intenzity CR na cestách	N = 152	N = 70	N = 77	N = 131
velmi mne ruší	2.0	0.0	2.6	2.3
ruší mne	7.2	4.3	2.6	4.6
nevadí mi	82.2	91.4	93.5	87.8
mohla by i vzrůst	8.6	4.3	1.3	0.8
nevím	NA	NA	NA	4.6
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
vnímání intenzity CR v okolí bydliště respondenta	N = 155	N = 79	N = 91	N = 131
velmi mne ruší	2.6	1.3	7.7	6.1
ruší mne	10.3	7.6	5.5	7.6
nevadí mi	80.0	88.6	85.7	85.5
mohla by i vzrůst	7.1	2.5	1.1	0.8
nevím	NA	NA	NA	NA

Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0
--------	-------	-------	-------	-------

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
rok založení NP	N = 164	N = 82	N = 92	N = 131
1963	100.0	100.0	NA	NA
1991	NA	NA	100.0	NA
2000	NA	NA	NA	100.0
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
rozloha NP	N = 164	N = 82	N = 92	N = 131
36327	100.0	100.0	NA	NA
6276	NA	NA	100.0	NA
7934	NA	NA	NA	100.0
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

	ŠM (%)	Pec (%)	NPP (%)	NPČŠ (%)
umístění šetřené obce vzhledem k členění NP	N = 164	N = 82	N = 92	N = 131
ochranné pásmo	100.0	100.0	100.0	NA
území NP	NA	NA	NA	7.6
CHKO Labské Pískovce	NA	NA	NA	67.2
CHKO Lužické hory	NA	NA	NA	25.2
Celkem	100.0	100.0	100.0	100.0

Tab. 13: Třídění dat druhého stupně. Analýzou adjustovaných standardizovaných reziduí (*t*) s vyznačenými významnými statistickými rozdíly.

	abs. čet.	standardizovaná rezidua (<i>t</i>)	abs. čet.	standardizovaná rezidua (<i>t</i>)	abs. čet.	standardizovaná rezidua (<i>t</i>)	abs. čet.	standardizovaná rezidua (<i>t</i>)	abs. čet.	standardizovaná rezidua (<i>t</i>)	abs. čet.	standardizovaná rezidua (<i>t</i>)
vek/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
15-17 let	1	1.04	5	2.92	0	0.58	1	0.06	1	0.00	0	0.10
18-24 let	10	2.14	5	0.07	1	0.10	3	0.00	0	2.39	0	0.24
25-39 let	36	0.52	38	3.20	2	3.53	12	0.73	7	2.13	1	0.04
40-59 let	47	0.30	49	0.29	13	0.33	26	0.10	18	0.08	0	1.96
60 a více let	62	0.08	42	4.04	18	1.15	33	0.15	33	3.13	5	2.59
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
vzdelani/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
základní	14	1.20	17	0.01	3	0.25	12	0.95	10	1.40	0	0.73
vyučen (a)	17	7.13	30	0.09	12	3.89	18	0.39	18	3.23	1	0.05
střední	92	2.02	65	0.37	16	0.05	39	0.01	21	2.29	4	0.28
vyšší střední (nástavba)	3	0.61	7	1.97	0	1.00	1	0.71	2	0.04	1	3.69
vysokoškolské	29	3.96	18	0.00	2	1.21	5	2.29	6	0.26	0	0.78
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
zp/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
zlepšil	72	1.13	57	0.00	12	0.25	31	0.01	16	2.68	3	0.13
nezměnil	49	0.44	55	1.02	8	1.19	28	0.17	21	0.02	1	0.56
nevím	17	0.07	12	0.35	9	8.76	4	1.76	6	0.00	0	0.61
zhoršil	17	0.99	14	1.44	5	0.02	12	0.25	16	7.48	1	0.03
NA	1	0.00	1	0.01	0	0.22	0	0.48	0	0.38	1	24.09
rezim/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
příliš přísný	5	4.90	6	2.67	1	1.18	14	9.66	13	13.35	0	0.50
příliš mírný	2	0.75	2	0.49	1	0.05	2	0.03	4	4.95	0	0.14
spíše přísný	16	1.61	21	0.11	2	1.62	12	0.20	13	2.66	2	1.58
spíše mírný	21	0.04	25	1.51	5	0.01	7	1.20	7	0.20	1	0.03
nevím	10	5.47	17	0.10	10	6.74	17	5.06	7	0.08	1	0.05

vyhovující	100	11.67	66	0.10	14	0.15	22	4.36	11	9.42	1	1.10
NA	2	0.75	2	0.49	1	0.05	1	0.33	4	4.95	1	5.25

nr/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
příliš přísný	1	1.04	2	0.06	0	0.58	2	0.41	3	3.95	0	0.10
příliš mírný	0	0.67	0	0.59	2	23.73	0	0.32	0	0.25	0	0.03
spíše přísný	8	0.52	10	0.07	2	0.03	5	0.00	4	0.00	2	6.48
spíše mírný	5	1.54	9	0.22	1	0.42	8	3.55	2	0.49	1	1.34
nevím. nemám názor	4	2.50	5	0.95	5	5.15	5	0.17	7	4.25	0	0.33
neznám návštěvní řád	35	0.61	37	0.06	11	0.61	20	0.03	17	0.24	0	1.54
optimální	101	3.83	75	0.01	13	1.45	35	0.62	24	1.76	2	0.45
NA	2	0.00	1	0.34	0	0.43	0	0.96	2	2.05	1	11.10

vstup/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
zcela vyloučen	29	0.95	17	0.95	4	0.22	12	0.02	10	0.11	0	0.63
spíše vyloučen	27	0.32	27	1.39	7	0.74	8	1.09	3	4.02	0	0.63
spíše umožněn	77	0.44	82	0.90	14	0.65	40	0.00	30	0.03	4	1.54
možný bez omezení	20	0.11	10	4.36	7	1.39	13	0.73	14	4.46	0	0.56
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

programy/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
ano	84	1.95	60	0.13	9	2.87	36	0.05	22	1.02	4	1.23
ne	72	1.68	76	1.68	25	2.47	39	0.04	37	0.88	1	0.88
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

natura/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
ano	56	1.06	33	0.02	6	3.48	23	0.31	12	1.47	2	1.45
ne	56	0.82	41	0.01	23	2.69	24	0.24	27	1.13	0	1.13
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

np_urad/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
spokojen(a)	45	13.34	16	2.35	6	0.01	8	1.70	4	3.55	0	1.01
spíše spokojen(a)	24	0.26	29	4.92	4	0.11	6	1.86	1	6.30	1	0.03
nevím	60	0.02	57	0.11	23	7.00	29	0.01	14	3.61	1	0.78

spíše nespokojen(a)	17	0.53	22	0.85	0	4.42	17	5.38	3	2.85	2	1.91
nespokojen(a)	8	10.33	11	4.79	1	3.34	15	1.17	35	76.08	1	0.01
NA	2	0.33	4	0.67	0	0.65	0	1.44	2	0.67	1	6.80

np_priroda/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
spokojen(a)	79	13.73	42	0.44	9	0.50	16	3.30	10	4.81	1	0.51
spíše spokojen(a)	28	0.22	36	2.80	4	1.07	13	0.20	10	0.21	1	0.03
nevím	29	1.33	34	0.12	18	13.21	18	0.03	8	2.30	1	0.11
spíše nespokojen(a)	10	4.72	21	0.71	1	2.51	17	6.07	9	0.34	1	0.08
nespokojen(a)	6	4.28	3	6.89	0	2.97	11	3.01	21	48.66	0	0.52
NA	4	0.00	3	0.09	2	1.47	0	1.92	1	0.17	2	22.21

np_kultura/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
spokojen(a)	82	5.59	58	0.05	8	2.42	26	0.63	14	4.10	2	0.08
spíše spokojen(a)	14	3.92	28	2.30	1	3.34	18	3.89	10	0.13	0	0.91
nevím	40	1.11	36	0.88	21	11.13	22	0.02	22	0.96	1	0.37
spíše nespokojen(a)	9	0.01	11	0.88	0	2.03	5	0.06	2	0.66	1	1.15
nespokojen(a)	7	0.21	3	2.62	2	0.02	4	0.00	9	10.90	0	0.32
NA	4	0.02	3	0.19	2	1.19	0	2.08	2	0.08	2	20.22

cr_cesty/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
velmi mne ruší	1	1.04	2	0.06	1	0.30	4	5.79	0	1.01	0	0.10
ruší mne	8	0.06	4	0.97	2	0.10	4	0.07	4	0.55	0	0.28
nevadí mi	10	0.05	3	3.38	6	7.77	5	0.06	4	0.06	0	0.36
mohla by i vzrůst	130	0.19	114	0.06	25	0.19	55	0.44	48	0.01	4	0.14
nevím	4	0.66	10	4.08	0	1.30	3	0.01	1	0.71	0	0.23
NA	3	1.25	6	0.18	0	1.23	4	0.60	2	0.01	2	14.61

cr_doma/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
velmi mne ruší	0	6.65	5	0.15	2	0.21	9	10.52	4	0.88	0	0.26
ruší mne	13	0.04	12	0.10	4	0.65	3	1.44	4	0.09	1	0.59
nevím	2	2.68	0	0.59	0	0.14	0	0.32	0	0.25	0	0.03
nevadí mi	132	0.14	113	0.01	28	0.00	59	0.09	49	0.01	3	0.74
mohla by i vzrůst	4	0.20	6	0.54	0	1.09	2	0.07	2	0.01	1	3.40

NA	5	0.49	3	0.02	0	0.07	2	0.03	0	1.38	1	5.25
----	---	------	---	------	---	------	---	------	---	------	---	------

rok_zalozeni/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
1963	79	0.10	89	3.55	7	6.58	38	0.05	28	0.28	5	1.09
1991	23	1.89	19	2.51	14	8.06	16	0.11	19	4.77	1	0.03
2000	54	2.49	31	1.58	13	1.29	21	0.00	12	1.22	0	1.68
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	1.68	NA	NA

rozloha/ex_np	pozitivně		spíše pozitivně		nevím		spíše negativně		negativně		NA	
36327	79	0.10	89	3.55	7	6.58	38	0.05	28	0.28	5	1.09
6276	23	1.89	19	2.51	14	8.06	16	0.11	19	4.77	1	0.03
7934	54	2.49	31	1.58	13	1.29	21	0.00	12	1.22	0	1.68
NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	1.68	NA	NA

Tab. 17: Vnímaná negativa respondenty v šetřených NP.

Špindlerův Mlýn	Pec pod Sněžkou
negativa	negativa
<p>automobilismus čtyřkolky, sněžné skútry demolice tradičních horských bud eroze hlučnost chybí sociální zařízení (lavičky) intenzivní výstavba a její povolení kůrovec málo kulturně výchovných akcí málo pracovníků KRNAPu v terénu nadměrná péče o přírodní hodnoty nadměrný sběr borůvek náletové dřeviny nedostatečná ČOV nedostatečná flexibilita správy nedostatečná omezení/zákazy neekologická autobusová přeprava nepokosené louky neupravené cesty nevkusná zástavba odpadky od turistů odúmírání lesa polomy porušování návštěvního řádu přílišné kosení luk přísná omezení místních obyvatel rozebrání starých mezí sjezdové tratě Správa NP brzdí rozvoj obce stav lesů (dřevo, těžba, kácení) šíření šťovíků a plevele topení uhlím úbytek luk úbytek vodních toků výstavba sjezdovek, lanovek zhoršení kvality pitné vody díky zasněžování znečištěné ovzduší zrušení krmelců živelná turistika</p>	<p>ekonomické záměry (stavební projekty) chování lidí chybí informace o dění v parku a NS chybí koncepce rozvoje cestovního ruchu chybí odpadkové koše chybí organizační řád invazní rostliny KRNAP kulturní akce zaměřeny jen na Pec kůrovec monokultury smrku motorismus nebezpečné stromy nedodržování režimu ochrany nedostatečná distribuce tiskovin parku nedostatečná spolupráce s místními, byrokracie nedostatek terénních pracovníků v terénu nekontrolované vjezdy, povolenky není rozlišováno mezi turisty a místními nepropojenost cest nesmyslné zákazy odpadky omezování ze strany KRNAPu problémy s parkovacími místy problémy s povolením stavební činnosti sběr borůvek, hub solení silnic starost o veřejnou zeleň stav lesů (neodklizené dřevo, polomy, těžba) stavba lanovky vyhrazené cesty zaměstnanost, cílené investice, byrokracie zarostlé louky zpracování EIA</p>

NP Podují	NP České Švýcarsko
negativa	negativa
<p>akát v lese eutrofizace finanční omezení CHKO bylo účelnější než NP chování strážců chybí propagace a komunikace s veřejností chybí toalety kácení nepůvodních dřevin kolísání hladiny Dyje křovinořezy likvidace borovic motorismus pracovníků Správy NP nedostatečná kanalizace (ČOV) nerespektování místních obyvatel NP by měl více jednat a spolupracovat se starosty NP není vstřícný a otevřený veřejnosti NP zakázal kácení některých nebezpečných stromů odpadky omezení myslivosti, vymizení jelenů omezení při výstavbě a úpravách objektů pohyb v I. zóně mimo značené cesty povodně spalování plastů statek s koňmi znečišťuje složky ŽP stav lesů (kácení) špatné cyklostezky turisté nejsou dostatečně kontrolováni úbytek nepůvodních druhů fauny (zvěř, ryby) úbytek vřesovišť vjezdy do NP těžkými stroji vypouštění vranovské přehrady výstavba zákaz koupání zákaz vstupu x motorizované vjezdy strážců do NP zarostlé rybníky zarybnění revíru Dyje 14</p>	<p>cyklotrasy častější dozory strážců finance věnovat jiným sektorům než kulturně-výchovným hlučnost hnůj z koňské farmy, neupravené soukromé pozemky chalupáři chybí dětské hřiště chybí informovanost od Správy NP chybí kanalizace, ČOV, vodovod chybí odpadkové koše a odpočinková místa kácení lesů, těžba dřeva a způsob těžby dřeva (svážnice) kácení modřínů kúrovec málo map a cest minimální propagace NP nahrazování nepůvodních dřevin (douglaska) původními, ale vejmutovka se neodstraňuje náletové dřeviny nehezke značení a tabule nekázeň dětí neopravené schůdky na stezkách neúčelná jednání NP, nevyužívají kompromisů neupravené cesty nevhodně hnojená pole nevyčištěná koryta vodních toků nová výstavba NP jezdí v NP těžkou technikou, ale místní obyvatele omezují v jízdě na koních NP není ucelený a to přináší největší dopady NS nedostatečně značené odpadky odstraňování plevelů omezení při sběru hub, lesních plodů omezení při stavbě (pergola, střecha, chalupa) omezení při využití místního dřeva omezování cykloturistiky omezování místních obyvatel (pohyb) padající skály pes na vodítku porušování NŘ povodně příliš mnoho lidí v NP rozdělávání ohně, vstup mimo cesty v I. zóně sklárky odpadu Správa NP by měla mít sídlo na území NP-ztráta financí svoz odpadu topení uhlím ubytok žab v důsledku kosení luk vandalismus větší podpora vzdělávání a výchovy dětí více informačních panelů vjezdy terénních vozů NP do NP, kde je zákaz vjezdu</p>

	vysazování buků zábavné aktivity v obci zákaz pohybu mimo cesty znečištění ovzduší ze západu (Pruněřov) zúžení vodních toků živelné chování Němců
--	--

Tab. 18: Vnímaná pozitiva respondenty v šetřených NP.

Špindlerův Mlýn	Pec pod Sněžkou	NP Podyjí	NP České Švýcarsko
pozitiva	pozitiva	pozitiva	pozitiva
dostatek odborníků kulturně výchovné akce, propagace, NS upravené tur. cesty	snaha tiskoviny vstřícnost zalesňování značení	dobré cyklostezky a značení kulturní akce pro školy	exkurze kulturní akce péče o Dolský mlýn výborné značení